

କୃତବଳ

ଶ୍ରୀ ଦ୍ଵାରକାନାଥ ଦାଶ

ବୁଦ୍ଧିବର

ଶ୍ରୀ ଦ୍ଵାରକାନାଥ ଦାଶ

କୃତ୍ୱେଲିକା ଛନ୍ଦମାଳା (ପ୍ରଥମ ଅବଦାନ)

— ଗୁପ୍ତ, ଘର —

(ଡିସେମ୍ବର, ଉପନ୍ୟାସ)

(୨ୟ ସଂସ୍କରଣ)

ଲେଖକ—ଶ୍ରୀ ଦୀରକାନାଥ ଦାଶ

ପ୍ରକାଶକ—ଶ୍ରୀ ଜୟକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର

ପଞ୍ଚାମ୍ବକ ରୋ. କଲେଜ
କଟକ

ସ୍ତୋପାକ୍ଷର ଇନ୍ଦ୍ରମଣି ଦାସ

ମୂଲ୍ୟ ଏକଟଙ୍କା ଚାରିପଇସା

ବୋଉ,

ମୋର ଲେଖା ପଢ଼ିବାକୁ ତୋର ବଡ଼ ଅଗ୍ରହ । ତେଣୁ ତୋର
କର କମଳରେ ଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ବହି ଖଣ୍ଡିତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହି ।

ତୋର
'ସୁଅ'

ଜୀବନ ଘୋଟିଏ ଚଳେଇ ପିଲା, ଚଳେଇରେ ପଡ଼ୁଥିବା ବେଳେ
 ପିତା ମାତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ଶବ୍ଦର ଏକ ସ୍ୱେଦର ଭରଣୀର;
 ଅନ୍ତର୍ଜାତ ବପା ସୁଖୀ ପ୍ରତିଭା ବଳା ଭରଣୀଟିକୁ;
 ଭବାର ଭରଣ ବୋଲି । ପ୍ରକୃତ ଦୟା
 କିଏ ? ଦୟାର ଗୁପ୍ତତର ଧରା ସଜିଲା
 କି ନାହିଁ ? ଜୀବନ ଭରଣୀଟିକୁ
 ଭବର ଭର ପାରିଲା କି
 ନାହିଁ ? ସୁପ୍ରବଟି ପଡ଼ିଲେ
 ଭୟରେ ଶିହର
 ଭାବେ ।

ଭବନ

ଅଭିମତ

ଶ୍ରୀମାନ୍ ଦ୍ଵାରକାନାଥର 'ଗୁପ୍ତବର'ର ପାଣ୍ଡୁଲିପିଟି ପଢ଼ି ବଡ଼
ଅନନ୍ଦ ହେଲା । ବାଣୀମନ୍ଦିରରେ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପୂଜା କରିବାକୁ
ଯାଇଛି ସେ ଏକ ଧୂସ, ଦୀପ୍ତ, ଅର୍ଦ୍ଧ୍ୟ ନୈବେଦ୍ୟ ସମର୍ପଣରେ
ଭାର ହେଉଛି ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଅନୁରୂପ । କିନ୍ତୁ ସୁଖର କଥା, ତାର
ସ୍ଵସ୍ଵାର ଧରେଇ ଦେଇଛି ତାକୁ ବାସ୍ତବ ସୂକ୍ଷ୍ମର ଯଥୋଚିତ
ଧାଡ଼ି ଏବଂ ଯେଉଁ ବାଟରେ ସେ ଆଗେଇବାକୁ ବସିଛି ତାହା
ଯେ କେବଳ ତାକୁ ଯଥାର୍ଥ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ପହଞ୍ଚେଇ ଦେବ ସେତିକି
ନୁହେଁ, ସେ ଏକ ଅଭିନବ ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ ଭାବରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ
କେତେ ପୂଜକଙ୍କୁ ବାଣୀମନ୍ଦିରକୁ ପହଞ୍ଚିବା ସେଇ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ
ବାଟରେ ବାଟେଇ ଦେବ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ନୂତନ ପ୍ରାଣ ଓ
ପ୍ରେରଣାରେ । ମତେ ତଳ ତଳ ଦିଶୁଛି, ଉତ୍କଳ ଭାରତୀୟ ଯୁଦ୍ଧଯୁଗର
ଅନେକ ଆବେଗରେ ଭାତ ବଢେଇ ଦେଉଛନ୍ତି ତା ଯୁଦ୍ଧଯୁଗର ସେଇ
ମହନୀୟ ପୂଜା ସମ୍ବାର ଗ୍ରହଣ କରିବା ଲାଗି—ତାର ଭବୁତ ପ୍ରାଣର
ଭଗ୍ନ ଅନନ୍ଦରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ଅଭୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାଗି ।

ତେବେ ଆମେ ସବୁ ଦେଖିବାକୁ ସେଇ ପୂଜା ସମ୍ବାରରେ
ଅଛି ସବୁ ଦଶ ?—ବଡ଼ ଗହନ କଥା ସେ,—ସମଗ୍ରୀ ଶୁଦ୍ଧିତ
ଖୋଲଣାରୁ ଆସି ନାହିଁ, ଗୁପ୍ତବରର କେଉଁ ନିହତ କୋଠରୀରୁ
ଅଣାଯାଇଛି ସେଇଭାବେ ବଡ଼ ଯତ୍ନରେ । ଆଖି ତ ସମସ୍ତଙ୍କର
ଦିନେ ନା ଦିନେ ପଡ଼ିବ, ମାତ୍ର ପୂଜକ ବିଚାରପତି ଦେଇଛି

ଆଳ ଉପରେ ଘୋଷାଏ ବଡ଼ ଡାକ୍ତରୀ ବଡ଼ ଗୁଲ'କରେ । ତା ପ୍ରାଣର
 ପକାନ୍ତ ପ୍ରଭା ଅବତାପରେ କଟାଟ ପାଦରେ ଧାର ଭାବରେ
 ଟିକିଏ ଦେଖ, ଅନ୍ତରର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଶିଖାରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ
 'ଜୀବନ' ଉଦ୍ୟାନର ଚାନ୍ଦି ଚୋମଳ କୁସୁମଗନ୍ଧି ଯାହାର ମଧୁମୟ
 ସୌରଭ ହୁମକୁ ବିଭୋଳ କରିଦେବ ଅତୁଟ ଭାବରେ । ପ୍ରୁଣ
 ଦେଖିବ ସେହି ପୁଷ୍ପରୁଡ଼ିକର ପଥାନ୍ତ ବାସଭୋଗୀ ଓ ଗ୍ରାହକ
 ବାଣୀ ଦେଖାବର ଚିତ୍ତଟି ମୁଣ୍ଡିମନ୍ତ ହୋଇ ତଳି ପଡ଼ୁଛି ଏବଂ
 ନିନ୍ଦ୍ୟ 'ନର' ଆନନ୍ଦର ଅଭିନବ ଆବଗଣ ସେହି ପ୍ରୁଷ୍ଠ ସୌରଭ
 ଭିତରେ ଜିଜ୍ଞାସା ରହୁଛି ବାଣୀ ଦେଖାବ ମୁଗ୍ଧ ଚର । ନୈବେଦ୍ୟ
 ଗୁଡ଼ିଏ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାୟ ଉପରେ ଭରପୂର ହୋଇ ସତେ ଯେପରି ବାଣୀ
 ଦେଖାବ ଚିତ୍ତକୁଟିଳି ଅଶ୍ରୁ ମହାକିନୀରେ ଉପାଇ ଦେଉଛି ।
 ସେତିକି ନୁହେଁ, ସଂସାରର ନିରସ ଜଞ୍ଜାଳ ଗୁଡ଼ାକ ସେଇ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାୟ
 ଅଭାରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ଉଠୁଛି ଏବଂ ଉଦ୍ୟାନର ବସାନ୍ତ
 ଶାନ୍ତ ଗୁଡ଼ାକ ନବଜୀବନ ପୁଷ୍ପକୁ ଦୁଷ୍ଟିତ କରିବା ଭାଗି ଗୋଡ଼ାଇ
 ଛନ୍ଦି ଗୋଡ଼େ ଗୋଡ଼େ । କିନ୍ତୁ କୁହେଲିଚାମୟୀ ବିଭାଷିତା, ଦୁରନ୍ତ
 ବାତାବରଣ, ବସନ୍ତ ଶାନ୍ତସବୁ ପ୍ରହେଳିବା ପରି ସେଇ ଅଭି-
 ନବ ଭାବନ ସୌରଭ ଭିତରେ କୁଅଡ଼େ ମଜେଇ ପାଇଛନ୍ତି
 ଚିତ୍ତ ଭାବରେ । ଏ ଦେଇ ପ୍ରୁକୋପକରଣ ଏବଂ ଏହା ଭିତରେ
 କି ରହିଛି ମୂଳକରେ ଅବେଗମୟ ପ୍ରାଣ । କିନ୍ତୁ ତାହୁଣି ପଚାର
 ପ୍ରୁତାପିଲିକି ପ୍ରୁତେ କରେ ପ୍ରସରେ ରଖିବ ବା କେତେଦୂର ?
 — ବଶେଷତଃ ବିସ୍ମୟର ବିକାଶ ଭାବି ଚିରଦଳ ଉନ୍ନତ ସେଇ
 ବାଣୀ ମଝିରରେ ? ଭଲି ଭଲି ନୈବେଦ୍ୟ ଅସୁ, ପୁଲ ଅସୁ, ପ୍ରୁ-
 ଶ୍ଵେଦ ଅସୁ, ବାଣୀଦେଖାର ପ୍ରୁକୋପକରଣ ଓ ପ୍ରସାଦରେ ପରେ

ଅରଣ୍ୟ ଗୋରାଘର ପଶି ପ୍ରଭାତ ସମସ୍ତଙ୍କର, ଶୁଣିଲେବେ
ସମସ୍ତେ ପ୍ରଭାତକୁ ନିଶ୍ଚୟ ମାରବାକୁ ବେଳ ହବ ନାହିଁ, ବଣି
ଆକେବେବେ ନାହିଁ ତାକୁ ।

କାଶୀ-ପ୍ରଭାତ ଏଇସବୁ ରାଜିତି ଭଲ ଲୋକ ଦେଖ ଓ
କଣକୁ ଭବିଷ୍ୟତ କହୁ ଏବଂ ନବ ଜୀବନର ପଥ । ତାହାପରେ
ଜାତେ ଲସାର ତେର, ଏହାହିଁ ମୋର ଏକାନ୍ତ ବାସନା ।

ଅକମଳ ବିପ୍ରଭେଶ

ପାଞ୍ଚମ—ଶ୍ରୀ ଜୟକ ଶ୍ରୀ ମେଘ

ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ

କଟକ, ୨୦-୨-୪୭

କଲେକ ବୁଝି । ଅନ୍ଧାର ଗତି । ଜୀବନ ବଢ଼ିଛି ତାର
 ରୂପଟିରେ, ଏକାକିଆ, ମନେ ମନେ ଭାବୁଛି, “କାହିଁକି ଆଜି
 ତାକୁ ଭଲ ଲାଗୁନାହିଁ ? ସାଠିଏ ପଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଛି ହେଉନାହିଁ
 କାହିଁକି ? ଦେବଳ ମନେ ପଡ଼ିଯାଇଛି ଘରକଥା, ଗୋଷ୍ଠୀ କଥା,
 ବାସୀ, ମା ଏବଂ ମେଢ଼ର ଏକମାତ୍ର ଭବିଷ୍ୟତ ରେଖାର କଥା ।
 କଣ କରୁଥିବ ସେ ! ଭାବୁଛି ଧନେ ନ ଦେଖିଲେ ତାର ମନ
 ଅନ୍ଧାର ହୋଇ ଉଠେ । ଏକା ଆଜିରେ ଏକସଙ୍ଗରେ ନ ଖାଇଲେ
 ସେ ଖାଏ ନାହିଁ । ଭେଦେ ସେ ଆଜିଯାଏ କିପରି କାଳିକାଟୁଥିବ ?
 କାସ କୋଉ କଣ କରୁଥିବେ ? ଶେଷକୁ ମନେ ପଡ଼ିଲା, ତାର
 ଚାଟି ଆଦରର ବନ୍ଧୁ ନବ ବିଷୟରେ । ସେ କମଳ ଭାବେ । କଣ
 କରବ, ନବ କାହିଁକି କହୁଛନ୍ତି ଦିନ ହେଲେ ଏଠାକୁ ଆସୁନାହିଁ ?
 ତାର ଦେହ କଣ ଖରାପ ହୋଇଛି ନା କଣ ? କି ସେ ମୋ
 ଉପରେ ରାଗ କରୁଛି । ଜୀବନ ଭାବୁଛି ଆକାଶ ସାକାଳ, ଏସବୁ
 କଣ ? ଆଜି ତାର ଏତେ ଦୁର୍ବଳତା କାହିଁକି ? ଆଜି ଘର ବିଷୟ
 କାହିଁକି ଏତେ ମନେ ପଡ଼ୁଛି ! ଘରର କିଛି ଖରାପ ହୋଇ ନାହିଁ କି ?
 ତାର ବନ୍ଧୁ ନବକୁମାର ଏବଂ ତାର ଅତି ଆଦରର ଭବିଷ୍ୟତ ରେଖାର

କିଛି ଅନନ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ ତ ?" କାହିଁକି ହଠାତ୍, ତାହାର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ଗାଁ ଜମିଦାର ରଘୁ ଚକ୍ରଧରଙ୍କ ବଥା । ସେ ଭାବିବକୁ ଲାଗିଲା, ମୋର ବାପା ମା ତାଙ୍କୁ ପିତାଲାଗେ । ସେ ବାପ ମାଙ୍କର କିଛି ଅନନ୍ତ କର ନାହିଁ ତ ? ତାର ସ୍ନେହର ଉତ୍ତରୀ ଉପରେ ସେ କେତେଦିନୁ ଆଖି ରଖିଥିଲା, ତାର କିଛି ଅନନ୍ତ କର ନାହିଁ ତ ? ତା ମନ ଚକ୍ରଧର ହୋଇ ଉଠିଲା । ତାକୁ ଜଣାଗଲା ସତେ ଯେପରି ଜମିଦାର ରଘୁ ଚକ୍ରଧରଙ୍କୁ ଲାଭ ବାପୁ, ମାଙ୍କୁ ମାରି ସ୍ନେହର ଉତ୍ତରୀ ରେଖାକୁ ଅପହରଣ କରିଛନ୍ତି । ସେ ସହ ପାରିଲା ନାହିଁ, ହଠାତ୍ କେୟାବ ଗୁଡ଼ି ଉଠି ପଡ଼ି ଡାକିଲା "ନରହର, ନରହର ।"

ତାର ବହୁତ ଦିନର ପୁରୁଣା ଗୁଡ଼ର ତଳେ ଶେଷାଇ ବସୁଥିଲା । ବାବୁଙ୍କ ତାଙ୍କରୁଣି ଉଠିଆସି କହିଲା, "କାହିଁକି ତାକୁ ଥରେ ବାବୁ ?"

ଜୀବନ ଗୁଡ଼ି କହିଲା, "କିଏ ନରହର" ।

ନରହର ବାବୁଙ୍କର ଏପରି ଅସ୍ତ୍ରୋ ଦେଖି ପଚାରିଲା, "କଣ କିଛି ଦେହ ଶରୀର ହୋଇଛି କି ? ଏପରି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି କାହିଁକି ?"

"ନା, ମୋର କିଛି ହୋଇନାହିଁ, ଶେଷେଇ ସରିଗଲାଣି ?"

ହଁ, ବାବୁ ଆଉ ଅଳ୍ପ ଅଛି ।

ଏହି ସମୟରେ ତଳେ କିଏ ଡାକିଲା, "ବେହେରା, ବେହେରା ଜୀବନ କରୁ ଘରେ ଅଛନ୍ତି ?"

ଜୀବନ କହିଲା, "ଦେଖିଲୁ ନରହର ତଳେ କିଏ ଡାକୁଛି ?"

ନରହର ତଳକୁ ଉଠିବା ପାଇଁ ଡାକିଲା । ଜୀବନ ଆଜି-କାଲିରେ କରୁକ ଉପରେ ବସି ପଡ଼ିଲା । ମନେ ମନେ କହୁହେଲା,

“ଏ ତ ନବ ପାଟିସର ବୁଲୁଛି, ନବ କଣ ଅଛି । ସେ ବା ଏତେ ରାତିରେ ଅନ୍ଧାରରେ କାହିଁକି ? କଣ ସର ଖବର ନେଇ ଅଛି ? କଣ ଅଛି ଭଲ ନା ମନ୍ଦ ।”

ଏ ସବୁ ଜାଣିବାକୁ ଉଚ୍ଛ୍ଵାସ ସହକାରେ ଚାହିଁ ରହିଲା । ଏହି ସମୟରେ ନରହର ଏକ ନବ ଆସି ସହଯୁକ୍ତେ ଜୀବନ ପାଖରେ । ଜୀବନ ଯାହା ଭାବୁଥିଲା, ସତରେ ଯେ ତାହା ଘଟିବ, ତାହା ନିଜ ଅଖିରେ ଦେଖି ସୁଦ୍ଧା ବିଶ୍ଵାସ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଭଲଭଲ ଦୁଇ ହାତରେ ଅତି ମନ ରୁହିଁ ଦେଖିଲା ତାର ପାଖର ବନ୍ଧୁ ନବ ଅସ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ରୁହିଁ ରହିଲା । ବହୁ ଦିନରେ ବନ୍ଧୁ ନିଜକୁ ଦେଖି କରକର ଉଠିଯାଇ ଅନନ୍ଦରେ କୁଣ୍ଡାଇ ପକାଇଲା । ନବ ମଧ୍ୟ । ତାପରେ ଜୀବନ କହିଲା, “ନରହର ରୁହିଁକି କଅଣ ଯାଅ, ଆମ ଦୁହଁକି ପାଇଁ ଖାଇବାକୁ ଏଠାର ନେଇଆସ ।”

ନରହର କିଛି ନ କହି ଖାଦ୍ୟ ଆଣିବାକୁ ତଳକୁ ଚାଲିଗଲା । ତାପରେ ଜୀବନ ନବକୁ ଗୋଟିଏ ଚଉକରେ ବସାଇ ଦେଇ ନିଜେ ଗୋଟିଏ ଚଉକରେ ବସି ପଡ଼ିଲା । ତା ପରେ କହିଲା, “ନବ ମୋତେ ସବୁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କହିଯା, ତୁ ଏତେଦିନ କେଉଁ ଅଛୁ ନ ଥିଲୁ କହିବ ? କାହା କୋଉ ମୋର ଭଲ ପଛନ୍ତି ତ ? ତୁ ଅସିଲ କେଳକୁ ସେମାନେ କଅଣ କରୁଥିଲ ? ଦେଖା କପରି ପଡ଼ି ? ସେ କଅଣ କରୁଥିଲା ? ଜମିଦାର ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାର କରୁ ନାହିଁ ତ ? ଗାଁ ଖବର କଅଣ ? ଆଉ ତୁ କପରି କହୁଛୁ ?”

ଏକା ନିରାସରେ ଜୀବନ ପରୁର ଗଲା, ସବୁ ଛୁଟି, ଯାହାକି ତାର ପରୁରବାର କଥା । ସେପକ୍ତ ଜୀବନ ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସି

ରହିଲା । ଦେଖିଲା ନର ଅଣିରେ ଅଣିଏ ଲୁହ । ସେ ଅଶ୍ରୁଧୀ ହୋଇ ପରୁରଲା, “ଏ କଥାଟି ନର, ତୋ ଅଣିରେ ଲୁହ କାହିଁକି ? କଥା କଥାଣ, କିଛି ଅସୁବିଧା ହେଲା ? ମୁଁ ଏତେ ପ୍ରଶ୍ନ ପରୁରଲି ତୋଲି ତୋ ମନରେ ଦୁଃଖ ହେଲା ?” ଏହା କହି ନିଜ ଗୋଟିରୁ ଲୁଟିପାଇ ରୁମାଲରେ ମୁହଁ ଘୋଳି ଦେଇ କହିଲା, “ଓ ବୁଝିଲି ଭୋଗ ହେଲାଣି ନା ? ସେଥିପାଇଁ କିଛି କହି ପାରୁନାହିଁ । ହଁ ହବାର କଥା, କହୁଅ ବାଟରୁ ଅସିଲୁଣି । ମତେ କ୍ଷମା ଦେ ।” ତାପରେ ଜୀବନ ଉପରୁ ତାକ ଖୁଜାଇ, “ଆରେ ନରହର” ।

‘ନରହର, ହଁ ବାବୁ କହି ପେରେ କାମରେ ମନ ଦେଲା ।’

ନର ତାକଲା, “ଲବନ” !

ଜୀବନ ଗୋଟିରେ ବସୁ ବସୁ କହିଲା, ‘କଣ ?’

ନର କହିଲା, “ତୋ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଖୁଣିବୁ ?”

ଜୀବନ କରକଟାକୁ ନର ପାଖକୁ ଡାଖି ଅଣି କହିଲା, “କରେ ମୁଁ ତ ଖବରୁଛି ଖୁଣିବି ନାହିଁ କାହିଁକି ?” ନର ଆରମ୍ଭ କଲା :—

କମିତାର କଥାଟି ଲେକ ତା ତ ତୁ ଜାଣୁ । ସେ-ତୋ ଦାସ ମାଟୁ କଥାଟି କୋଉ ଦୁହ୍ନିରେ ଦେଖେ, ବାରଣ ସେ ତାଙ୍କ କଥା ଅନୁସରେ ଚାଲୁଛି ନାହିଁ । ଦିନେ ସେ ରେଖାକୁ ମାଗିଲେ, ତାଙ୍କ ମନାକଲେ । ସେହିଦିନ ଶେଷରେ ତୋ ପିତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହେଲା । ଦିବାକୁ ଫୁଲ ଝୁଲି ମା ତୋର ମରଣଲେ ଏକ ମୋ ହାତରେ ସମସ୍ତଦେଲେ ଅଦରର କନ୍ୟା ରେଖାକୁ । ଦୁଇଟି ଯାକ କିଛିଦିନ ସୁଖରେ ଥିଲା । ସେଥିକୁ ସେ ମଧ୍ୟ ଦିଶାତ କମିତାବର ହସ୍ତଗତ ହେଲା । ମୁଁ ତାକୁ ହେତୁ ଖୋଜିଲି, ଘର, ଦୁଆର, ବାରି ବଗିଚା, ଖୋରା କୁଳ । କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏଠାରେ ତାକୁ ପାଇଲି ନାହିଁ । ଦାସିଗୀ, କନେକ୍ଟକଲ୍ ପ୍ରଭୃତି ଅସିଲେ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ କହୁଅ

ଖୋଜିଲେ, କିନ୍ତୁ ରେଖାର ପତ୍ର ମିଳିଲା ନାହିଁ । ବହୁତ ଲୋକଙ୍କୁ
ବହୁତ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଲା, କିନ୍ତୁ କିଛି ସଠିକ ଖବର ମିଳିଲା ନାହିଁ ।
ନିଶ୍ଚୟ ହୃଦୟରେ ମୁଁ ଫେରି ଆସିଲି । ମୋର ଭଗ୍ନ କୃତ୍ତିଆକୁ ।
ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ରେଖାର ଛବିଟା ନାଚି ଉଠିଲା । ମୁଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି
କଲି, ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ହେଉ ରେଖାକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବି ।
ଏଣୁ ତୋ ପାଖକୁ ଧାଇଁ ଆସିଛି ।” ସବୁ କହି ସାରିଲା ପରେ
ସେ ବଡ଼ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଏବଂ ଦେଖିଲା ଜୀବନ ଚେହେରା
ହେଉ ଚିତ୍ତେ ଓ ନରହର ଖାଇବାର ଜିନିଷ ଧରି ଟିଆ ହୋଇଛି ।
ନବ ଉଠିଯାଇ ଜୀବନକୁ ଟେକିନେଇ ସରଳ ଭାବରେ ଶୁଆର
ଦେଇ ନରହରକୁ ଖାଣି ଆଣିବାକୁ ବହୁଳ । ନରହର ଖାଣି
ଆଣି ଦେଲା ।

ସନ୍ତୋଷ ପରେ ଜୀବନ ତେଜା ପାଇ ଉଠି ବସିଲା । ତାକୁ
ବଡ଼ ଶକ୍ତି ଲାଗୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ନବ ବହୁତ ବୁଝାଇବା ପରେ ଦୁର୍ଦ୍ଦେଶ
ଖାଇ ବସିଲେ । ଶିଆ ସରଳ ! ନରହର ବାସନା ନେଇ ତଳକୁ
ଖାଇବାକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଛାଡ଼ି ଉପରେ ବସି କଥା କହିବାକୁ
ଲାଗିଲେ । କିଏ କେତେ ପ୍ରକାର କହିଲା, କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ କାହାର
ମନ ମାନିଲା ନାହିଁ । ଶେଷକୁ ଜୀବନ ବହୁଳ, “ନବ କାହିଁ ଉଠିବୁ
ମୁଁ ଗାଁକୁ ଯାଉଛି । ସେଠାରୁ ସବୁ ବୁଝି ଗୋଟିଏ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ
ଫେରି ଆସିବି । ତୁ ଏଇଠି ଥା । ମୁଁ ନ ଆସିବା ଯାଏ କୁଆଡ଼େ
ଯିବୁ ନାହିଁ ।”

ନବ ବହୁଳ, “ମୁଁ ଏଠାରେ ଥାଇ ବଣ କରିବି ? ମତେ
ତୋ ସଙ୍ଗରେ ନେ ।”

ଜୀବନ ବହୁଳ, “ତୁ ସେ ବଦମାସର ଖୋଜ ଖବର ନେବୁ । ମୁଁ ଭଲଭଲ ଜଣିପାରୁଛି ଯେ, ଏ ସବୁ ସେ ଜମିଦାରର କାମ । ସେ କେବେ ରେଖାକୁ ସେଠାରେ ରଖିନାହିଁ । ନିଶ୍ଚୟ ଏଣେ ସଠାଇ ଦେଇଛି । ତୁ ଏଠାରେ ଥାଇ ସବୁ ବୁଝୁ ଥା । ମୁଁ ଗେଟାଏ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଫେରି ଆସିବି । ଏ କଣ ଗୋଟାଏ କାମ ନୁହେଁ ?”

ନବ ମଙ୍ଗିଲ । ତା ପରେ ଦୁହେଁ ଶୋଇବାକୁ ଗଲେ ।

—୨—

ନ’ ପରଦିନ ସକାଳୁ ନବ ଉଠି ଜୀବନକୁ ଉଠାଇ ଦେଲା । ଜୀବନ ଶ୍ରୀଃ ଉଠି ନିରାକର୍ମ ସାର ଜଳଖିଆ ପ୍ରଭୃତି କରି ଘୋର ଗାଡ଼ିର ଗାଁକୁ ବାହାରିଲା । ମଞ୍ଚର ଦୁଇଗଡ଼ରେ ଚାଲିଲା ବହୁତ ସେଇଟି ନେଇ । ସେଥିରେ ଜୀବନ ହସଇ ଦେଇଛି ନିଜର ବାହ୍ୟଜ୍ଞାନ ।

ସେ ଭାବି ଚାଲିଛି, “ଗାଁକୁ ଯାଇ ପ୍ରଥମେ କଅଣ କରବ ? ଜମିଦାରଙ୍କୁ କଣ ପଚାରିବ ? ଏ ସବୁର ଠିକ ଉତ୍ତର କିଏ ଦେବ । ତାହାକୁ ବା ପଚାରିବ ? ତା ଲୋକେ ପଚାରିଲେ ସେ କା କଣ ଉତ୍ତର ଦେବ ? ରେଖାକୁ ପାରବ କେଉଁଠି ? ବଦମାସ, ଧନା ଲୋକ ହୋଇ ଯୁଣି ଏତେ ଅତ୍ୟାଚାର କରନ୍ତି । ସରଦାର୍ ତେଜେ ମୁଁ ଉପସ୍ଥଳ ସିନ୍ଧା ନ ଦେଇ ଛାଡ଼ୁନାହିଁ । ରଘୁବାବୁ, ରଘୁବାବୁ ଆଉ ରକ୍ଷା ନାହିଁ, ଆଉ ଅଧରାଣ୍ଡାଏ, ତାପରେ ତୁମ୍ଭର ମୋର ସାକ୍ଷାତ । ତାପରେ ଗୁଳି ଅରମ୍ଭ, ତୁମର ମୃତ୍ୟୁ, ରେଖାର ଉଦ୍ଧାର । ବିଜୟୋତ୍ସାହରେ ମୋର ପ୍ରସ୍ଥାନ ହେବ । ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ, ।”

ଜୀବନ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠିଲା, ଆଉ ଦଶ ମିନିଟ ବାଦ ଅଛି । ସେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା । ବାହାରକୁ ଚାଲି ଦେଖିଲା,

ଦୁଇ ପାଖରେ ସବୁଜ ଧାନକ୍ଷେତ ଚନ୍ଦ୍ରାମାନ । ତାର ମଧ୍ୟରେ
ନାଲି ସତ୍ତରଟି କାହିଁ କେଳେଦୁର ଲମ୍ବି ଯାଇଛି । ତାର ଉପରେ
ଜାଣି ଶୀର୍ଣ୍ଣ ମଞ୍ଚର ଶ୍ରେଣୀ ଧୁଳି କଢାଇ ଗଲେ ବରୁଣ । ପ୍ରାଣ ଭରି ତାକୁ
କେଇ । ଦୁଇ ପାଖରେ କୃଷକ ଶ୍ରାବଣର ଧାରା ଚରଷା ସହ ଧାନ-
କ୍ଷେତରେ ନିଜର ଅମୂଲ୍ୟ ଜୀବନଟିକୁ ଲେଟାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ଏବଂ
ପ୍ରାଣଗୋଲ ଗୀତ ଗାଇ ଦେଖିବାପାଇଁ ମନରେ ନୂତନ ଦିନର ନୂତନ
ଜାଗରଣ ଜନ୍ମାଇଛନ୍ତି । ଏ ସବୁ ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦେଖି ଦେଖି
ଜୀବନ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ସବୁ ଦୁଃଖ ଭୁଲିଗଲା । ହଠାତ୍ ଗାଡ଼ି
ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ନରହରଦ୍ୱାରକା ଉଠିବେଳେ ଡ୍ରାଇଭର ହାତ
ଛାଡ଼ିଲା । ଡ୍ରାଇଭରର ଡାକରେ ଜୀବନର ଶାବଳୀ ପ୍ରୋତ ଶାନ୍ତିଗଲା ।
ଜୀବନ ଯିବାକୁ ଉଠିଲା ଏବଂ ଧୀରେ ଧୀରେ ତମଡ଼ା ସୁଟକେଣ
ଧରି ଓହ୍ଲାଇ ସଫଳ, ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିଦେଲା ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଜୀବନ କରବ କଅଣ ? ଟା ଉତ୍ତରକୁ ଯିବ
କପର ? କାହାକୁ ବା କଅଣ ପରୁଷବ, କିଏ ତାର ସବୁ ପ୍ରଶ୍ନର
ଉତ୍ତର ଦେବ ? ଏହା ଭରି ଭରି ଜୀବନ ଗୁଲିଲ ଗ୍ରାମ ଭିତରକୁ ।
ଗ୍ରାମଟି ସଦୃଶ ସହରର ଦୁଇରେ ତଥାପି ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ଶିଥିଳ
ଓ ସରା । ସମସ୍ତେ କିଛି ନା କିଛି ବ୍ୟବସାୟ କରି ଜୀବନ
ପୋଷଣ କରନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶ ଧନୀ, ଦୁଃଖ କଣ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ
ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନନ୍ଦରେ ଦିନ କାଟୁଥିଲେ । ହଠାତ୍ ଜୀବନର
ନଜର ପଡ଼ିଲା ତାର ଘର ଉପରେ । ଘରର ଶୁଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣ ନାହିଁ ।
ତା ପରିବର୍ତ୍ତେ ବଗେର, ନାନା ଜାତିର ଫଳ ପୁଲ ଉଠିଲା । ମାଲିମାନେ
ଗଛରେ ପାଣି ଦେଉଥିଲେ । ଜୀବନ ଉଦ୍ୟାନ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା ।
ବାହେଇ ବାବୁ ବାହାରିଲା, କିନ୍ତୁ ଗାଟକ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରେ

ତାର ପ୍ରବୋଧ ବମିଗଲା । ସେ ଧୀର ସ୍ଵରରେ ଚାକନ, “ଜଗୁଆ ଜଗୁଆ ।”

ଜଗୁଆ ପାଣି ଦେଉଥିଲା । ଜାକନକୁ ଦେଖି “ଆମ ଜାକନବାବୁ ଆସିଲେଣି, ଧାନ୍ ଖସି” ବୋଲି କହି ଦରଦ ଦାସିଲା । ଜାକନର ଗୋଡ଼ ତଳେ ସମସ୍ତେ ଲମ୍ବ ହେଇ ସଜିଗଲେ ।

ତାଳରେ ଜାକନ ବଢ଼ିଲା, “ଜଗୁଆ ତୋ ଘରରେ କଥା ଅଛି ।”

ସେ କହିଲା, “କରିବୁ ଭରକୁ ଆସନ୍ତୁ ।”

ଜଗୁଆ ଏବଂ ଜାକନ କରିବୁ ଘରକୁ ଗଲେ, ଅନ୍ୟମାନେ ଯେ ଯାହା କର୍ମରେ ଚାଲିଗଲେ । କରିବୁ ଘରେ ଜଗୁଆ, ଜାକନକୁ ଶୁଣି ଏ ଚଢ଼କ ଦେଇ କମିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲା । ଜାକନ ତାହା କଥା ରକ୍ଷା କଲେବାକୁ ଯାଇ ଚଢ଼କଟିରେ ଶେଷ ଏବଂ ଜଗୁଆ ତଳେ ବସି ପଚାରିଲା, “କି କଥା ?”

ଜାକନ ଚୋରିଲା, “ଜଗୁଆ ମୁଁ ଯାହା ପଚାରିବୁ ତାହା କରୁଥିବୁ । ନୋଡ଼ୁରେ ତୋର ଦଶା ଯାହା ହେବ ତାହା ତୁ ଜାକନରେ ଭୁଲିବୁ ନାହିଁ ।”

ଜଗୁଆ କହିଲା, “ଆପଣଙ୍କ କଥା ଅମାନ୍ୟ କରୁଛି । ଏ ଜାକନରେ କେବଳ ନାହିଁ । ଆପଣ ତାହା ସୁଅ । ସେ ଶିମକ-ହାସମ୍ ଗୁପ୍ତ ଭାବରେ କେତେ ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କକୁ ମାରିଲା । ଆମେ ତ ଆଜି, ତାର ପ୍ରତି । ଆମକୁ ସେ ଯାହା କହିଲା, ସେଥିରେ ଆମେ ବାଧ୍ୟ । ଆପଣଙ୍କ ପିତାମାତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ଖବର ଲାଗୁଇ ରଖିଲା କେବଳ ତା ଘରେ । ଆପଣଙ୍କ ସ୍ନେହର ଭରଣୀକୁ କୁଆଡ଼େ ନେଇ ରଖିଲା, ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ତୁରୁ ଖୋଇ ରହିଲା । ଶେଷକୁ ଆପଣଙ୍କ ଘର ଭାଙ୍ଗି ଏ ଜମିରେ ବଢ଼ିବୁ କଲେ । ଆମକୁ ସେଥିରେ ଦିନସବୁ ଖଟାଇଲେ । ସବୁ ସହୁଲା, ଏ ଥର ଆଉ

ସହସାରକୁ ନାହିଁ । ଅମର ଅଖି ଖେଲିଛି । ଅସ୍ତେମାନେ ଅସନ୍ନକୁ
ପାଇଛି । ଅନୁମତି ଦିଅ, ଜୀବନବାବୁ, ସମସ୍ତେ ମିଶି ତାର ଘର-
ବାଇ ଭାଙ୍ଗି ନେବା କରଦେବୁ ।”

ଜୀବନ ସବୁ ଜାଣି ପାରିଲା । ଏମାନଙ୍କର କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ ।
ସେ ଜଗନ୍ନାଥ କହିଲା, “ଆରେ ଲଗୁ ତୁ ପ୍ରିୟ ଗୋ । ମୁଁ ତାର
ପ୍ରତିକର କରିବି । ଅଛା କହିଲୁ, ଜମିଦାର ଅଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ?”

“କିଏ ? ସେ ବଦମାସ ? ନା, ସେ ଏଠାରେ ନାହିଁ । ଦୁଇ-
ଦିନ ଦେଲା ନୁଆଡ଼େ ପାଇଛି । ତାର ଚପରାଶି ଯୋଗେଇ ଅଛି ।”
ଜଗନ୍ନାଥ ଉତ୍ତର ଦେଲା ।

ଜୀବନ କହିଲା, “ଅଛା ଦେଉ, ମୁଁ ତ ଗ୍ରାମକୁ ଆସିଛି ।
ଏଠାରେ ଅଜି ଦିନକ ରହିବି । ଅଜି ରାତି ଦଶଟାବେଳେ ମୋ
ପାଖକୁ କାହାକୁ ଜଣକୁ ନେଇ ଆସିବୁ । ଜମିଦାରଙ୍କ ଘରକୁ
ଯିବା । ତୁ ଏବଂ କାହାକୁ କହନା, ମୁଁ ଟିକିଏ ଗାଁ ଭିତରେ
ବୁଲି ଆସେ ।”

ଜଗନ୍ନାଥ ହିଁ କର ରୁଲିଗଲା । ତାପରେ ଜୀବନ ନିଜର ଲଗା
ପଟା ସେଠାରେ ରଖି ଗାଁକୁ ବୁଲିବାକୁ ଗଲା । ସେ ଜୀବନକୁ
ଦେଖୁଥାଏ ସେ ବହୁତ କଥା ପଚାରି, ତାକୁ ଅସ୍ଥିର କରି
ପକାଇଥାଏ । ଡିଲ, ମାଉସେ, ଗୁଡ଼ା, ବୁଢ଼ୀ ସମସ୍ତେ ଜୀବନକୁ
ପ୍ରଶଂସା ଅନୁରାଗ ସହକ ସେହି କରନ୍ତି, ଡକରଇ ଜମିଦାରଙ୍କ ଉଡ଼ା ।

ଗ୍ରାମକୁଲା ଜୀବନର ସରିଗଲା, କିଛି ଖବର ପାଇଲା ନାହିଁ ।
ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚରୁଣଲା, କିନ୍ତୁ କେହି କିଛି ଉତ୍ତର ଦେଲେ ନାହିଁ ।
ଜୀବନ ଭବିଷ୍ୟ, ଜମିଦାର କଣ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହତ କରି ରଖିଛି ?
ସମସ୍ତେ କଣ ତାର ଉତ୍ତରେ କିଛି କହି ନାହିଁ ? ଜମିଦାର
କେବେ କି ଉତ୍ତର ତାଙ୍କୁ ଦେଖାଇବ ?”

ଶୁନ୍—ଜୀବନ ଚମକ ଉଠିଲା । ତାର ଦେହ ଅକଣ ଅଶଂକାରେ ଥବ ଉଠିଲା, ଶେଷକୁ ନିଶ୍ଚୟ ହୋଇ ଫେରି ଆସିଲା ବରିକ । ଖାଇବାକୁ ବାହାରିଲା, କିନ୍ତୁ ଖାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଲୋକ ତ ଦେଉଛି, କରବ ଦା କଣ ? ଦାୟ ହୋଇ ଗଣ୍ଡେ କିଛି ଖାଇ ଦେଇ ଭିକ୍ଷାରେ ସଞ୍ଚିଗଲା, କେତେବେଳେ ତାକୁ ନିଦ ଆସିଲା ଜଣା ନାହିଁ । ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା ବେଳକୁ ଦେଖେ ତ ଭାତ ହୋଇପାରେ । ଆଲଅଟି ଲଗାଇ କିଛି ସମୟ ବସିବା ପରେ ଜଗୁଆ ଅଉ ଜଣେ ଲୋକ ସହର ଆସି ଜୀବନ ପାଖରେ ସଞ୍ଚିଲା ।

ସାଧାରଣତଃ ମଫସଲର ଲୋକେ ଚୁପ୍ ହେଲେ ରାତି ଦଶଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାହିଁନ୍ତି । ତାର ପରେ ଖୋଇ ସଞ୍ଚନ୍ତି । ରାତି ଏଗାରଟା ଚାଲିଲା, ଗ୍ରାମ ନିସ୍ତବ୍ଧ, କଗତ ସ୍ବପ୍ନ, ଉପରେ ତାରକାଗଣ ଅଖି-ଗୁଡ଼ିକ ମେଲାରି ପୃଥ୍ବୀଅଡ଼କୁ ଏକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ଚିନ୍ତି । ଜୀବନ ତାତ କଳମ୍ବ ନ କର ଉଠି ଠିଆ ହେଲା । ଚମଡ଼ା ସୁଟ୍ କେଶଟି ପିଟାଇ ପିତ୍ତରଟି ଚାହାର କଲା ଏବଂ ତାକୁ ସେଣ୍ଟିପେଡ଼ରେ ପୃଷ୍ଠର ଟର୍ଟି ଧରି ଆଗେ ଆଗେ ଚାଲିଲା । ସହରେ ଜଗୁଆ ଏବଂ ଫଗୁଆ ଦୁଇ ବଣାଳ ମୂର୍ଖି, ଦୁଇଟି ଠେଙ୍ଗା ଧରି ପ୍ରଭାତକୁ କୁକୁର ପରି ଚାଲିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ନିଶା ସାରି ସାରି ଗର୍ଜୁଛି । କିଛି ବାଟ ଯିବା ପରେ ଜନିକଣ ଜମିଦାରଙ୍କ ଘର ସମ୍ମୁଖରେ ଆସି ସଞ୍ଚିଲେ । ଗୁରୁ ଅଡ଼କୁ ଅନାଇ ଜୀବନ ପାଟିର ଖୋଲି ଭିତରକୁ ପଶିଲା ଅନ୍ୟ ଦୁହେଁ ମଧ୍ୟ । କ୍ରମେ ଘର ପାଖକୁ ଆସିଲେ ।

ଜୀବନ କହିଲା, “ଜଗୁଆ ତୁମେ ଦୁହେଁ ଏହଠାରେ ଥାଅ । ମୁଁ ଭିତରକୁ ଯାଉଛି । ଯେ ଭିତରକୁ ଆସିବ ବାଡ଼ି ଚଳାଇବ ।”

ଏହା କହୁ ଜୀବନ କବାଟ ମେଲ କରୁବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କଲ ।
 କହୁ ଭିତରୁ କବାଟ ଦିଆହୋଇଛି । ସେଷକୁ ନିଶ୍ଚୟ ହୋଇ ଫେରି
 ଆସିଲ ଜଗୁଆ ଯାଗକୁ । ଜଗୁଆକୁ ପଚାରିଲା, “ଜଗୁଆ ବାଡ଼
 କବାଟ ମେଲ ଥିବ, ତାର ବାଟ କୁଆଡ଼େ ?” ଜଗୁଆ, ପଗୁଆକୁ
 ଜଗାଇ ଦେଇ ଜୀବନକୁ ଧରି ବାଡ଼ ଆଡ଼କୁ ଆସିଲା । ବାଡ଼ କବାଟ
 ମେଲ ଥିଲା । ସେଠାରେ ଜଗୁଆକୁ ରଖି ଜୀବନ ଏକୃଷିଆ ଘରେ
 ପଶିଲା । ଦୁଆର ସରେ ଦୁଆର ଅବସ୍ଥା କଲା । ଦୁଇତିନିଆ ଦୁଆର
 ଅବସ୍ଥା କର ଜୀବନ ଉପରକୁ ଟକି ପକାଇଲା, କିଛି ଦେଖି
 ଭିତରୁ କବାଟ ବନ୍ଦ, ଜୀବନ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ଉପର ଘର ଦୁଆରେ ।
 ପାରିଲା ନାହିଁ । କପର ଉପରକୁ ଯିବ । ଉପରେ ଜମିଦାରଙ୍କ ଡ୍ରଇଂ
 ରୁମ୍ । ଜୀବନ ମନ ଦୁଃଖରେ ଫେରି ଆସୁଥିଲା । ହଠାତ୍ ତାର
 ନଜର ପଡ଼ିଲା ପିଠି ଉପରେ । ସେ ବାଉଁଶ ସିଞ୍ଚଣକୁ ନେଇ
 ବାହାରେ ଉଠାଇଲା ଏବଂ ଧୀରେ ଧୀରେ ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଲା ।

ଉପର ଘର ବାଉଁଶକୁ ଆସି ଦେଖିଲା ଉପରେ ଶାଢ଼ୀ
 ଘର । ମଝିଘରଟା ଡ୍ରଇଂ ରୁମ୍ । ଜୀବନ ଦେଖିଲା ସବୁ ଘର, ଭିତରୁ
 ବନ୍ଦ ଏବଂ ଡ୍ରଇଂ ରୁମର ବାହାରୁ ବୋଲପ ପଡ଼ିଛି । ସେ ଧୀରେ କରି
 ଶୁଦ୍ଧ ବାହାର କଲା । ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଲଗାଇଲା ।
 ସେଷକୁ ହଠାତ୍ ଦୁଆର ଖୋଲିଗଲା । ଜୀବନ ଭିତରେ ପଶି
 ଭିତରୁ କବାଟ ଦେଇ ଦେଲା । ତା ସରେ ଟକିଟା ମାରି
 ଦେଖିଲା ଘରଟି ନାନା ସୌଖିନ୍ୟ ସୌଖିନ୍ୟ ଜିନିଷରେ ସଜ୍ଜା
 ହୋଇଛି । ବଡ଼ିତ ପ୍ରକାର ଅଲମାସ, ବାହୁ ଅଲମାସ, ଟେବୁଲ,
 ଚୌକ, ଖାଲିଗୁରେ ଘରଟି ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଟେବୁଲ ଉପରେ ବଡ଼ିତ
 ବାଉଁଶ ସହ ଥୁଆ ହୋଇଛି । ଜୀବନ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି

ଦେଖିଗଲା । କହୁ ନା, ଭଦ୍ରରୁ କିଛି ପାଇଲ ନାହିଁ । ସେପକ୍ଷ
 ତାର ନଜର ପଡ଼ିଲା ଗୋଟିଏ ଛପା କାଗଜ ଉପରେ, । ଓଲଟା
 ହୋଇ ଛପା ଉଠିଛି । ଜୀବନ ସ୍ୱପ୍ନ କାଗଜ କଲମ ବାହାର କରି
 ଲେଖିବାରେ ଲାଗିଲା । କିଛିପ୍ରଣ ସରେ ଲେଖା ସରିଗଲା ।
 ଜୀବନ ସଢ଼ିବାରେ ଲାଗି ଗଲା—ଲେଖାଅଛି

ମାନଙ୍କିତ

କଲିକତା ବହୁନକାର ଶ୍ରୀ

ଘର ନମ୍ବର ୫୭

ତା ୨ । ୩ । ୪୧

ଏହି କାଳିକାକୁ ମୋ ଲେଖ ଦ୍ୱାରା ପଠାଇଲି ଏବଂ ମୁଁ
 ଦୁଇଦିନ ଛାଡ଼ି ପାରିଲି । ଏହାକୁ ଦୃଷ୍ଟିପର କରି ରଖିଥିବା । ଲଳି ।

ତୁମ୍ଭର

ରଘୁନାଥ

ଗିଠି ପଡ଼ି ଜୀବନ ଥିବା ମରା ହୋଇ ବସି ପଡ଼ିଲା ।
 ତା ପାଟିରୁ କିଛି ବାହାରିଲା ନାହିଁ । ସେ କିଛିପ୍ରଣ ସରେ ଉଠି
 ସିଡ଼ିରେ ଓଢ଼ାଇବାକୁ ଲାଗିଲା । ସିଡ଼ିରେ ଓଢ଼ାଇଛି ଏହି
 ସମୟରେ ଜମିଦାରଙ୍କ ଗୁମାସ୍ତା ବାହାରକୁ ଉଠିଛି । ସେ
 ସତରେ କିଏ ଜଣେ ସିଡ଼ି କାଟି ଓଢ଼ାଇ ପାରିଛି ଦେଖି ହୁଏ
 ପଡ଼ାଇଲା । ଜୀବନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାକୁ ଅସି ସିଡ଼ିଟି କାଟି
 ନେଲା । ସମସ୍ତେ ଉଠିଲା ବେଳକୁ ଜୀବନ ଜଗୁଆ ଓ ପରୁଆକୁ
 ନେଇ ବଗିଚା ଘରକୁ ଆସିଲା ଏବଂ ଚାହିଁ ହୋଇ ଶୋଇ
 ରହିଲା । ଜଗୁଆ ପଚାରିଲା, “ବାବୁ କଅଣ ହେଲା” ? ଜୀବନ

ସବୁ ଠିକ୍ ପଡ଼ି, “କାଲି ! ସକାଳୁ ଉଠି ତୁମ୍ଭେ ତୁମ୍ଭେ ଘରକୁ ଚାଲିଯିବ, ଯେ ଯାହା ପରୁଷବେ ବେହୁ କିଛି କହିବ ନାହିଁ ।”

ସକାଳୁ ଜଗୁଆ ଉଠି ଚାଲିଗଲା । ଜୀବନ ସକାଳୁ ଉଠି ନାଟ୍ୟକର୍ମ ସାର ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ସାଇଁ ରୁଟି କିଛି ଖାଇଲା । ତାପରେ ମାଣି ଫିର ଗାଁ ଭିତରକୁ ଆଗେଇଲା । ସେ ଯାହା ଭାବିଥିଲା, କାହା ନିଜ ଆଖିରେ ଦେଖି ପାରୁନା । ଗାଁରେ ଠାକୁ ଠା ସବୁ କହିଛି, ଚିଲିକା ସହ, ବୁଢ଼ାଙ୍କ ସହ, ଟୋକାଙ୍କ ସହ, ଗାଁ ମଇଦିଆ ସହ । ସବୁଠାରେ କାଲି ରାତିରେ ଜମିଦାରଙ୍କ ଘରୁ ଚୋର ଯିବ କଥା ପଡ଼ିଛି । କିଏ କହୁଛି, ଗୋଟିଏ ଦେଲା ଶବ୍ଦ କଲା ଯେ ପାଦ ଫିରି ଚୋର କବିବାକୁ ଯାଇଥିଲା । କିଏ କହୁଛି ହାତରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରେର ଧରିଥିଲା, କିଏ କହୁଛି ତା ହାତରେ ଗୋଟିଏ ଖାଣ୍ଡ ଚୁଣ ବଳ ବଳ କରୁଥିଲା । ଏହିପରି ନାନା ଆବେଦନରେ ଗ୍ରାମ ସାରା ପୁରୁ ଉଠୁଥିଲା । କିଛି ସମୟ ପରେ ଗ୍ରାମରେ ଦାବେଗା ଏବଂ କନେଷ୍ଟବଲମାନେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ବହୁତ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ଜମାନ ବନ୍ଦ ନିଆଗଲା । କିନ୍ତୁ ସଠିକ୍ ଉତ୍ତର ମିଳିଲା ନାହିଁ । କିଛି ସମୟ ପରେ ଜୀବନ ଦରିଶୁ ଘରକୁ ଫେରି ଆସିଲା । ସେଦିନ ସେ ଠିକ୍ କଲା ଗ୍ରାମ ଗୁଡ଼ି ଚାଲିଯିବ । ଯେତେ ଖାଦ୍ୟ ଯାଏ ତେତେ ଭଲ । ଏହା ଭାବି ସେହୁଦିନ ସହରକୁ ଫେରି ଆସିଲା ।

ନବ କାହା ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲା ? ଜୀବନକୁ ଦେଖି ପରୁଷଲା, “କହ, ନାବର କଥା ?”

ଜୀବନ କହିଲା, “ଖବର କହୁନା ପଡ଼ି ” କହୁ ଲାଗି ପଟା ବଦଳାଇ ସବୁକଥା କହିଲା । ଗିଠିଟି କାହିଁ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଇଲା ।

ନବ ଗିରିଟି ଦେଖି ଅଶ୍ରୁପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ କହିଲା, “ଜିପିଦାର ଏପରି ହୋଇପାରେ ?”

ଜୀବନ କହିଲା, “ଦେଖୁଛୁ ତ ।”

ତାପରେ ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଘର ବାହାରେ ଯାଇ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଗାଥାରେ ଚାଲିବା ପାଇଁ ଯିବେ । ଗାଥାରେ ସବୁ ଜିନିଷପତ୍ର ସଜଡ଼ା ସଜଡ଼ା ବାଜିବାରେ ଲାଗିଲେ । ଗାଥା ଏ ଗାଥା ଏ ଖାଇ ଦେଇ ଦୁଇବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁଣୀଙ୍କୁ ସମ୍ମାନେ ।

ତା’ ପରଦିନ, ଘର ଘୋରରୁ ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଗିରି ନିଜ ନିଜର ନିଜାକର୍ମ ସାରିବାକୁ ଗଲେ । ପଥର ମିଳିତ ମଧ୍ୟରେ ମରୁ କାମ ସାରି ଦୁହେଁ ଡେରି ହେଲେ ପଶିଲେ ଏବଂ ଦୁଇଟା ମୁସଲମାନ, ଦେଖି ଧରି ବାହାରି ଆସିଲେ । କିଏ କହିବ ଯେ ଜୀବନ ଏବଂ ନବ ଏ ରୂପ ଧରିଛନ୍ତି କେଲି । ଦେଖି ଘର ନିଜୁଣ ଗାଦିରେ ଥିଲା । ନାମରେ ଚିଲିକେଁ ଶ୍ରେୟନକୁ ବାହାରିଲେ । ନରହର ଦୁଇ ବନ୍ଧୁଙ୍କର ଏପରି ବଦଳ ଦେଖି ଅଶ୍ରୁପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲା । ଜୀବନ “ବାବୁ !” ଜୀବନ ବୁଝି ପାରିଲା, କହିଲା, “ବୁଝିପାରୁ ନାହିଁ ନରହର । ଆମେ ପଦ ଏ ଛଦ୍ମଦେଶରେ ନ ଯାଇ ଦେବେ ଧରା ପଡ଼ିଯିବୁ । ଦୟା ଦଳର ଲୋକେ ତ ଗୋଟାଏ ସ୍ଥାନରେ ନାହାନ୍ତି, ସେମାନେ ଗୁରୁଆଡ଼େ ବୁଲୁଛନ୍ତି । ହଜି ଶୀଘ୍ର ଗୁରୁ । ଡେଇଁ ହୋଇ ହୋଇଗଲଣି ।” ଚିଲିକେଁ ଗାଥା ଏ ଟ୍ୟାକ୍ସିରେ ବସି ପଥରେ ଟ୍ୟାକ୍ସି ଛାଡ଼ିବ ଶ୍ରେୟନ ଅଭିମୁଖେ ।

ପ୍ରାୟ ୫ ମିନିଟ୍ ପରେ ଟ୍ୟାକ୍ସି ପହଞ୍ଚିଲା ଶ୍ରେୟନରେ । ଜୀବନ ଟ୍ୟାକ୍ସି ଇଡ଼ା ଛାଡ଼ିଲା ଦେଲା । ଚିଲିକେଁ ଗାଥାରେ ଗାଥା-

ରକ୍ତ ପଶିଲେ । ଯାହାଦିନ କମଳ ନ ଥିଲେ । ଗାଡ଼ି ଅସିବାକୁ
ତେଜ ଥିଲା । ତେଣୁ ଯାହାମାନେ ଘାଟପର୍ମରେ ଏକତ ସେକଡ଼
ହେଉଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର କୋଇଲିରେ ସ୍ବେଷ୍ଟନ ମୁଖରେ
ହେଉଥିଲା । ନରହରକୁ ବିଦାୟ ଦେଇ ଦୁଇବେଳେ ଘାଟପର୍ମ
ଉପରକୁ ଗଲେ ।

ଜୀବନ କହିଲା, “ନବ, ଗୁଡ଼ା ଟିକିଏ ଯିଆଯାଏ ?” ନବ
କହିଲା । ‘ହଉ’, ଦୁଇବେଳେ ଗୋଟିଏ ହୋଟେଲ ଭିତରେ
ପଶିଲେ । ଦେଖିଲେ ଦୁଇଜଣ ମୁସଲମାନ ଭଦ୍ରଲେକ ଗୋଟିଏ
ଟେବୁଲ ସାଙ୍ଗରେ ବସି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଛନ୍ତି ଏବଂ ଗୁଡ଼ା ଖାଉ-
ଛନ୍ତି । ଜୀବନ ଏବଂ ନବ ମଧ୍ୟ ସାଙ୍ଗରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଟେବୁଲ
ସାଙ୍ଗରେ ବସି ଗୁଡ଼ାର ବସ୍ତ୍ର କଲେ । ଗୁଡ଼ା ଅସିଲା । ନବ ଓ
ଜୀବନ ଗୁଡ଼ା ଯିବା ଆରମ୍ଭ କଲେ । ତାଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣ କୁହାରେ ଦୁଇ
ଭଦ୍ରଲେକଙ୍କ କଥା ଥିବା ପଡ଼ିଥାଏ ।

ଜଣକ କହିଲା, “ବୁଝିଲୁ ରହମନ୍ ?”

ଅନ୍ୟଜଣକ କହିଲା, “ନ କହିଲେ ବୁଝିବ କିମ୍ଭ ?”

ସେ ଜଣକ କହିଲା, “ନରହରପୁରର ରଘୁ ଗୋଟିଏକୁ
କାଣ୍ଡି ।”

“ଆଜେ କାଣ୍ଡି ନା, କହୁଛ କଥା, ଏ ଦେଲା କଣ୍ଡା ।”

ଅନ୍ୟ ଜଣକ ଉତ୍ତର ଦେଲା ।

ସେ ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କଲା । ଜମିଦାର ମୋ ମାଉସତରେ ଗୋଟିଏ
ଝିଅକୁ ପଠାଇଥିଲେ । ସେ ଝିଅକୁ ମୁଁ ଠିକ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚାଇ
ଦେଇଛି । ମୋତେ ଯେଉଁ କରୁଥିବ ମିଳିଲେ ଆଜି କଣ କହିବ,
ଏବଂ ହଜାର ଟଙ୍କା । ପୁଣି ଆଉ କହିଛନ୍ତି ଯଦି ଜୀବନର ମୁଣ୍ଡଟା

ଅସିଦେବ, ତେବେ ଏ ହଜାର ଚିଲିକ । କିନ୍ତୁ ତାହା ପାଇଲେ
ସିନା ଅମର ବଂଶ ବଢ଼ାଇବା । ନୋହିଲେ ହେବ କପର ବୁଝିଲେ,
ମୁଁ ଅତି ଅଧିକା ପାଇଁ କହିଛି । ସେ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ସେ ହିଅକୁ
ବିବାହ କରିପାରିବା ପରେ ଅତୁର ତାହା ଦେବେ ।

ଜୀବନ ଏ କଥା ସୁଖିକାକୁ ଅଗ୍ରହ ଦେଇ ବସି ରହିଲା ।
ସେ ଭବିଷ୍ୟତ ଲାଗି ଯେ, ସେ ଦୟାମାନଙ୍କୁ ଠିକ ସ୍ଥାନରେ
ଅନ୍ତର କରିପାରିବ ।

ଅତି ଜଣକ ଜୀବନ ଅତିକୁ ଚାହିଁ କହିଲା, “ଆଜ୍ଞା ଯଦି
ତୋ ପକ୍ଷରେ ପକ୍ଷରେ ସେ ଲାଗି ଯାଏ ?”

“କରେ ପାରିବ ନା କଣ, ଜୀବନ, ସେ ଜାଣେ କଥା ।
ଲୋକାଏ ତାର ଏଡ଼େ ମୁଣ୍ଡ କାହିଁ ଯେ ଅମରର ତାକୁର ପକ୍ଷରେ
ରୁଲିବ । ଅସମ୍ଭବ !” ସେ ମୁସଲମାନଟି କହିଲା ।

ଏହି ସମୟରେ ଗାଡ଼ି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ଜୀବନ ଏବଂ ନିଜ
ଜିତିଲେ । ଉଦ୍ରେକେ ଦୁଇଜଣ ମଧ୍ୟ ଉଠିଲେ । ଗୋଟିଏ ଇଣ୍ଡିଆ
କ୍ଲାସ୍‌ରେ ଜୀବନ ଏବଂ ନିଜ ପକ୍ଷରେ ଏବଂ ସେଥିରେ ରହିବ
ଏବଂ ତାର ଅନ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟ ଜିତିଲେ ।

ଜୀବନ ନିଜକୁ ଭାବି କହିଲା, “ଦେଖ, ହୁଅିଅର । ଗୋଲ
ମାଲ୍ ବସିବୁ ନାହିଁ । ଶ୍ୱେତ ପକ୍ଷେ ଏକାକିତାରେ ଯାଉଛୁ । କିଛି
କହିବୁ ନାହିଁ ।”

ନିଜ କହିବା, “ମୋତେ ବୁଦ୍ଧି ଶିଖାଇବୁ ଜୀବନ, ମୁଁ କଣ
ତା ଜାଣେ ନା ।” । ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଗାଡ଼ିରେ ବସିଲେ ।

ଗାଢ଼ ଗୁରୁର ପୂର୍ଣ୍ଣବେଶରେ । ଶ୍ରେଷ୍ଠର ପରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠର ଅବସ୍ଥାରେ ଗାଢ଼ ଗୁରୁଆସ । ଜୀବନ ଏବଂ ନବ ରୂପ ହୋଇ ବସିରହୁ ଥାଅନ୍ତି । କେତେକ ଶ୍ରେଷ୍ଠର ପରେ ରହମନ୍, ଜୀବନକୁ ପରାବର୍ତ୍ତ, “ଅପଣ କୁଆଡ଼େ ଯିବେ [ଅବସ୍ୟ ହୃଦରେ]” ଏବଂ ଜୀବନ ମଧ୍ୟ ହୃଦରେ ଉତ୍ତର ଦେଇ “କଲିକତା” ।

“ସେ କିଏ ?” ରହମନ୍ ପଚାରିଲେ ।

“ମୋର ଜଣେ ବନ୍ଧୁ” । ଜୀବନ ଉତ୍ତର ଦେଲା ।

“ତୁମ ନାମ କଣ, ରହମନ୍ କେହି ?” ରହମନ୍ ପଚାରିଲା ।

ଜୀବନ କହିଲା, “ମୋର ନାମ ଅସପ୍ତ ଶା । ମୁଁ ବୁଲିଯାଉଛି । ପ୍ରଥମେ ଗୋଟିଏ ହୋଟେଲରେ ଏବଂ ପରେ ଗୋଟିଏ ଘରରୁ କିଏ କଲିକତା ପାଇଁ ରହୁଛି ।”

ଏହିପରି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉ ହେଉ କେତେ କଥା ପଡ଼ିଗଲା । ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତଙ୍କ ବାମ ନେଇ ଶେଇ । ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ବନ୍ଧୁ ଗୁରୁକଣ୍ଠ ମଧ୍ୟରେ ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁତା ହୋଇଗଲା । ରହମନ୍ କହିଲା, “କଲିକତା ବହୁବିଧାର ଶ୍ରେଣୀରେ ନି ୫୭୯ ମୁର ଘର ମୁଁ ଅଛି । ସେଠାର ମୋର ଦେଖା ପାଇବ । ବାହାରୁ ଦେଖିଲେ ସରଳ ଅବସ୍ଥିତି ଜଣାଯିବ ନାହିଁ । ଏକ ମହଲ ଭଙ୍ଗା ଦିଦରା କୋଠା ଘର । କିନ୍ତୁ ଭିତରକୁ ମୁଁ ନେଇଯିବି ଏବଂ ତା ଭିତରକୁ ଗଲେ ତୁମ ଅର୍ଥ ବୁଲି ହୋଇଯିବ । ବହୁତ ପ୍ରକାର ସଦାର୍ଥ ସେଠାରେ ଅଛି, ଯାହାକି ତୁମେ ଜୀବନରେ ଦେଖି ନ ଥିବ । ସେଠାକୁ ଯାଗୁ ମୋ ନାମ କହିଲେ ସେଠାରେ ଯେଉଁ ଲୋକ ଥିବ ସେ ଭିତରକୁ ଗୁଡ଼ ଦେବ । ସୁ ସୁଧା ଭିତରକୁ ପଶିଯିବ । ସେଠାରେ ମତେ ନିଶ୍ଚୟ ପାଇବ ବୁଝିଲ ।”

ଏହିପରି କଥାକ ଶ୍ରୀ ହେଉ ହେଉ ଗାଡ଼ ଆସି ସହସ୍ରଲକ୍ଷ,
 ଶତସ୍ତୁରରେ । ଶତ ୧୮ଟା । ଗାଡ଼ କିଛି ସମୟ ରହି ଗୁପ୍ତସର ।
 ସମସ୍ତେ ନିଦରେ ଅବେଦନ । ଏକା ଜୀବନ ନୁହେଁ, ସେ
 ତାର ଭବିଷ୍ୟତ କଲ୍ଲନା କରୁଛି । କିଛି ବେଳପରେ ଜୀବନ ଉଠି
 ଠିଆ ହେଲା । ସୁତକେସ୍ତୁଟି ଫିଟାଇ ଗୋଟାଏ ଶିଶି ବାହାର କଲା ।
 ଉତ୍ସବର ଚିତ୍ର । ଶଙ୍ଖାର ଦେଲେ ମନୁଷ୍ୟର ବନ୍ଧୁ ରକ୍ତକାର ଅଶ୍ରୁ
 ନାହିଁ । ଜୀବନର ହର ଥର । ଗଲାନାହିଁ ପ୍ରଥମେ ଏତେ ବଡ଼
 ପାପକାମ କରିବାକୁ । କିନ୍ତୁ ବଦମାସ୍ତମାନଙ୍କୁ ଉଚିତ ସାପ୍ତି ଦେଲେ
 ତାର ଜୀବନ ସାଫଳ ହେବ ନାହିଁ । ତାର ଅଭିଳାଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ-
 ନାହିଁ । ଉଦ୍ୟକ୍ର ହୋଇ ଉଠିଲା ସେ । ଧୀରେ ଧୀରେ ସେ ରକ୍ତମନ୍
 ଏବଂ ତାର ବନ୍ଧୁ ନିକଟକୁ ଗଲା । ନାଚ ପାଖରେ ହାତ ରଖିଲା ।
 ନିଶ୍ଚେତ ନିଦରେ ଶେଇଥିଲା । ପ୍ରଥମେ ରକ୍ତମନ୍ ବନ୍ଧୁ ନିକଟକୁ
 ଯାଇ ଠିକି ଖୋଲିଲା । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗୋଟିଏ କରୁଣ ଅଭିନାୟ
 କରି ଲେକଟି ତଳ ପଡ଼ିଲା । ନାସରେ ସେ ବୁଲିପଡ଼ି ରକ୍ତମନ୍
 ପାଖକୁ ଗଲବେଳକୁ, ବୁଲି ପାରିଲା ନାହିଁ । ପଛରୁ ତା ବେକକୁ
 କିଏ ମାଡ଼ିବସିଛି । ଯଦିଓ ଜୀବନର ଶ୍ରେୟ କଲୁଥିଲା ତଥାପି ସେ
 ତାର ଭାବ ସହିତ ନ ପାରି ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା । ତାକୁ
 ଜଣାଇଲା ତା ପିଠି ଉପରେ କିଏ ବସି, ହସ୍ତର । ସେ ଧୀରେ
 ଧୀରେ ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟାକୁ ଓପରକୁ ଉଠାଇଲା ଏବଂ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
 ସେ ଲେକର ବେକକୁ ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟାରେ ଗୁଡ଼ାଇ ଭାଙ୍ଗି
 ପଡ଼ିଲା । ଲେକଟି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା ଏବଂ ଜୀବନ
 ତାକୁ ମାଡ଼ିବସି ତା ହାତରୁ ହଠାତ୍ ଛୁଟିଯିବା କାଦିନେଲା ।
 ଦେଖିଲା ଯେ ସେ ରକ୍ତମନ୍ । ଜୀବନ ତାଳି ବିଲମ୍ବ ନ
 କରି ବସାନ୍ତ ବାସ୍ତବ ତା ନାଚ ନିକଟରେ ଦେଖାଇଲା । ସେ ମଧ୍ୟ

ଗୋଟିଏ ଚରୁଣ ଚିତ୍ରର ବନ୍ଧୁ ସଫଳତା । ଜୀବନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
 ଉଠି ତାର ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଟ୍ରାୟରେ ନିଜ ଦୁର୍ଦ୍ଦିକୁ ଫୁଲ ଦେଇ ।
 ନବକୁ ଉଠାଇ ସବୁ କଥା କହିଗଲା । ନବ ତାର ପ୍ରଶଂସା ନ କରି
 ରହିପାରିଲା ନାହିଁ । ତା ପରେ ସକାଳକୁ ଗାଡ଼ି ହାବଡ଼ାରେ
 ସଜ୍ଜିତ । ଏମାନେ ଚର ଚର କରି ସେ ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଗୁଲି-
 ଗଲେ । ବାହାରେ ଗୋଟିଏ ଟ୍ୟାକ୍ସି ଧରି ଗୁଲିରେ ବହୁବଳାରର
 ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ହୋଟେଲକୁ ।

ବଡ଼ ଧରଣର ହୋଟେଲ । ନିମଜ୍ଜାଦା ହୋଟେଲ ।
 ବହୁତ ଲୋକଙ୍କ କାରବାର । ଗଣସମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସକାନ୍ତ ମଧ୍ୟ
 ଭିଡ଼ । ଜୀବନ ଏବଂ ନବ ମଧ୍ୟ ଓହ୍ଲାଇଲେ ସେଇଠି । ଜୀବନ
 ମ୍ୟାନେଜରକୁ ତକାଇ ସଠାଇଲା । ମ୍ୟାନେଜର ବାହାର ଆସିଲେ ।
 ମ୍ୟାନେଜରଙ୍କୁ ଦେଖି ଜୀବନ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲା । ମ୍ୟାନେଜର
 ବୁଦ୍ଧ, ଗୋଡ଼ା, ନିଶ ଦାନ୍ତି ପାରିଗଲାଣି । ମୁଣ୍ଡଟି ଟାଙ୍ଗିଲା । ସେଥିରେ
 ମଧ୍ୟ ଫେସନ୍ କରି ନାହିଁ । ଫୁଲସେଣ୍ଟ ଏବଂ ସାର୍ଟ ଡିଜାଇନ୍ । ଆସି
 ଜୀବନ ସମ୍ମୁଖରେ ଠିଆ ହୋଇଗଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ ଜାଣିକି
 କେଜାଣି ଏ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଦେଖି ଚମକି ଉଠିଲେ, ଯାହାଦେଇ
 ଶକ୍ତି ଏ କେସର ଟାଣି ଆଣି ପାଖରେ ବସିଲେ । ଜୀବନ ସ୍ଵର
 ବଦଳାଇ କହିଲା, “ଆମେ ଦୁହେଁ କମ୍ପେରୁ ଆସିଛୁ । ଏଠାରେ
 କିଛିଦିନ ବୁଲି ବୁଲି କରିବୁ ବୋଲି । ଆମର ପ୍ରାୟ ଏକମାସଗାର୍
 ଗୋଟିଏ ଘର ଦରକାର । ଆପଣଙ୍କର ଏଠାରେ ଘର ଚାଲିଅଛି ?”

ମ୍ୟାନେଜର ଟିକିଏ ଭାବି କହିଲେ, “ହଁ ଅଛି ।” କିନ୍ତୁ
 ମାସକୁ ଘରଭଡ଼ା ଟ ୪୦୯ ପଡ଼ିବ ।

“ସେଥିରେ କିଛି ଆସନ୍ତି ନାହିଁ ।” ଜୀବନ କହିଲା ।

“ଆପଣମାନେ କମ୍ପେରେ କଣ କରିଛନ୍ତି ?” ମ୍ୟାନେଜର ପଚାରିଲା

ନବ କହୁଲା, “ଅମେ ଦୁହେଁ ଦୁଇଭାଇ । ସେଠାର କଣେ
କବ ସେଠାର ପୁଅ । ଶୁକିଣୀ କିଛି ପାଇ ନାହିଁ । ପାଠପଢ଼ା ସାବ
ବୁଲୁଛି । ଯଦି ମୋଟା ବେତନରେ ଶୁକିଣୀ ବେଉଁଟି ମିଳିବ
ତେବେ ଭରସା ।”

ମ୍ୟାନେଜର ତଣ ଭାବ ହଠାତ୍ ପରୁରାବ, “ଅହା, ଆପଣ-
ମାନେ ଶୁକିଣୀ ବେବେ ?”

“ଯଦି ସେହୁପରି ମିଳିବ ତେବେ ନ ଭରସା କାହିଁକି ?”
ନବ କହୁଲା ।

ତାପରେ ମ୍ୟାନେଜର ଶୁଭିଆଳକୁ ଚାହିଁ କହିଲା, କେଲ୍‌ରେ
ଶୁକରକୁ ଭାବରେ ଏବଂ କହିଲେ, “ଏ ଦୁଇବାକୁ
ଉପରର ଜଣେ ପାଖରେ ଯେଉଁ ଭରସି ଅଛି ସେଇଠିକୁ ନେଇ
ଯାଅ” । ଅଳ୍ପ ଫେରିପଡ଼ି ଜୀବନକୁ କହିଲେ, “ଆପଣ ଏ ଟୋକା
ସଙ୍ଗରେ ଯାଆନ୍ତୁ । ମୁଁ ଟିକିଏ କାମ ସାରି ଯାଉଛି ।”

ଜୀବନ ଏବଂ ନବ ଟୋକା ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଲେ । ଉପରେ
ପ୍ରାୟ ୧୦/୧୨ଟା ଘର ହେବ । ସବୁ ବେଶ୍ ଫେସନ୍‌ରେ ଭିଆରି ।
ମଉଜ ମଜଲିସ କରିବାକୁ ସବୁ ସୁବିଧା । ଶୁକର ଟୋକା ଜୀବନକୁ
ଘରଟି ଦେଖାଇ ଦେଇ ଚାଲିଗଲା । ଜୀବନ ଏବଂ ନବ ସର
ଭିତରକୁ ଯିଲେ । ଘରଟି ଖଟ, ଟେକୁଲା, ଗୌଡ଼ରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ।
ବାହୁ ଆଲମାସ, ବିଜୁଳିବଜା, ବିଜୁଳି ପଙ୍ଖା । ଅଳ୍ପରି ମଧ୍ୟ
ବେତେକ ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ଉପକରଣରେ ଘରଟି ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଜୀବନ ଏବଂ
ନବ ତାଙ୍କ ଜିନିଷପତ୍ର ସଜାଡ଼ି ରଖି ରଖି ନବ କହୁଲା, “ଜୀବନ
ବଞ୍ଚିମାନ କଣ କରିବା ?”

ଜୀବନ ବହୁଲ; “ବ୍ୟସ୍ତ ବାହୁକ । ଯାହା ହେବାର ହେବ,
ଦେଖାଯିବ ।”

“ହୁ ବଣ ଗୁରୁକୁ ବହୁଲ ଜୀବନ ।” ନବ ସରୁଣର ।
ଜୀବନ ବହୁଲ “ମୋର ଅନୁମାନ, ଏ ମ୍ୟାନେଜର ଦୟା-
ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ।”

“ହୁ କସର ଜାଣିଲୁ ?” ନବ ସରୁଣର ।

ଜୀବନ ବହୁଲ, “ତା ଗୁଲିଚଳନରୁ ।”

ଏହି ସମୟରେ କାହାରେ କାହାର ସଦୃଶ ଶବ୍ଦ ଶୁଣ ଗଲା ।
ଦୁଇବନ୍ଧୁ ହଠାତ୍ ଉଠି ଠିଆ ହେଲେ । ଧୀରେ ଧୀରେ ଖଣ୍ଡିଏ
ବାଗଜ ହାତରେ ଧରି ଭିତରକୁ ପଶିଲେ ମ୍ୟାନେଜର । ମ୍ୟାନେଜର
ଭିତରକୁ ଆସି କବାଟ ଭିତରୁ ଦେବାକୁ ଇଙ୍ଗିତ କଲେ । ନବ
କବାଟ ବନ୍ଦି ବନ୍ଦ । ତାପରେ ମ୍ୟାନେଜର ଚୌକ ଉପରେ ବସି
ଜୀବନ ଅଡ଼କୁ ବାଗଜ ଖଣ୍ଡିଏ ସବାଇ ଦେଲା । ଅମୃତବଜାର
ପହଞ୍ଚିବା । କଡ଼ ବଡ଼ ଅକ୍ଷରରେ ଏବଂ ଇଂରାଜୀରେ ଲେଖାଅଛି,
“ବାଲି ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ଖୁନ୍ ।”

ଦୁଇଜଣ ମୁସଲମାନ ତାକୁଙ୍କୁ ବେହୁ ଜଣେ ନୁଁ କରିଛନ୍ତି ।
ପ୍ରଥମେ ସୋଲିସ୍ ତାଙ୍କୁ ଉଦ୍ବଳେବ ବୋଲି ଭବିଷ୍ୟ, କହୁ ପରେ
ତଳ ପାଖରୁ ଖଣ୍ଡିଏ ବାଗଜ କାହାରଲା । ସେଥିରେ ଯାହା
ଲେଖାଥିଲା, ଜଣାଗଲା ଯେ ସେମାନେ ଦୟା । କିଏ ଏପରି ସାହ-
ସିକ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେ କି ଦୁଇଟି ଦୟାଙ୍କୁ ଟ୍ରେନ୍‌ କରି ଦେଇପାରେ ।
ଅଦୂର ମଧ୍ୟ କର୍ତ୍ତୃମାନ କଲିକତାରେ ଦୟାମାନେ ବଡ଼ ପ୍ରବଳ
ହେଲେଣି । ବହୁତ ଶ୍ରେଣୀ କବାଦିତ ହେଲେଣି । ଯୁଲିସ ପକ୍ଷ ବହୁ
ବଦ୍ୟମ କରିପୁକା ପ୍ରବଳ ଦୟାଙ୍କୁ ଧାରସାରା ନାହାନ୍ତି । ଏଣୁ

ଏହା ମଧ୍ୟରେ ସେହି ଯୁବକଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଅସୀମ ସାହସିକତା ହେତୁ ତାଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଜୀବନ ଏବଂ ନବ ଲେଖାଟିକୁ ୨୫ ଥର ପଢ଼ି ମ୍ୟାନେଜରକୁ ଖେରାଇ ଦେଲେ ।

ମ୍ୟାନେଜର କହିଲେ, “ପଢ଼ିଲ ।”

ଜୀବନ କହିଲା, “ହଁ ପଢ଼ିଲ । କିନ୍ତୁ ଆମର ସେଥିରେ ଯାଏ କଣ ଆସେ କଣ ।”

ମ୍ୟାନେଜର ଏକଥା ଶୁଣି ବିଚିତ୍ରଗଲା, କିନ୍ତୁ ବିଚିତ୍ରରେ ତ ହେବ ନାହିଁ । ଦୁଇ ଦୁଇଟି ଶୀତାର ଖସି ପଳାଇବେ । ସେ ମନର ଭାବନା ଗୋପନ ରଖି କହିଲା, “ଦେଖ ତୁମେମାନେ ଯୁବକ । ତୁମମାନଙ୍କ ଦେହରେ ଅସୀମ ବଳ । ତୁମେ ସବୁ କାମ ଅଲ୍ଲୋଷରେ କରପାର । ମୁଁ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟଟି ଦେବ ଯଦି ତାହା ଅସାଧ୍ୟ, ତେବେସୁଦ୍ଧା ଇଚ୍ଛା କଲେ ସବୁ ସହଜ ସାଧ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବ ।”

ଜୀବନର ମନରୁ ସବୁ ସନ୍ଦେହ ଦୂର ହୋଇଗଲା । ସେ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲା ଯେ, ସେ ଠିକ୍ ସ୍ଥାନରେ ଆସି ପଡ଼ିଥିଲା । ସେ ନିଜର ମନୋଭାବ ଲୁଚାଇ କହିଲା, “କଣ ଶୀଘ୍ର କହନ୍ତୁ । ଶୁଣିବାକୁ ଆମ ମନ ବଡ଼ ଚପ୍ପିର ହେଉଛି ।”

ମ୍ୟାନେଜର ଆଉ ଟିକିଏ ପଛକୁ ଘୁଞ୍ଚି ଆସି କହିଲା, “ଆପଣ-ମାନେ ଇଡ଼ାର କରପାରିବେ ? ଟେସ୍ଟର ମାରି ପାରିବେ ? ସବୁ ବିଷୟକୁ ଗୁରୁ ପଡେଇ ଦେଇ ପାରିବେ ?”

ଏକଥା ଶୁଣି ନବ ଶକ୍ତି ଯାଉଥିଲା, କିନ୍ତୁ ପରେ କଣ ଭାବିଲା ବେଜାଣି କହିଲା, “ହଁ ପାରିବୁ ନାହିଁ କାହିଁକି ?”

“ଗାନା, ବାଜଣା କାଣ ତ ?” ମ୍ୟାନେଜର ପଚାରିଲା ।

ନବ ଭାବ ପାରିଲ ନାହିଁ । ବସନ୍ତ ବହୁଳ ଜୀବନ ଭିତରେ
ରହିବତା କାହିଁକି ? ଭାବ ପାରିଲ ନାହିଁ ରହସ୍ୟ କଣ ? କାହା
ଭିତରେ ସେମାନେ ଗୋଡ଼ ଦେଉଛନ୍ତି । ସାରା ଭାରତ ଯାହାର
ବିକିମରେ ଥରେ, ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଶୁଣିବା କରିବା ଯାହା,
ପରେ ମର ବସ୍ତୁ ଉଠିବା ଯାହା । ଯାହାହେଉ ନେତାକୁ ତ ଯେ
କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ହେବ । କଲ ଅସିଲ,
ମନରେ ଦୃଢ଼ତା ଅସିଲ ।

ନବ ବହୁଳ, “କହୁ କହୁ କାଣ୍ଡା”

“ବେଶ, ବେଶ, ସେତକ କରିବାର”, ମ୍ୟାନେଜର କହୁ
ଉଠିଲ ।

ତାପରେ ମ୍ୟାନେଜର ନିଜ ସ୍ଥାନରୁ ଉଠି ଟିଆ ହେଲା ଏବଂ
କହୁଲ, “ଅଜ୍ଞା, ଅଜ୍ଞା ରାତିରେ ମୁଁ କୁଣି ଅସେ ଏବଂ କାହିଁକି
କୁମକୁ ସେଠାକୁ ନେଇଯିବ । ‘ଯାଉଛି’ କହୁ ମ୍ୟାନେଜର
ଶୁଣିଗଲେ ।

—୪—

ତା ପରଦିନ ସକାଳ । ମ୍ୟାନେଜର ଆସି କହୁଗଲେ ଯେ,
ରାତି ଦୁଇଟା ବେଳକୁ ଠିକ୍ ହୋଇଥିବେ । ଆସି ନେଇ ଯିବେ ।
ଏକକ ବହୁଦେଇ ମ୍ୟାନେଜର ଶୁଣିଗଲେ ।

ତାପରେ ଭାବନା ପଡ଼ିଲା ଦୁଇ ବନ୍ଧୁଙ୍କର । ବେଉଁଟିକ
ଯିବେ, କରିବେ କଣ ? ଯମ ପୁରକୁ ନୁହେଁ ତ । ସେଠାକୁ ଗଲେ
ଫେର ଆସି ପାରିବେ ତ । ବ୍ୟାସ ହେଉ ନାହିଁ । ତେବେ କଣ
ମୁଖ । ହଁ, ହଁ, ମୁଖ ବରଂ ଭଲ, କହୁ ରେଖକୁ ଏସବୁ
ବସନ୍ତରେ ପକାଇ ଯିବାଟା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଘିର କଲେ ଯେତେ ବିଷକ ପଡ଼ୁ ପଛକେ ସହରେ,
କିନ୍ତୁ ନିଶ୍ଚୟ ଯିବାକୁ ହେବ ।

ଏହି ସମୟରେ ଖାନସାମା ଆସି ଖାଇବାର ଦେଇଗଲା ।
ଦୁଇବନ୍ଧୁଙ୍କର ଖାଇତାକୁ ଆଦୌ ଲଜ୍ଜା ନ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ବାଧା ହୋଇ
ଖାଇ ବସିଲେ । ଦ' ଦତ୍ତା ଖାଇ ଦେଇ ବଛଣୀରେ ପଡ଼ିଗଲେ ।

ସୁଖୀ ଭାବନା । ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ମନରେ ଏକପ୍ରକାର ଭାବନା ଗୁଲିଛି ।
ଏହାର ମଧ୍ୟରେ ଯେ ଦୁଇଟା ବାଜିଲାଣି ବାହାର ଖିଆଲ ନାହିଁ ।
ମ୍ୟାନେଜର ଆସି ଜାକବରୁ ଭାବନା ଭାଙ୍ଗିଲା । ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଉଠି
ବସିଲେ । ମ୍ୟାନେଜରର ବେଶ ଦେଖି ସେମାନେ ହସିଗଲେ ।
କଲା ଗୋଷ୍ଠୀ, ହାତରେ ହୁସ୍ତ ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଛି । ଦୁଇ ପକେ-
ଟରେ ଦୁଇଟା ପିସ୍ତଲ ଗୁଲିରେ ଭସ ।

ମ୍ୟାନେଜର ଦୁଇଟା ଗୋଷ୍ଠୀକ ତାଙ୍କ ଅଡ଼କୁ ପକାଇ ଦେଇ
କହିଲେ, “ଶୀଘ୍ର ଟିକି ବାହାର ଆସ । କେହି ବର ନାହିଁ ।”

ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଗୋଷ୍ଠୀକ ଦୁଇଟା ଉଠାଇ ନେଇ ଥର ଥର ଟିକି-
ବାକୁ ଗଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଭୟ ଦେଖି ମ୍ୟାନେଜର ନ ହସି ରହି
ପାରିଲା ନାହିଁ । ଓଃ, କି ବଡ଼ ହସ । ସତେ କି ଯେତେ ଦଉଟା
ଭାରିଥିବ ।

ମ୍ୟାନେଜର ହସି ହସି କହିଲେ, “ସେଠାକୁ ନ ଯାଉଣି ତ
ଏତେ ଭୟ କରୁଛି । ଆଉ ସେଠାକୁ ଗଲେ ବୋଧେ ଏକାଥରକେ
ଶେଷ ହୋଇଯିବ । ସେଠାରେ ଏତେ ଭୟଙ୍କର କିନିଷ ଅଛି, ଯାହା
ଦେଖିଲେ ଦୁମ୍ବର ପିଲେକୁ ସାଣି ହୋଇଯିବ । ଦସ୍ତ ଧରି ନ ଗଲେ
ବଡ଼ ବିପଦ ।”

ଏବଥା ଶୁଣି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭର ଅନ୍ତର ଭିତରଟା ଥର ଉଠିଲା ।
ମନେ ହେଲା, ସେ ପିଣ୍ଡାଚଟାକୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମାରଦେବେ
ବୋଲି । କହୁ ତା କଲେ ତ ତାଙ୍କର ମନୋବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣହେବ
ନାହିଁ ? ଥର ହେଲେ । କମ୍ ଧର ମ୍ୟାନେଜର ପଛରେ ଚାଲିଲେ ।

ଅନ୍ଧାର ସତ । ନିସ୍ତୁଟ୍ଟ ଗୁଥୁଗା । କେବଳ କେତେକଟା
କୋଠା ଉପରୁ ବିଲୁଲିବଣୀ ଝାପସା ଝାପସା ହୋଇ କାହାରିକୁ
ଦେଖାଯାଉଛି । ଏତେ କଟ ସହରଟାରେ ଜନ ସମାଗମ ନାହିଁ ।
ସେ ନିସ୍ତୁଟ୍ଟ ଭେଦ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି ତାହା ପ୍ରାଣୀ ପକ୍ଷକୁ ପଛ ।

ଜୀବନ ଏକ ନବ ଭାବୁଛନ୍ତି, “କୁଅକେ ଯାଉଛନ୍ତି । କପର
ତାମା ! କଣ ଯେ ସେଠାରେ ଭାଷଣ କିନିଷ ଥିଲା । ସେଠାକୁ
ଗଲେ ଅସି ପାରିବେ କ ? ପମାଳୟ ନୁହେଁ କ ? ରେଣା କଣ
କରୁଥିବ । କମିକାର କଦମାୟ ତା ଉପରେ ଅଧୋରୁର କରୁ ନ
ଥିବ ତ ? ତାର ଅବସ୍ଥା ଯେ କଣ ହେବଣି ? କହୁଥିବ କ ମର
ଯିବଣି ? ନ ଖଇ ନ ପିର ଅମକୁ ଭବି ଭାବି ଶୁଣି ଯିବଣି କୋଷ-
ହୁଏ । ଅମକୁ ଏ ଛଦ୍ମବେଶରେ ଦେଖି ଚିହ୍ନି ପାରିବ କ ? କପର
ବା ଚିହ୍ନାଦେବ ? କରୁ ବା କଣ ? ସେପକ୍ତ “ଅମକୁ ମରବାକୁ
ହେବ । ହଉ, ଭଗବାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ।”

ହଠାତ୍ ସେମାନଙ୍କର ଗତି ବଦଳ ହୋଇଗଲା । ଦେଖିଲେ
ମ୍ୟାନେଜର ଗୋଟିଏ ଭଙ୍ଗା ଘର ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ କବାଟ
କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି । ନବ କାଣି ପାରିଲା ଯେ ସେମାନେ ଠିକ୍ ସ୍ଥାନରେ
ଆସି ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି ।

। ଅଉ ଅଳ୍ପ ବେଳ । ନୋହଲେ ଚୁରୁ ବସଦ । ହଠାତ୍ ଜ୍ଵାର
 ଖୋଲିବା ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଗଲା । ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଦେଖିଲେ ଜଣେ ବୁଢ଼ୀ ଅସି
 ମ୍ୟାନେଜରଙ୍କୁ ଜାଣୁଛୁ । ମ୍ୟାନେଜର ଆମକୁ ଭିତରକୁ ଯିବାକୁ
 ଇଞ୍ଚିତକରି ଭିତରକୁ ସାରିଲେ, ଆମେ ଦୁହେଁ ଭିତରକୁ ଗଲ ।
 ଅନ୍ଧାର ବାଟ । ମ୍ୟାନେଜର ଟର୍ଚ୍ଚ ଜଳାଇଲା ।

ସବୁ ଗଲ । ଜଣକ ଛଡ଼ା ଦୁଇଜଣ ଏକା ଥରେବେ ସେ
 ବାଟେ ସାରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଆଗରେ ମ୍ୟାନେଜର, ମଝିରେ
 ଦୁଇବନ୍ଧୁ, ପଛରେ ବୁଢ଼ୀ । ଏହିସରି କିଛି ବାଟ ଗଲାପରେ ଅଉ
 ଗୋଟିଏ ଗଲ ସହଜ । ଠିଆ ହୋଇ ଯାଇ ଦେବନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡ
 ନୁଆଁଇ ନୁଆଁଇ ଚାଲିଲେ । ପୁଣି କିଛି ବାଟରେ ଅଉର ଗୋଟାଏ
 ଗଲ । ଜଣାପଡ଼ୁଛି ଯେପରି ପଥର କଟାହୋଇ ତଥର ହୋଇଛି ।
 କଲିକତା ସହରରେ ଏ କି ଜାଗା ! ଆମେ କଣ ଅଉ କେଉଁଠି
 ସହଜୁ ।

ଯାହାଦେଉ, ଏହି ସମୟରେ ମ୍ୟାନେଜର କହିଲେ, “ଗୁରୁଣ୍ଡି
 ଗୁରୁଣ୍ଡି ଅସ ।” ଯେଉଁଠି ଧର ସେମାନେ ଚାଲିଲେ । ଏହିସରି ପ୍ରାୟ
 ଥୋଡ଼ାଏ ବାଟ ଯିବାପରେ ଗୋଟାଏ ଶୀତଳାଲେଖ ରେଖା ଦେଖି-
 ବାକୁ ପାଇଲେ । ସେଠାରୁ ଗୁଲି ଗୁଲି ଯିବାକୁ ସୁବିଧା ଦେଲା ।
 ତାପରେ ସେମାନେ ଆସି ସହଜୁଲେ ଗୋଟିଏ ଚୋପର ଭିତରେ ।
 ଦୁଇ ଗୁଲି ଜଣ ଲେଖ ସେମାନଙ୍କ ଆଗେରେ ଥିଲେ । ମ୍ୟାନେ-
 ଜରକୁ ଦେଖି ସେମାନେ କିଠି ଠିଆ ହେଲେ ।

ମ୍ୟାନେଜର କହିଲେ, “ସବୁ ଠିକ୍ ଅଛି ତ ?”

ଜଣେ କହିଲା, “ହଁ ।”

ଏହିସରି କେତୋଟା ଘର ଟପିଗଲେ । ସବୁ ସଥର କଟା
 ହୋଇ ତଥର ହୋଇଛି । ଅଭୁତ ପ୍ରକାରର ଘର ଗୁଡ଼ିକ । ସବୁ

ଘରେ ଚିତ୍ତୁଳିବତୀ । ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଏତେ ଭରେ ଦେଖି
ଲେକଣ ନ ଦେଖି ଅଶ୍ରୁର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । କହୁତ ବଟ ବୁଲିବୁଲି
ସେମାନେ ଆସି ଗୋଟିଏ ଖାଲ ଘର ପହଞ୍ଚିଲେ ।

ମ୍ୟାନେଜର କହିଲା, “ତୁମେ ଏ ଘରେ ଥାଅ । ମୁଁ ଯାଉଛି,
ଘଣ୍ଟାକ୍ରମରେ ଆସିବି । ତୁମର ଖାଇବାପତ ସବୁ ସଠାଇ ଦେଖନ୍ତୁ ।”
ଏହା କହି ମ୍ୟାନେଜର ଚାଲିଗଲା ।

ଦୁଇବନ୍ଧୁ, ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିବା ଦୁଇଟି ଖଟ ଉପରେ ବସି
ପଡ଼ିଲେ । ଘରଟି ଦୁଇଟି ଖଟ, ଦୁଇଟି ଟେବୁଲ ଏବଂ ଦୁଇଟି
ଚୌକରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଟେବୁଲ ଉପରେ ନାନାପ୍ରକାର ବହୁ ଧୂଆ-
ହୋଇଛି । ଖଟ ଉପରେ ଭଲ ଗଦି ଯନ୍ତୁଛି ।

ଜୀବନ ଭାବିବା ଲେକେ ବହୁ ମଉଜା ମଜଲିସରେ ଅଛନ୍ତି ।
ସେ ଉଠି କବାଟ ବାଟେ ବାହାରକୁ ଅନାଇଲା । ଚକ୍କାରରେ
ବାହାରକୁ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଲା ନାହିଁ । ଫେରି ଆସି ବସି ପଡ଼ିଲା ।

ଏହି ସମୟରେ ଗୋଟିଏ ଲୋକ ଆସି ଦୁହଁକୁ ଖାଇବାକୁ
ଦେଇଗଲା । ସେ ଖାଦ୍ୟର ବାସନାରେ ଘରଟି ମହକ ଉଠିଲା । ସେ
ଖାଦ୍ୟ ଦେଖି ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଅଶ୍ରୁର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ଏସବୁ ଖାଦ୍ୟ
ସେମାନେ ଜୀବନରେ କେବେ ଦେଖି ନାହାନ୍ତି କି ଖାଇ ନାହାନ୍ତି ।
ଏ ସବୁ ଦେଖି ଖାଇବାକୁ ମନ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ଅନ୍ତର ଭିତରଟା ଜଳି
ସୋଡ଼ି ଯାଉଥାଏ । ସେମାନେ ଭାବୁଥାଆନ୍ତି ଯେତେ ଏହାର ଭିତରେ
ଚୁକି ରସହ୍ୟ ଲୁଚାଯିବ ରହୁଛି । ଯାହାହେଉ ଛୋଟ କି ହେଉଥିଲା ।
ବାଧାହୋଇ ଖାଇଲେ । ସିଗାରେଟ୍ ଖଣ୍ଡିଏ ଖଣ୍ଡିଏ ଲଗାଇ
କିରଣରେ ପଡ଼ିଗଲେ ଏବଂ ଲୋକଟି ବାସନା ନେଇ ଚାଲିଗଲା ।
ଏହି ସମୟରେ ମ୍ୟାନେଜର ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ତାଙ୍କ କନ୍ଧୁ ପାଦ
ଖୋଲିଥିଲେ ଉଠି ବସିଲେ ।

ମ୍ୟାନେଜର କହିଲେ, “ଶୁଣ ଶୁଣ ଗଜେଇ ବାହୁଁକ ?”
ଏତେ ବଡ଼ ଶକ୍ତି ଏ ଚୌକର ପରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ ।

ପୁନର୍ବାର ମ୍ୟାନେଜର ଆରମ୍ଭ କଲେ । “ଦେଖ ସୁରକାନ୍ତ
(ଜୀବନର ଛଦ୍ମନାମ) ଏ ଘର ତ ତୁମର । ଏପରି କୋର୍ଟ କୁଣି-
ଆଦିରେ ଚଳିଲେ ଦେବ ନାହିଁ । ସବୁ କାମ ନିଜ ନିଜ ହାତରେ
କରିନେବ କୁହେଲ ? ମୁଁ ଜଣେ ଲୋକ ବହୋବସ୍ତୁ ଭରି ରଖିଛି ।
ସେ ସବାଳୁ ଅସ୍ତି ତୁମକୁ ସବୁ ଦେଖାଇ ଦେବ । ସବୁ ସୁବିଧା କଷର
ଦେବ । କିନ୍ତୁ ହସିହାର ହୋଇ ଚଳିବ । ଚୌକସି ଥିବା ଭୟ
ଲୋକ ନାହିଁ । ମୁଁ ଆଜି ଯାଉଛି । ପୁଣି ଏତକ ବେଳକୁ
ବାଇ ଆସିବ । କହ ମ୍ୟାନେଜର ଗୁଲିଗଲେ । କୁଆଡ଼େ
ଲେ ଏବଂ କାହିଁକି ଗଲେ ସୁର କୁହେ ପରିଲ ନାହିଁ ।

(ବର୍ତ୍ତମାନଠାରୁ ଜୀବନ ଏବଂ ନବଜୁ ତାଙ୍କର ନୂଆ ନାମ
ପରି ଚଳିବ । ଜୀବନର ନାମ ସୁର ଏବଂ ନବର ନାମ ନର ।)

ସୁର ବଦାଟି ଚନ୍ଦ୍ର କରଦେଇ ଆସି ଚନ୍ଦ୍ରଶାରେ ପଡ଼ିଗଲା ।

ନର କହିଲା, “ଏଥର ଶୋଇବା । ଖୁବ୍ ନିଦ ମାଡ଼ାଇଣି ?
ସୁର ହେଲା “ଦେଉ” ।

କିନ୍ତୁ ବାହାର ଅଖିରେ ନିଦ ନାହିଁ । ସୁର ଭାବୁଛି, “ତାଙ୍କର
ପରି କେତେ ସୁବବଦ ଜୀବନ ଏହାର ମଧ୍ୟରେ ନବ ହୋଇ
ଯାଉଛି ।” ସୁର ଭାବି ପାରିଲା ନାହିଁ । ମ୍ୟାନେଜର କୋପକୁ ଏ
କମିଦାରଙ୍କ ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତ । ସେ ବାହାର ଶବ୍ଦର ଭିତରେ ଏବଂ
ଭିତର ଶବ୍ଦର ବାହାରେ ଦେଉଛି । ବାହାରୁ ଲୋକ ଆସି ଭିତରେ
ଯୋଗାଉଛି । ପୁଣି ସୁର ଭାବି ଗୁଲିଲା “ମ୍ୟାନେଜର କହିଗଲେ
ସେ ଏହା ଭିତରେ କହୁତ ଶୁଣଣ ସଦାର୍ଥମାନ ଅଛି । ପାହାକୁ

ଦେଖିଲେ ମନୁଷ୍ୟର ଭୟ ଦେବାର ସମ୍ଭାବନା ।” ଯଦର୍ଥ ଭୟ ଲାଗେ, ତଥାପି ସୁଦ୍ଧା ସେ କିନିଷ ଗୁଡ଼ାକ ଦେଖିବା ନିମିତ୍ତ ତାର ହୃଦୟ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ସେ ବଥା ସବୁ ଭାବ ଭାବ କାହାର ଆଖିରେ ନିକ ଅସିଲା ନାହିଁ ।

ସାହାନ୍ତିଆ ପହରକୁ ଟିକିଏ ଅଣ୍ଟା ଲାଗିବାରୁ ଦୁର୍ଦ୍ଦିକୁ ଟିକିଏ ନିଦ ଲାଗିଲା ।

ନଇର ଯେତେବେଳେ ନିଦ ଲାଗେ ସେତେବେଳେ ସେ ଘରକୁ ଅନାଇ ଦେଖିଲା, ନଅଟା କାଜିରଣି । ସ୍ତର ଉଠିନାହିଁ । ସେ ଯଦ ସ୍ତରକୁ ଡାକିଲା । ଗୁରୁଆତ ଅନ୍ଧାର ! କାହାରର ପୂର୍ଣ୍ଣଲେଖ ମଧ୍ୟ ତା ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଇ ନାହିଁ । ଏ କିପରି ସ୍ଥାନ ! ଏ ବେଳେ କଅଣ ! ତା ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଭାବରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଲା । ତାପରେ ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ଉଠି କବାଟ ଖୋଲିଲେ । ବ୍ଯାର ନିକଟରେ ଜଣେ ବଳିଷ୍ଠବାୟୁ ବ୍ୟକ୍ତି କଳାପୋଷାକ ପିନ୍ଧି ତାଙ୍କର ଅପେକ୍ଷାରେ ଠିଆ ହୋଇଛି । ସେ ଦୁଇବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଦେଖି କହିଲା, “ଆସନ୍ତୁ, ବାହୁଲ୍ୟକୁ ନେଇଯାଏ । ସେଠାରେ ଅପେକ୍ଷକ ପାଇଁ ସବୁ ସୁବିଧା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି । କବାଟଟି ବନ୍ଦକରି ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଲୋକଟିର ପଛେ ପଛେ ଗୁଲିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

—*—

କହୁତ ବାଟ ବୁଲି ବୁଲି ଚଳିହେଁ ବାହୁଲ୍ୟରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ଯେଉଁବାଟ ଦେଇ ଏମାନେ ଗଲେ, ସେ ବାଟରେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଲୋକକୁ ନ ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ସ୍ତର ଲାଗିଲା, “କଣ, ଏତେବଡ଼ ଜାଗାଟାରେ ଲୋକ ନ ହାନ୍ତି ? ତାଙ୍କୁ କର ସଖ୍ୟା କଣ କମ୍ ?” ଏସବୁ ଦେଖି ଦେଖି ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ

ହୋଇଗଲେ । ସତେକ ଯେତେ ସେମାନେ ଆସି ଗୋଟିଏ ଅଶ୍ରୁଧୀ
କ୍ରୀସରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ସୁର ପରୁରଲା, “ଅପଣଙ୍କ ନାମ” ।
ଆଉ ବାକ୍ସଟି କହିଲା, “ମୋ ନାମ ରବି ।”

ସୁର ପୁନର୍ବାର ପରୁରଲା, “ଏଠାରେ କାହିଁକି ରହିଛ,
ତୁମକୁ କିଏ ଆଣିଲା, କିପରି ବା ଆଣିଲା କହିପାରିବ ?

ରବି ରୁରାଂକକୁ ଗୁଡ଼ି ସୁରର ପାଟିରେ ହାତ ଦେଇ ବୁଡ଼ି
ଗଲେ ହୋଇ କହିଲା, “ଗାଟି ଭର ନାହିଁ । କେନ୍ଦ୍ର ଯେତେ ଶୁଣେ
ତେବେ ମୋର ଆଉ ଏ ସଂସାରରେ ରହିବା କଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ ।
ତୁମର ମଧ୍ୟ । ଆମର ଏଠାରେ ସେସବୁ କହିବାକୁ ମନା ।

ସୁର କହିଲା, “କେବଳ ଜାଣିବାକୁ ଟିକିଏ ପରୁରଲିନା !”

ରବି କହିଲା, “ଏଠାରେ ଯେ ଏସବୁ କଥା କାହାଠାରୁ
ପରୁରେ ଭର ଦଣ୍ଡି କଣ ଜାଣନ୍ତି ? ଶୁଣି ।”

ସୁର ଓ ନର ଦୁହେଁ ଚମକି ଉଠିଲେ ।

ରବି କହିଲା, “ତୁମେ ତୁମର କାମସାରି ଆସ । ତୁମ
କୋଠାରେ ସବୁ କହିବି ।”

ରବି ବାହାରେ ରହିଲା । ଦୁଇବେଳେ ଘରଭିତରକୁ ପଶିଲେ ।
ଗାଟିଆଘର ମଧ୍ୟ କେତେକ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ତଥ୍ୟର ହୋଇଛି ।
ଗୋଟାଏ ସ୍ଥାନରେ ସଥର କଟା ହୋଇଛି । ସେହୁବାଟେ ପାଣିଆସି
କୁଣ୍ଡରେ ପଶୁଛି ଏବଂ କୁଣ୍ଡତଳେ ଗୋଟିଏ ବେଳେ କଣ, ସେଇଠି
ଗୋଟାଏ ଟିଏ ଦିଆ ହୋଇଛି । ଠିକି ଖୋଲିଦେଲେ ପାଣି
ସେହୁବାଟେ ଗୁଲିଯାଉଛି । କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛି ତା କେନ୍ଦ୍ର ଜାଣନ୍ତି
ନାହିଁ । ଭିତରେ ବଜୁଲିବଜା । ପ୍ରସ୍ତ ଏବଂ ପାଉଁଶର ଥୁଆ-

ହୋଇଛି । ସାବୁନ୍, ଟଉଲିଆ ସବୁ ସଜଡ଼ା ହୋଇ ଫୁଆହୋଇଛି ।
ବାସନାତେଲ, ଅଡ଼ୁର ଅଡ଼ୁର କେତେକଥା ।

ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଗାଧୋଉଛନ୍ତି, କାନ୍ଥ ସେପାଖରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ
ସ୍ତ୍ରୀ ଲେକେନ ପାଟି ସୁଶାଗଲ । ଏ କଣ ! ଏଠାକୁ ସ୍ତ୍ରୀଲେକ ଏତେ ।
କାହିଁ ଅନ୍ଧମ କାହାରକୁ ତ ଏ କେତେ ଦେଖୁ ନାହିଁ । କେତେ କଣ
ସେପାଖରେ ସେମାନେ ଅଛନ୍ତି ! ସ୍ତ୍ରୀ ଲେକେନପାଇଁ କଣ ଅଲଗା
କରି ପଛ ? ଏମାନେ ଏଠାରେ କଣ କରନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କୁ କଣ
କମିଦାର କବଳଦସ୍ତି ଧରିଅଣିଛି ? କିନ୍ତୁ ସେପରି ତ ଜଣାପାରି-
ନାହିଁ । ଜଣାପାରିଛି ଯେପରି ଏମାନେ ସ୍ବଇଚ୍ଛାରେ ଏଠାକୁ
ଆସିଛନ୍ତି । ହସ ତ କଣ ଉତୁଳି ପଡ଼ିଛି ?

ହଠାତ୍ ଜଣକର ପାଟି ସୁଉଲ, “କୁଣ୍ଡଲ ମାଧବୀ, ଅନ୍ଧମ
ଏଠାରେ କେତେ ମୁଖରେ ଅଛି । ଧୃତରେ କମିଦାର ବଡ଼
ଲଲ ମଣିଷ । ମୁଁ କଣ ଏସବୁ ଜାଣିଥିଲି । ଏସବୁ ଜାଣିଥିଲେ
କେତେଠାରୁ ଅସି ସାରିନୁଣି । ବିଲତରେ ବିଜ୍ଞାନ ପଡ଼ିସାରି ଲୁଚିଯିବୁ
ଅସି ଦେଖେ ତ କାପ, ମା ସମସ୍ତେ ମୃତ । ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ଥିଲି ।
ହଠାତ୍ କମିଦାରଙ୍କ ସହୁବ ମୋର ଦେଖା ହେଲା । ସେ ମୋତେ
ଆପଣାର କଲେଲ ଏଠାରେ ଅଣି ରଖିଛନ୍ତି । ମୁଁ ବିଜ୍ଞାନ ଜାଣେ
ବୋଲି ବିଜ୍ଞାନଦରର ମାଲକ । ଏତେ ସୁରୁଷଗୁଡ଼ାକ ଅଛନ୍ତି
କେନ୍ଦ୍ର ସାହସ କରି ବହୁ ପଦାର୍ଥ ତଥର ବରୁଛନ୍ତି । ମୁଁ ବୋଲି
ସିନା ଏତେ ଜିନିଷ ତଥର ବରୁସାରିଲଣି । କମିଦାରଙ୍କର ମୋ
ଉପରେ ଟୁରୁ କଣ୍ଠା ।”

ମାଧବୀ କହିଲା, “ଅଛୁ, ସୁମତଦେବୀ ତୁମେ ଯେଉଁ ଗ୍ରସ-
ଧଟା ତଥର ବରୁଥିଲ, ମତେ ସେଇଟା ଶିଖାଇଦେବ ?

ସୁମତ କହିଲା, “ଯେଉଁ ଔଷଧଟା ଲଗାଇଲେ କଟା ଦା ସବୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭଲ ହୋଇଯାଏ ନା, ହରିଶିଖର ଦେବ ।

ଆଉ ଜଣେ କହିଲା, “ସୁମତ କେବଳ ମନେ ସେ ବିଷାକ୍ତ ବାସ୍ତୁଟା ଟିକିଏ ଶିଖର ଦେବ କ ? ଯାହାକୁ ଶୁଦ୍ଧିଲେ ମନୁଷ୍ୟ ଏକ ଘଣ୍ଟାପରି କେହୋସ ହୋଇଯିବ ।”

ସୁମତ କହିଲା, “ହରି ହୃଷି । ଚୋର ସେଇଟା ବଡ଼ ଦରକାର ? ହରି ଶୀଘ୍ର ଶୁଭ । ଲଢ଼େଇଟା ଖୋଲିବା କେଳ ଗଡ଼ ଯାଉଛି ।”

ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ଶୁଭିଷରେ । ଦୁଇବନ୍ଧୁ-
ଜର ଅତି ଦେଖିବ କୁ ବାଟ ନ ଥିଲା । ସୁର କହିଲା, “ନର, ଅମ
ଗାଁ ଜମିଦାର ପୁଣି ଏତକ ବୁଦ୍ଧିଆ ? ବିଜ୍ଞାନ କାରବାର ଏଠାରେ
ପୁଣି ଚଳାଇଛି । ତେବେ ତ ତାକୁ ସାବଧାନ ମୁଣ୍ଡେ ।

ନର କହିଲା, “ଏସବୁ ଚଣ ଜମିଦାର କରୁଛି, ତା ନୁହେଁ ।
ସେହୁ ହୋଟେଇ ମ୍ୟାନେଜରର ଏ ସବୁ କାମ । ଦେଖାଯାଉ ।
ଶୁଭିଷିବା ।”

ଦୁଇବନ୍ଧୁ ବାହାର ଆସିଲେ । ରବି ସଙ୍ଗେ ପୁଣି ନିଜ
କୋଂଗ୍ରେସ୍ ଫେରୁ ଆସିଲେ ।

ରବି ଶୁଦ୍ଧିଦେଇ କହିଲା, “ତୁମେମାନେ ଜଳଖିଆ କରିନିଅ,
ମୁଁ ଆସେ, ସବୁ କହିବି ।”

ରବି ଶୁଭିଷିଲା । ନର ଏବଂ ସୁର ପୋଷାକ ବଦଳାଇଲେ ।
ଜଳଖିଆ କରିସାରି ଖଟ ଉପରେ ବସିପଡ଼ିଲେ ।

କିଛି ସମୟପରେ ରବି ଆସି ସେ ଘରେ ସହସ୍ତୁଲା । ରବି
ଆସି ଶୁଭିଷିକକୁ ଚାହିଁ କବାଟ ଭିତରୁ କହକହ ଏବଂ କଥା ଆରମ୍ଭ
କଲା । ଦୁଇବନ୍ଧୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ମନରେ ଶୁଣିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ରବି କହୁବାକୁ ଲାଗିବ, ତାର ବାପା ଖୁବ୍ ବଡ଼ ଲୋକ ।
ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷଟଙ୍କାର କାରବାର । ଦାସ ଦାସୀରେ ଭର । ତାର ବାପ,
ମା ତଡ଼ା ଅଣ୍ଟା ନାମରେ ଏକମାତ୍ର ଭଉଣୀ । ବାପ, ମା ଗେଲବସର
ବର ଦୁର୍ଦ୍ଦିକୁ ମାଠ ପକାଇଲେ । ରବି ଧାବୁଳାସ ଏମ୍, ଏ ପାସ
ଏବଂ ତାର ଅତି ଅକରର ଭଉଣୀ ଅଣ୍ଟା ପାଶୁବେଳେ ବ, ଏମ୍, ଶି ।
ସେହି ବର୍ଷ ହଠାତ୍ ବାପା ମରିଗଲେ ନିରାକାରେ । କେବଳ ଏବେ
ରହଲେ ଏକା ମା । ଏହିପରି ସୁଖରେ ଦୁଃଖରେ କିଛି ଦିନ
କଟିଗଲା । ଦିନେ ଅଣ୍ଟା କଲେଜରୁ ଆସି ମତେ ଦେଲେ, “ଭାଇ,
ଅଜି ମୁଁ କଲେଜ ଗଲାବେଳେ ଏବଂ ଆସିଲାବେଳେ କାହିଁକି
ମୋ ପଛରେ ଗୋଟାଏ ଟ୍ୟାକ୍ସି ସବୁବେଳେ ଚାଲୁଥିଲା । କିଛି
ବସତ ଅଛି ବୋଧହୁଏ ।”

“ତେବେ କିଛି ଜାଣିପାରିଲ ନାହିଁ ବସତ କଣ । ମୁଁ ଭଲରୂପେ
ଜାଣି ପାରୁଥିଲି, କଥା ନିଶ୍ଚୟ ଗୁରୁତର । କଥାଟି ତାକୁ ଆଦୌ
ଜଣାଇ ଦେଲି ନାହିଁ ।”

ସେହିଦିନଠାରୁ ତାର ସଚ୍ଚାସକ୍ତି ବଢ଼ି । ସବୁବେଳେ ତାକୁ
ମୁଁ ଦୃଷ୍ଟିକ୍ଷେପରେ ରଖିଥାଏ । ସେ ଯୁଆଡ଼େ ଯାଏ, ମୁଁ ତା ସଙ୍ଗରେ
ଯାଏ । ବରେ ମାଆଙ୍କୁ ଚାକର, ପୁଣ୍ୟାଶ୍ରମ କିମ୍ବା ଦେଇ, ମୁଁ ଅଣ୍ଟା
ସଙ୍ଗରେ ଥିବାରୁ ବୋଧହୁଏ କେହି ତାକୁ ଚିହ୍ନିଲେ ନାହିଁ ।
ଏହିପରି କିଛିଦିନ ଚାଲିଗଲା ।

କିଛି ସମୟ ଉଡ଼ି କଥା ବଦଳିଲା । ଦୂର ପଢ଼ୁଥିଲା, “ତ
ପରେ କଣ କହୁଛି କହନ୍ତୁ ।” କିଛି କହୁଲା, ନମେ ଚାକର
ପୁଣ୍ୟାଶ୍ରମ ବ୍ୟବହାର ବଡ଼ ଖରାପ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ତେଣୁ ମା

ଲୋଟିଏ ଭଲ ଜିନିଷ ରୋରି ଗଲା । କଥାଟାଏ କହୁଲେ
ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ । ସେଥିପ୍ରତି ମୁଁ କିଛି ନକର ଦେଇ ନ ଥିଲି ।”

ପୁଣି ରବି କଥା ବଢ଼ି କଲା ।

ନର କହିଲା, “ହଁ କଥାକଲେ କାହିଁକି, ବୁଝିଯାଏ ।”

ରବି ଆରମ୍ଭ କଲା, “ପ୍ରମାଦାସୀ । ରାତି, ସନ୍ଧ୍ୟା । ସନ୍ଧ୍ୟା
ଦେଖୁ ଅବସ୍ୟା ବର୍ଷା ହେଉଥିଲା । ସେଦିନ ଗୋଟାଏ ଭଲ ପ୍ରେ
ଥିଲା ଖରବ ଥିଏଟରରେ ।

ଆଜ୍ଞା କହୁଲ, “ଭଲ ଶୁଭ ଦେଖିଯିବା ।” ମାଆଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ
ଭଲ ନ ଥିଲା । ଏଣୁ ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଭଲ ଭଉଣୀ ଥିଏଟର
ଦେଖିବାକୁ ଗଲା । ଅସୁ ଅସୁ ରାତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଶା ଗର୍ଜୁଛି । ବର୍ଷା
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଛାଡ଼ି ନାହିଁ । ସ୍ବପ୍ନସ୍ବପ୍ନ କରୁଛି । ଗୁପ୍ତାରେ ଜନସମା-
ଗମ ନାହିଁ । ଟ୍ୟାକ୍ସି ଭଡା ଛୁଣ୍ଡାଇ ଦେଇ ଘରକୁ ପଶିଲା । କିନ୍ତୁ
ଦୁଆରରେ ଆସି ସହସ୍ତ୍ରର ବେଳକୁ କପର ମାଡ଼ ମାଡ଼ ପଡ଼ୁଥାଏ ।
ଦେଖିଲା ଦାଣ୍ଡଘର ମେଲା, ଘରର ଗୁରୁଆଡ଼ ଅନ୍ଧକାର । ମତେ
ବଡ଼ ଅଶୁଣ୍ୟ ଲାଗିଲା । ଭୟ ହେଲା ମଧ୍ୟ । ଆଜି ଭୟରେ ମତେ
ଜିଜ୍ଞାସା ଧରିଲା । ମୁଁ ତ କି ଅସ୍ବାସନା ଦେଇ ଭିତରକୁ ପଶିଲି । ମା,
ମା ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି କାହିଁକି । କିନ୍ତୁ କିଛି ଭୟର ପାଇଲି ନାହିଁ ।”

ରବିର ଆଖିରେ ଲୁହ ଦେଖାଗଲା । ସୁର ଓ ନର କାନ୍ଦ
ପକାଇ କହୁଲେ, “ହଁ ରବିବାବୁ ତାପରେ ବଣ ଦେଲା ।”

ରବି ରୁମାଲରେ ଆଖିମୋଛୁ କହିଲା, “ଗୁରୁରାଜର
କ୍ରୁଅଡ଼େ ଗଲେ । ସନ୍ଦେହ ହେଲା । ଅନ୍ଧର ଭିତରକୁ ପଶିଲା ।
ଗୁରୁଆଡ଼ ଖୋଜିଲା । କୌଣସିଠାରେ କ'ଣରକୁ ପାଇଲା ନାହିଁ ।

ଶେଷକୁ ଉତ୍ତରକୁ ଉଠିଲୁ । ଓସର ଶୋଇବା ସର । ଯେଉଁ ଘରେ
ମା ଶୁଏ, ସେ ଘର କଦାଚ ମଧ୍ୟ ମେଲ । ଯାହା ଦେଖିଲି ମେର
ହୃଦୟ ଚମକ ଉଠିଲା । ମାଆର ବୁକୁରେ ଛୁଣ, ପଲକ ଯାକ
ରକ୍ତ । ବେଦଳ ରକ୍ତ । ଅସ, ଦୁର୍ବଳ ସେ । ଏ ରକ୍ତ ଦେଖି ଦଳ
ପଡ଼ିଲି ମୋ ଉତ୍ତରକୁ । ତାକୁ ଟେକି ନେଇ ମୋ ଗଡ଼ ଉପରେ
ଘାଆଇଦେଇ ପାଣି ଆଣିବାକୁ ଗଲି । ପାଣି ଆଣି ଦେଖେ ଯେ, ମୋ
ପ୍ରାଣର ଭୟାବୀ ଆଶା ନାହିଁ । ସବୁଗଲା । ଉଦାନ୍ତ ହୋଇ
ରୁଠିଲି । ଠେଙ୍ଗା ଶ୍ରୀଏ ଧର ଦୁଆର ମୁହଁରେ ପଡ଼ିଥିଲା, ସବୁଆଡ଼ୁ
ବସିଲା ସାହାର ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ପଟାଙ୍ ପଟାଙ୍ । ସବୁଗଲି ଭୂମି
ଉପରେ । ବେହୋସ ।”

ରବି ଆଖିରୁ ଦୁଇ ଗୁମା ଲାହ ବୋହୁ ପଡ଼ିଲା ।

ସୁର ଓ ନର ମଧ୍ୟ କାନ୍ଦି ପକାଇଲେ । ତାସରେ ଯାହା
ହେଉ ବୋଧ ଶୋଧ ହେବାପରେ ରବି ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କଲା ।

ଯେତେବେଳେ ଚେତାପାଏ, ଦେଖିଲି ଗୋଟିଏ ମନ୍ଦିର
ଘରେ ମୁଁ ଖେଳୁ ଲୋ ଗୋଷାକ ପିଲା । ଗୁରୁ ସାଙ୍ଗରେ ସେହସମ
କଦା କଦା ଗୋଷାକ ପିଲା ଭୟଙ୍କର ଲେକଗୁଡ଼ାଏ । ଓମାଏ
ହେବୁ ହେବାର ଦେଖି ଜଣେ ତାପ୍ରାନ୍ତ ହସ ହସ କହିଲା, ‘କ
ରବି ବାବୁ ବର୍ତ୍ତମାନ କପରି ବୋଧ ଚାଲୁଛନ୍ତି । ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରହନ୍ତୁ ।
ଏଠାରେ କିଛି ମାତ୍ର ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ । ତା କଥା ଶୁଣି ମୋର
ଏସରି ସଗ ଅସୁଥିଲା, ହତରେ ଯଦି ପିନ୍ଧୁଲୁ ଅଥବା ତେବେ
ସେ ବଦମସ ଟାଉ ଲାବନ ନ ନେଇ ଗୁଡ଼ି ନ ଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ
ନାହିଁସାଏ । ଭୟାବୀ ମୋର ଅଜାବନ ବନ୍ଦୀ । ଯେତେ ସ୍ଥଳେରୁ
ଦେଖାଇ ମୁଦା ତାକୁ ସେ ବଦମସଟା ବଢ଼ିବ ସାରି ନାହିଁ ।

ମୋର ଏଠାରେ ରହିବାର ଚକ୍ର ନାହିଁ । କେବଳ ଖୋଜୁଛି ସୁଯୋଗ, ସୁବିଧା । ପାଇଲେ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଇ ଭଉଣୀ ସହ ଗୁଲିଯିବି । ହଁ, ଅଦୂର ମଧ୍ୟ ଭଉଣୀ ସଙ୍ଗରେ ।

ଆଉ ଦୁଇଜଣ କିଏ ବାଳିକା ଅଛନ୍ତି । ଜଣକ ନାମ ରେଣା ଏବଂ ଆଉ ଜଣକ ନାମ ଇଡା, ଏଠାର ବିଖ୍ୟାତ ପି.ଆର୍.ଡି ଅଗୋଚର ବୁଦ୍ଧ କନ୍ୟା । ଉପର ସେ ବଦମାସ୍ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଣିଲା, ସେହି ବିଷୟ ଶୁଣି ଶୁଣି ମତେ ଅସ୍ପର୍ଶ୍ୟ ଲାଗୁଛି । ଏ ଭଳି ଜଣ ତା ଯୋଗେ ଶକ୍ତି ନୁହେଁ ବୋଲି ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ବଡ଼ କଷ୍ଟ ଦେଉଛି । କନ୍ଦୀକରି ରଖିଛି । ହଠାତ୍ ସ୍ୱର ଚାନ୍ଦି ପକାଇ ରବିକୁ ଚୁଣ୍ଡିର ପକାଇ କହିଲା, “ମୁଁ ହେ ସେ ହତଭାଗୀର ଭାଇ । ମୋର ପ୍ରକୃତ ନାମ ଜାବନ । କିନ୍ତୁ ଅମେ ନାମ ଲାଗୁଛି ଆଜି ତାକୁ ରକ୍ଷା କରାବାରୁ ଏଠାକୁ ଆସିଛି । ଏ ଲୋକ ମୋର ବାଲ୍ୟ ବନ୍ଧୁ ନବକୁମାର । ସେ ମଧ୍ୟ ମୋର ସହଯାତ୍ରୀ, ଛଦ୍ମବେଶରେ । ଜଣ କହୁ କହୁ, ରବିଦାସୁ, କାନ୍ଦୁ ନେହେରୁ ଭଉଣୀମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବୁ ।”

ରବି ଯେଉଁ ଧର କହିଲା, “ବ୍ୟକ୍ତି ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । ପୈର୍ବୀ ଧରନ୍ତୁ । ମୁଁ ଥିବା ସମ୍ପତ୍ତି ତୁମର କିଛି ଅନିଷ୍ଟ ହେବ ନାହିଁ । ମୁଁ ସବୁ ବିଷୟରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବି । କେବଳ ସୁଯୋଗ । ବୁଝିଲ ସୁବିଧାକୁ, ବୁଝିଲ ନର ବାବୁ କେବଳ ସୁଯୋଗ । ଏ ବଦମାସ୍‌କୁ ଉଦ୍ଧାରୁପେ ଶିକ୍ଷା ଦେଇ କଳୟୋଜ୍ଞାସରେ ଭଉଣୀମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗୁଲିଯିବା ନିଜ ନିଜ ଭାରକୁ ।”

ତାପରେ କଞ୍ଚିକ୍ଷଣ ସମସ୍ତେ ଚାଲି ହୋଇ ବସି ରହିଲେ ।

ସେଷକୁ ରକ୍ତ କହିଲେ, “ବର୍ତ୍ତମାନ ଅମ୍ଭମାନଙ୍କ ପ୍ରାଣ । ମତେ ତୁମମାନଙ୍କୁ ସବୁଆଦି ବୁଝାଇ ଦେଖାଇ ସାବ, ସେ କମିଦାର ପାଖକୁ ନେଇ ଯିବାକୁ ହେବ । ତୁମେ ସବୁ ସଦା ଏଇ ଭାବରେ ଦେଖିବ । ତୁମେ କଣ ସବୁ ଦେଖିଲ, ସେ କଷ୍ଟରେ ସେ ପ୍ରଶ୍ନ ସମ୍ବରଦ । ତୁମେ ସବୁ ଚିନ୍ତା କର କହିଲେ, ସେ ତୁମକୁ ତାର ପ୍ରାଣ ପାଖ କର ରଖିବ । ତା ପରେ ଦେଖିବା । କୁହେ ? ଏଥର ଅସ । ଜିନିଷ ଦେଖି ଉପୁ କର ନାହିଁ । ମତେ କାଣ ବୋଲି କଣ କହିବ ନାହିଁ । ଅସ ।”

—୭—

କିନ୍ତୁ ତାହା ସତ୍ୟରେ । ପ୍ରଥମେ ଗୁଲି ଗୁଲି କିଛି ବାଟ ଗଲପରେ ଗୋଟିଏ ଗଳି ପଡ଼ିଲା । ସେଥିରେ ଗୁଲି ଗୁଲି ଗୁଲିଲେ । କିଛିବେଳେ ଏହିପରି ଗଲପରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ କାହା ପଡ଼ିଲା । ତାର ଦୁଇ ପାଖରେ ଘର, କିନ୍ତୁ ସେ ଘରେ କେହି ଥିବା ସରି ଜଣାପାରି ନ ଥିଲା । କବାଟ ଖୋଲି ଏକାବେଳେ ପଥର ସଙ୍ଗରେ ଲାଗି ରହିଥିଲା ।

ରକ୍ତ କହିଲା, “ଏଥିରେ ବଦମାସ୍‌ର ଯେଉଁ ଗୁଲି ଅଛନ୍ତି ସେମାନେ ଥାଆନ୍ତି ।”

ଘର ଗୁଡ଼ିକ ସାବ ଦେବାପରେ ଅତି ଗୋଟିଏ ଗଳି ପଡ଼ିଲା । ସେଠାରେ ଜଣେ ଗୁଲିକାୟ ଲୋକ ବଢ଼ିଛି ଏ ଘର ଠିଆ ହୋଇଥିଲା । ରକ୍ତକୁ ଦେଖି ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇ ପ୍ରାଣ କଲ ଏକ ବାଟ ଗୁଡ଼ି ଠିଆ ହେଲା !

ଏମାନେ ପୁଣି ଅଗୋଇରେ । ସେଇଟା ପରିହେବା ପରେ ଅତି ଜଣେ ଗୁଲିକାୟ ଲୋକରେ । ସେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି କର

କଟି ଛାଡ଼ି ଦେଲା । ସେମାନେ କିଛି ଦୂର ଅଗେଇଛନ୍ତି କି ନାହିଁ, ଉତ୍ସବର ଶବ୍ଦ ଏବଂ କରୁଣ ଚିତ୍କାର ଶୁଣାଯାଇ ।

ରବି ସେ କରୁଣ ଚିତ୍କାର ଶୁଣି କହିଲା, “ସୁରବାକୁ ଦେଖିବେ ଅସନ୍ନ ଶୂଦ୍ରୀ ଦିଅପାଉଛନ୍ତି ।”

ସୁର କହିଲା, “କାହାକୁ ? କାହିଁକି ?”

ରବି ହସି ହସି କହିଲା, “କାହିଁକି ? ଜମିଦାରଙ୍କ ଉପକ୍ଷରେ ବେହୁ ଜଣେ ଉଠି ଥିବ ବୋଲି ଏବଂ ସେ ଜଣକ ଏହି ଦଳ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ।”

ସୁର ଦୁଃଖର ସହିତ କହିଲା, “ଫତେ ସମା ଦେବେ ରବିବାବୁ । ମୁଁ ସେ ମୃତ୍ୟୁ ଦେଖି ପାରିବି ନାହିଁ । ଓଃ ! ଏହା ପୂର୍ବରୁ ମୋର ମୃତ୍ୟୁ ହେଲା ନାହିଁ କାହିଁ ?”

ନର କହିଲା, “ଧର୍ମୀ ଧର ସୁର ଭାଇ” ।

ତା ମରେ ସମସ୍ତେ ପୁନର୍ବାର ଅଗେଇଲେ । କରୁଣ ଚିତ୍କାର ହଠାତ୍ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ।

ନର ଉଲ୍ଲଶି ସହିତ ପଚାରିଲା, “କଣ ହେଲା ରବିବାବୁ ?”

ରବି କହିଲା, “ଲୋକଟିର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଯାଇଛି ।”

ନର ସଙ୍ଗରେ କହି ଉଠିଲା, “ବଦମାସ୍ ଜଫିଦାର ଏବେ କାପୁରୁଷ, ଏବେ ଘ୍ନାନ । ନିଜର ଭାଇ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କୁ ପଶୁପରି ହତ୍ୟା କରୁଛି । ରବିବାବୁ ତୁମେ କିପରି ବଞ୍ଚୁଛ ?

ରବି ହସି ହସି କହିଲା, “ଜମିଦାର ମତେ ଟିକିଏ ଭୟ କରେ । ମତେ ଦେଖିଲେ ତା ଛାଡ଼ି ଶୁଣାଇ ଦିଏ । ଏ ଦେଖି ଦୁଇ ଜଣ ମୋତେ ଜୁହାର କଲେ, ଏମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ମୋର ଚଳେ ରଖିଛି, ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାକୁ । ଅଛା, ଗୁଲ ଡେଇଁ ଦେଉଛି ।”

କିଛି ବାଟ ଗଲପରେ ସୁସୁ ଗଢ଼ିନ ଶୁଣିଗଲା । ବହୁତ
ଲୋକଙ୍କର ପାଠି ମଧ୍ୟ ଶୁଣିଗଲା ।

ନର ପଚାରିଲା, “ଏ କଣ ?”

ରବି କହିଲା, “ବିଜ୍ଞାନାଗାର ଏଠାରେ ସବୁ ପଦାର୍ଥ
ତଥ୍ୟ ହୁଏ । ଏଥିରେ କେବଳ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ କାମ କରନ୍ତି ।
ଅମର ପ୍ରବେଶ ନିଷେଧ ।

ନର ପଚାରିଲା, “ଆମେ କଣ ଦେଖି ପାରୁ ନାହିଁ ?”

ରବି କହିଲା, “ହଁ ମୋତେ ଛଡ଼ । ଶୁଭ ଚାଲେଇ ଅଣିବି ।
ଭୟ କରବ ନାହିଁ ।”

ନର କହିଲା, “ଭୟ କରୁ ? ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ଯେଉଁଠାରେ
କାମ କରୁଛନ୍ତି, ଆମର ସେଠାରେ ଭୟ । ବଡ଼ ହସ ମାଡ଼ିଛି, ତୁମ
ବଆ ଶୁଣି ରବିବାକୁ ।”

ରବି କହିଲା, “ନା, ସେମାନଙ୍କ ହୃଦୟ ପାପାଣ ହୋଇ
ଗଲାଣି । ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ପୁଣି ଏପରି ହୁଅନ୍ତି ? ଏଇ, ଆମେ
ଭାର ଗୋଟିଏ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ଏବାଟେ ପଶି ଅନ୍ୟ
ବାଟେ ବାହାର ଯିବା । ଉତ୍ତର ହେଉଛି । ପୁଣି ଜମିଦାରଙ୍କ
ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ହେବ । ତେବେ ହେଲେ ସବୁନାଶ । ଶୀଘ୍ର ଆସ ।
ସେତେବେଳକୁ ୧୧ଟା ବାଜିଛି । ୧୨ ଟାରେ ଜମିଦାରଙ୍କ ନିକଟରେ
ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହେବ ।

କିଛିଦିନ ଦ୍ରୁତଗତିରେ ଉତ୍ତରକୁ ପଶିଲେ । ରବି ସହୃଦ
ନୂତନ ବ୍ୟକ୍ତି ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଦେଖି, ସୁମତୀ କଣ ତଥ୍ୟ କରୁଥିଲା,
ଦଉଡ଼ି ଆସି କହିଲା, “ରବିବାକୁ ତୁମ ସଙ୍ଗରେ ଏ ନୂତନ
ଅଭ୍ୟାଗତ ଦୁଇଜଣ କିଏ କେବେ ଅମଦାନୀ ହେଲେ ମ ?
ଏଠାକୁ ତ କେବେ ଆଣ ନାହିଁ ?”

ରବି ରାଗରେ କହିଲା, “ତୁମର କଣ ଅଣି ନାହିଁ, ଏପରି କଥା ଗୁଡ଼ାକ କହୁଛୁ ?”

ସୁମତୀ ହସି ହସି କହିଲା, “ମୁଁ ପଚାରୁଥିଲି ନା, ତୁମେ ଏପରି ଭାବି ପାରେ କାହିଁକି ? ହରି ହେଲା ଅମର ବଡ଼ ଦୋଷ । ସ୍ତ୍ରୀ କୁଅଡ଼େ ଅସିଛି ?”

ରବି ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲା, “ଏ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ବିଜ୍ଞାନ-ଗାର ଏବଂ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ହାତ କୌଶଳ ଦେଖାଇବାକୁ ଅଣିଥିଲି ।”

ସୁମତୀ କହିଲା ‘ହଇ ଦେଖାଅ ।’

ରବି ଚାକିଲା, “ସୁରବାକୁ ଅସ ।”

ଟିକିଏ ଅଗକୁ ଯାଇ କାନ୍ଥ ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ତଳ ଲାଗିଥିବା ଦେଖି ରବି କହିଲା, “ଏଇଟା କଣ କଣ ?”

ସୁର ଅସ୍ପର୍ଶୀ ହୋଇ କହିଲା, “କାଣିକୁ କିପରି ?”

ରବି କହିଲା, “ଏଇଟାକୁ ଘୁରାଇଲେ, ଏହି ବିଜ୍ଞାନାଗାର ସେ ପାଖରେ ଶୂଳୀ ଦେବା ଘର ଅଛି । ସେଥିରେ ଶୂଳୀ ଦିଆଯାଏ । ଶୂଳୀଘରକୁ ଗଲେ ସବୁ ଦେଖାଇ ଦେବ । ଏ ଦୁଇଜଣ କଳାକାର ମଧ୍ୟ ଦେଖି ପାଆନ୍ତି ।”

ଯାହା ଦେଖିବାର ଥିଲା ବିଜ୍ଞାନାଗାରରେ, ତା ସବୁ ଦେଖି ରବି, ସୁର ଏବଂ ନର ଅଗେଇଲେ ।

ବିଜ୍ଞାନାଗାର ପାଖରେ ଅଛି ଗୋଟିଏ କୋଠରୀ । ନର ସେ ଘର ଦୁଆର ମୁହଁରେ ରକ୍ତାକ୍ତ ଦେଖି ପଚାରିଲା, “ଏ କଣ ?”

ରବି ଉତ୍ତର କଲା, “ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁ ବେକଟାକୁ ଶୂଳୀ ଦିଆଗଲା, ତା ଏହି ଘରେ ଏବଂ ଏ ରକ୍ତ ତାର ।”

ନରର ଦେହ ଭୟରେ ଶୁଣି ପୁରେଇ ପାରିଲା । ସେ ଅତି
ଅଗଭୀର ଯିବାକୁ ମନେଇ ନାହିଁ ।

ରବି କହିଲା, “ତେର କଲେ କଣ ହେବ ? ଅମର ବା କଣ
ସୁ ପଛ । ଦେଉ ହେଉଛି । ଅସ ।”

ସମସ୍ତେ ଭିତରକୁ ପଶିଲେ । ପଥର କାନ୍ଥ ଦେହରୁ ଖଣ୍ଡିତ
କଣ ଯାଇଛି । ଜଣେ ଲୋକ ଶୋଇବା ଭଳି ଗାଢ଼ ହାତ ଉପରକୁ
ଆଉ ଖଣ୍ଡିତ ପଥର ଓହଳିଛି । ସେଥିରେ ଏ ମୁଣ୍ଡରୁ ସେ ମୁଣ୍ଡପାଏ
ତାହା ଛୁଇଁ ଫୋଡ଼ା ହୋଇଛି । ସେଥିରେ ରକ୍ତ ଲାଗିଛି ।

ରବି କହିଲା, “ସେ ଯେଉଁ ପ୍ରଥମ କେଶ ଦେଖାଇଲି,
ସେଇଟାକୁ ଦୂରରେ ଦେଖି ତଳକୁ ଖସି ଆସିବ । ଯାହାକୁ ଶୁଣି
ଦେବା କଥା, ତାକୁ ଏଥିରେ ଶୁଆର ଦିଆଯିବ ଜବରଦସ୍ତି କରି ।
ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ଏ ପଥରଟା ଅସି ଛୁଇଁ ସହ ଏ ମଣିଷ ଉପରେ
ପଡ଼ିବ । ସେଥିରେ ମନୁଷ୍ୟର ଅବସ୍ଥା ଯା ହୁଏ, ତାହା ସହଜରେ
ଅନୁମାନ କରିବାର କଥା ।

ନର ଏ ସବୁ ଦେଖି କହିଲା, “ରବି ବାବୁ ଶୀଘ୍ର ଏ ଘରୁ
ଭୁଲ । ମୋ ଦେହ କଣ ହୋଇଯାଉଛି ।”

ରବି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସେ ଘରୁ ନେଇ ଆସିଲା ।

ତାପରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଘର । ସେହିପରି ଶୁଣି ଘର । ସେ
ମଧ୍ୟ ସେହି ପ୍ରକାରରେ ତଥର । ଗୋଟିଏ କନ୍ଦୁ ଦିହରେ ଖଣ୍ଡିତ
ପଥର ଲାଗିଛି । ଯାହାକୁ ଶୁଣି ଦିଆ ହେବା କଥା, ତାକୁ ଏଥିରେ
ବାନ୍ଧ ଦିଆଯାଏ ଏବଂ ତ୍ରିତାୟ କଳଟାକୁ ଦୂରରେ ଏ ପଥରଟି
ଆଗକୁ ଆଗକୁ ଦୂଷ୍ଟେ । ଶେଷରେ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ପଥର ଦେହରେ
କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ତାହା ଛୁଇଁବା ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଥାଏ, ସେଥିରେ

ବାଢ଼େଇ ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ସେ ଲୋକଟାର ଦେହ ଚୁନା ହୋଇ ଯାଏ ।

ବାସ୍ତବକ କି ଉତ୍ସୁକର ଜିନିଷ ଏ ଗୁପ୍ତକୁ ଦେଖିଲେ ବାହାର ଗୁଳି ଉତ୍ତପ୍ତ ନ ଉଠିବ ।

ହଠାତ୍ ସୁର ପଚାରିଲା, “ଅଜ୍ଞା, ରବି ବାବୁ କେତେ ଏହା ଜାଣି ସୁଜା ଏଠାକୁ କାହିଁକି ଆସନ୍ତି ?”

ରବି ହସ୍ତି ହସ୍ତି କହିଲା, “କେହି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ, ଯେପରି ତୁମ୍ଭେମାନେ ନ ଜାଣି ଏଠାକୁ ଆସିଛ । ବେବଳ ପ୍ରଲେଭନ । ବେବେ ବେଲେ ଜବରଦସ୍ତ ।”

ସୁର ସହ ପାରିଲା ନାହିଁ । ସେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ କଣ୍ଠରେ କହି ଉଠିଲା, “ଜମିଦାର ! ତୁ ଏତେ ବେକକୁ ଏପରି ଭାବରେ ହତ୍ୟା କରୁଛୁ, ମୁଁ ଯଦି ତୋତେ ସେହିପରି ଭାବରେ ହତ୍ୟା ନ କରେ ତେବେ ମୋ ନାମ ଜୀବନ ନୁହେଁ ।”

ବେବେବେଲକୁ ସମସ୍ତେ ସେ ଭରୁ ବାହାରି ଆସିଲେଣି ।

ତାପରେ ଗୋଟିଏ ଗଳି ଆରମ୍ଭ ହେଲା । କିଟି କିଟି ଅନ୍ଧାର, ମୁହଁକୁ ମୁହଁ ଦେଖାଯାଉନାହିଁ । ରବି ଟର୍ଚ୍ଚ ମାର ମାର ଆଗକୁ ଚାଲିଲା ।

କେତେ ସିଧା ଏବଂ କେତେ ବଳା ଗଳି ଦେଇ, ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କୋଠରୀ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ।

ମୁଦ୍ରବତ୍ ତାଲା ଗୁରୁତାପଡ଼ିଛି । ରବି ଲାଲ ଗୋଲି ଦେଲା ଏବଂ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଟର୍ଚ୍ଚ ଖସି ଲିଭାଇ ଦେଲା ।

ଅନ୍ଧାରରେ ଜବ୍ ଜବ୍ ହୋଇ ବହୁତ ଗୁଡ଼ାଏ ବଣ ଦେଖାଗଲା ।

ସୁର ପରୁରଲ, “ଏ ଗୁଡ଼ାକ କଣ ରବିବାକୁ ?”

ରବି ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସି ଉଠଲ ।

ସୁର ଅଶ୍ରୁଧୀ ହେଇ ପରୁରଲ, “କହିଲ ଯେ ?”

କି ହସ ବନ୍ଦ କରି କହିଲ, ଅଉ କଣ କାନ୍ଦବି ।”

ସୁର ପରୁରଲ ମୁଁ ତ କିଛି ବୁଝି ପାରୁ ନାହିଁ !”

ରବି ପୁନର୍ବାର ହସି କହିଲ, “ଜଗନ୍ନାଥ ଚଳି, ସୁନାରୁଣା ଚଳି ପରସାରେ ସରସ୍ବତୀ । କେତେ ଜଣ ସୁନା ଚଳି ଗଡ଼ଣା, ଦାମିତା ପଦାର୍ଥ, ମୂଲ୍ୟବାନ ଶାଢ଼ୀ, ଲୁଗା ପ୍ରଭୃତିରେ ଘରଟି ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଅଉ ହସିବି ନାହିଁ କ’ଣ କାନ୍ଦବି ?

ସୁର ଏ ସବୁ ଦେଖି କହିଲ, “କେବେ ଏହାଦି ଲୋଭରେ ଏମାନଙ୍କ ସମାବେଶ ଦେଖି ନା ?”

ରବି ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଲ ।

• ତା ମାଘରେ ଅହୁର ଗୋଟିଏ ଘର । ଘରଟି ଗୋଲଗଲ ।

ନର ଏ ସବୁ ଦେଖି ଅଶ୍ରୁଧୀ ହୋଇଗଲ ।

ଗୁଳି, ବାହୁଦ, ପିସ୍ତଲ, ଛୁରୀ, ମେଡ଼ିସିନ୍ ପ୍ରଭୃତିରେ ଘରଟି ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏ ସବୁ ଦେଖିପାର ରବି ହାତର ଘଡ଼ିଟାକୁ ଅନାଇ ଦେଖିଲ ଅଉ କୋଡ଼ଏ ମିନିଟ୍ ବାଜା ଅଛି ।

ଅହୁର ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ ଦେଖିବାକୁ ହେବ ।

ସୁର ନରଙ୍କୁ ନେଇ ରବି ପୁନର୍ବାର ଆଗେଇଲ ।

ପୁଣି ଅନ୍ଧାରରେ କେତେ ବାଟ, ଅବାଟ ଦେଇ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ଗୋଟିଏ ଖୁବ୍ ବଡ଼ ଚୋରା ନିକଟରେ । ସେଠାରେ ଶାଞ୍ଜି ଲଗୁଅଛି । ସମସ୍ତଙ୍କ ହାତରେ ଖାଣ୍ଟି ଛୁରୀ ଏବଂ ପିସ୍ତଲ ।

ଭିତରେ ମଲ୍ଲିଆ ଶୁଣା ଗଲ ।

ନର ସରୁରାଜ, “ଏ କଣ ରବି ବାବୁ ?”

ରବି କହୁଲା, “ଭତରକୁ ଆଗ ଆସ, ସବୁ ଦେଖିସାର
ତା ପରେ କହୁବ ।”

ସମସ୍ତେ ଭତରକୁ ପଶିଲେ ।

ଘରଟି ମସ୍ତକକ । ଆଲୋକରେ ଭରା । ଗୋଟିଏ କଢ଼ରେ
ମସ୍ତକକ ପାପାଣ ମୂର୍ତ୍ତି । ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖିଲେ ଜଣାଯିବ ସତେ କ
ସେପରି ଜୀବନ୍ତ ପ୍ରତିମା । କ ଲାଗୁ ରୂପ । ପିନ୍ଧୁର ବଦନରେ ମୂର୍ତ୍ତି
ମୂର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଆହୁର ବିକଳାଙ୍ଗ ଦେଖା ଯାଉଛି । ତଳୁ ଚିନିହାତ
ବିକଳ କେଇ ପଦ ଏବଂ ମନ୍ଦାର ଫୁଲ ପ୍ରଭୃତିରେ ମୂର୍ତ୍ତି ଦୋଇ
ଉଠିଛି । ଜଣେ ପୁଷ୍ପହତ ବସି ହୋମ କରୁଛି । ଚାନ୍ଦ୍ର ଅନ୍ୟ
କଢ଼ରେ ଗୋଟିଏ ମସ୍ତ କକ ଖଡ୍ଗ ଡେଇଁ ଦୋଇଛି । ସେଥିରେ
ପିନ୍ଧୁର ଦୟାହୋଇ ଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ମନରେ ଭୟ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି ।

ଏ ସବୁ ଦେଖି ଚଳିବେ ସେ ଘରୁ ବାହାର ଆସିଲେ ।

ଅଉ ଦଶ ମିନିଟ ।

ଠିକ୍ ବା-ଟା ବେଳେ ନ ପହଞ୍ଚିଲେ ହେଁ ବିପଦ ।

ରବି କହୁଲା, “ଶୀଘ୍ର ଚାଲ । ଡେଇଁ ହୋଇ ଯାଉଛି ।”

ଚିନିଟି ପାଦକୁ ଚଢ଼ାଇ କରିଦେଲେ ।

ରବି ଆରମ୍ଭ କଲା, “ଜମିଦାର ପ୍ରତିଦିନ ସେ ମୂର୍ତ୍ତିଟାକୁ ପୂଜା
କରେ ସବାଳୁ । ସେ ଆଜି ମଧ୍ୟ ପୂଜା କରି ଗଲେଣି ।

ସେ ଗୋଟାଏ କଣ ସାଧନା କରୁଛି । ପ୍ରତି ଅମାବସ୍ୟାରେ
ସେ ନରକଳି ପଦାଏ ନିଜ ହାତରେ, ଏହି ଖଡ୍ଗ ସାହାଯ୍ୟରେ ।
ଅବିବାହୁତ କୁମାର । ବୁଝି ପାରୁଛ ?”

ନର ସରୁରାଜ, “କାହିଁକି ?”

ରବି କହିଲା, “ତା କପର କହୁଛି ?”

ସୁରର ଆଖି ଜଳି ଉଠିଲା । କିନ୍ତୁ ପଛେଇଁକିନ୍ତୁ ଗୁହଁ ତାର ବୋପ କମାଇ ଦେଇ କହିଲା, “ବଦମାସ୍ ଏପରି କାହା କରୁଛି ଏଠାରେ ବସି ବସି ! ଅଛା । ନା, ନା, ଲବ୍ଧିବାକୁ ଏହା ଏକବାର ଅସଫଳ । ମୁଁ ସଦା ଏ ବଦମାସ୍‌ଟାକୁ ହାତରେ ଗାଆନ୍ତି ତେବେ ତଣ୍ଡି ଶିପି ମାର ଦିଅନ୍ତୁ ।

ରବି କହିଲା, “ଆମ୍ଭେମାନେ ଜମିଦାରଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚି-
ଲୁଣି । ସେପରି ଅଛ କୁହନା । ହଁ ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା କହିବାକୁ
ଭୁଲି ଯାଇଛି ।”

ନର ପଚାରିଲା, ‘କଣ’ ?

ରବି କହିଲା, “ଜମିଦାର ତୁମକୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ
ପଚାରିବେ । ତା ପରେ ପଚାରିବି ମୁଁ ଯଦି ତୁମକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଶୁଣି
ଦେବାକୁ ଭୁଲି, ତୁମେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ତ ? ତୁମ୍ଭେମାନେ ସେଥିରେ ସଜ
ହୋଇଯିବ । କାରଣ ଉପ କଲେ ସେ ତୁମକୁ ଶୁଣି ଦେବ ।”

—୨—

ବାରିଷ୍ଠା ବାଜିବାକୁ ଦୁଇ ମିନିଟ ଅଛି, ହଠାତ୍ ଏମନେ
ଯାଇ ଜମିଦାରଙ୍କ କୋଠରୀ ଭିତରେ ପଶିଲେ । ଜମିଦାରଙ୍କ
କୋଠରୀ ଦେଖି ସେମାନେ ଅଶ୍ରୁଯି୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ବିଦୁଳ-ବଞ୍ଚା
ବିଦୁଳ ପଞ୍ଜାରେ ଘରଟି ପୂର୍ଣ୍ଣ । ତଳେ ମଣମନ୍ ଗାଲୁ ବସ୍ତ୍ର
ହୋଇଛି, ତାପରେ ଗତି ଚୌକମାନ ପଡ଼ିଛି । ଜମିଦାର ବସିଛି
ସବୁଠାରୁ ଉଚ୍ଚତର ଏକ ଭଲ ଅସନରେ । କର୍ମଗୁରୁ ଗଣ ବସିଛନ୍ତି
ତଳକୁ ତଳକୁ ନିମ୍ନ ଅସନରେ । ସମସ୍ତେ କଳା ପୋଷାକରେ
ଭୂତିତ, କମରରେ ଖସି ଚାଲିବା ଚଳିବା କରୁଛନ୍ତି ।

ରବି, ସୁର ଓ ନର ଯାଇ ସେଠାରେ ନିଜ ଅସନରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ । କିନ୍ତୁ ସମୟ ଗଲେ ଘରଟି ନିସ୍ତର୍କ ଛୋଇଗଲା । ୫, ୧୦ ମିନିଟ ପରେ ଜମିଦାର ସୁର, ନରଙ୍କୁ ହାତ ଠାରୁ ତାକଲେ । ସୁର, ନର ପରେ ଜମିଦାରଙ୍କୁ, ପରେ ଉପସ୍ଥିତ ଜନତାକୁ ଏବଂ ପରେ ରବି ଆତକୁ ଗୁଡ଼ି ଜମିଦାରଙ୍କ ଧାଣକୁ ଗଲେ ।

ଜମିଦାର ଅସନରେ ବସି ଗମ୍ଭୀର ନାଦରେ କହିଲେ, “ଦେଖ ସୁର ନର, ତୁମକୁ ମୁଁ ଗୋଟି ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରୁଛି ।”

ଦୁହେଁ ଖୁବ୍ ଆଶ୍ଚକ୍ତରେ କହିଲେ, “ଗୋଟାଏ କାହିଁକି ପେଟେ ପଚାରି ପାରନ୍ତି ।”

ଜମିଦାର ସରୁଇଲେ, “ଆଜ୍ଞା, ଯାହାପରି ଦେଖିଲ ତାହା ଠିକେ ଠିକେ ଦର୍ଶନା କର, ପେଟର ଲେଟେ ଶୁଣି ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ଦର୍ଶନାକୁ ପ୍ରଶଂସା କରବେ ।”

ନର କହିଲା, “ଏଇ ଯୋଗ — ଦର୍ଶନା ଶୁଣିଲା । ଦୁହେଁ ଦର୍ଶନା ଶୁଣି ସମସ୍ତେ କହିଲେ, “ଦେଖ ଦେଖ କିନ୍ତୁ କେତେ ହୋଇଛି । ଆମ୍ଭର ଏହି ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଛାଡ଼ିଲେ ନାହିଁ ।”

ବର୍ତ୍ତମାନ ଶୁଣି, ସେ କାହା କହୁଛି ଦେଖି ପାରୁଛ ।” ଜମିଦାର ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ।

ସୁର, ନର ଦେଖିଲେ ଆଦୁର ଗୋଟାଏ ମସ୍ତକ ଖଟି । ଡେବାଳ ଖଟିଗଠାରୁ ଖୁବ୍ ବଡ଼ ଏବଂ ଆଦୁର ଖାଣ୍ଡ । ଉକ୍ତରେ ଖଟିଗଠି ଭୁଣ୍ଡେ । କି ରସକର ସେ ଦୃଶ୍ୟ ! ସୁର ଗୁରୁ, “ଏ ଖଟି ଆଉ ଆମ ମସ୍ତକରେ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ କି ?

ସେମାନଙ୍କର ଭାବନାକୁ ଛାଡ଼ି, ଜମିଦାର କହିଲେ, “ଦେଖି ପାରୁଛ ?”

ନର ବହୁଳ, “ଅଜ୍ଞ ହୁଁ” ।

“ମୁଁ ପଦ ବହେ ବେଳ ତା ତଳେ ରଖିବାକୁ, ରଖିବ ?”
କମିଦାର ବହୁଲେ ।

ବହୁ ବହୁ ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଦଉଡ଼ି ଯାଇ ତା ତଳେ ବେଳ
ରଖିଲେ ।

କମିଦାର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅସନରୁ ଉଠି ଆସି ଦୁଇ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ
ଉଠାଇ ନେଇ ବାହାରେ ଶୁଣି ଧରି ବହୁଲେ, “ତୁମେ ଦୁହେଁ
ଅଳଠାରୁ ମୋର ବନ୍ଧୁ ହେବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତୁମର ବାସସ୍ଥାନ ଅତି
ସେତେଶ ନୁହେଁ, ଏଣେ ।” ରାଗୀକୁ ଡାକି ବହୁଲେ, “ଏ ଦୁଇ
ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ନେଇ ଯା, ତୋ ଘର ପାଖରେ ଯେଉଁ ଘରଟା ଖାଲି ଅଛି
ସେଠାରେ ରଖିବାକୁ ଦେ ।”

ତାପରେ ସଭା ରାଜ ହେଲା । ଏବେ ଲୋକ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ
ମଧ୍ୟରେ କୁଆଡ଼େ ଅଦୃଶ୍ୟ ହେଇଗଲେ, ସ୍ତର ନର ଜଣି ପାରିଲେ
ନାହିଁ ।

ତାପରେ ରବି ତାଳିଲା, ‘ଅସ’ । ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଶୁଭଲେ ।
ଘରର ଉତ୍ତର କଡ଼େ ଗୋଟିଏ ଦରଜା । ଦରଜାଟି ଖୋଲ
ହେଲା । ଅନ୍ଧାର ଗଲି । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ରବି ହାତରେ ଟଙ୍ଗଟି
କଲି ଉଠିଲା । ସ୍ଥାନଟି ଅବେଦମୟ, ହୋଇଗଲା । ଗଲି ଭିତରେ
ଥୁବା ପାଣିରେ ଆବେଦ ପଡ଼ି ଚାଲି ଚାଲି ଦେଖାଗଲା । ରବି
ବହୁଲ, “ଭୟ କରନି ଅସ ।” ଗଲି ଭିତର ପାଦେ ପାଦେ
ପଣି ଏବେ ପଳ ମଧ୍ୟ । ସେ ଅସନା ବାଟେ ଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲା
ନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଯିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ । କେଉଁ ଗୁଡ଼ାକ ଏବେ
ସେବକ ହେଉଥାନ୍ତି । କେଁ କଟର ଶରୀରେ ବାଜି ଅଟକି ପଡ଼ି
ଯିବୁଥାଏ । କି ଅସନା, କି ଗଜ ସେ ଜାଗା, କି ଅସଦ୍ୟ । କେବେ

ପୁଣି ଶ୍ଳେଷ ଶ୍ଳେଷ କଣ୍ଠା । ପଥରେ ପୁଟି ଯିବାର ଭୟ । କଳହେଁ
 ଧୀରେ ଧୀରେ ଅଗେଇଲେ ସେଇ ନିଶାନଦମୟ ମୃଦୁ ପଥରେ ।
 କହୁତ କହୁରେ କିଛି କାଟ ଅସି ପାରିବା ପରେ ଖରାପ କାଟ
 ସରି ଗଲା । ପତା ବସ୍ତ୍ରା ଅରମ୍ଭ ହେଲା । ଅଗମରେ କିଛି କାଟ
 ଚାଲିଲେ । ରବି ପଚାରିଲା, “ସୁନକାକୁ ରେଖା ପାଖକୁ ଯିବ ?”

ସୁର ସେତେବେଳେ କଣ ଶୁଣୁଥିଲା କେଜାଣି, କିଛି ଶୁଣି
 ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ରବି ସୁନକାର ପଚାରିଲା “କଣ ହେଉଛି ସୁନକାକୁ ?”

ସୁରର ହୋସ ହୋଇ ଅସିଲା, ସେ ପଚାରିଲା “କେଉଁଠି ?
 ରବି କହିଲା, “ରେଖା ପାଖକୁ” ।

“ଏ ରେଖା !” ସୁର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଚାରିଲା ।

ରବି କହିଲା, “ହଁ ରେଖା ପାଖକୁ, ସେ ଏଇ ଚଢ଼େ ଅଛି ।

ସୁର ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ହୋଇ କହିଲା, “ମୋତେ ଶୀଘ୍ର ନେଇ
 ଚାଲି ରହିବାକୁ । ମୋର ତାକୁ ଦେଖିବାକୁ ଚାହୁଁ ଇଚ୍ଛା ଅଛି,
 ଶୀଘ୍ର ଚାଲି ।”

କେ ଧୀରେ ଧୀରେ କହିଲା, “ଆଜି ନୁହେଁ ଦୁଇଦିନ
 ପରେ ମୁଁ ସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ସାରେ କହିବି ।”

ସୁର ମୁହଁଟି ଶୁଖାଇ ଦେଲା, କରକ କଣ ? ଦେଖିଛି କା
 ଟଣ, ଉପାୟ ଅଛି କଣ ? ବାଧା ହେଉ ରବି କଥାରେ ସଜ
 ହେଲା ।

କିଛି କାଟ ଅସିଲା ପରେ ରବି କହିଲା, “ଦେଖିଲୁ ତୁମ
 ଦୁହେଁ ଏ ଘରେ କହିବ, ଆଜି ମୁଁ ଆଉ ଘର ରହିବି ।”

ନର କହିଲା, “ସତେ ।”

ରବି କହିଲା, “ଆଉ କଣ ମିଛ ।”

ସୁର ନବକୁ ଶୁଣି ଦେଇ ରବି ତା ବୋଂଗକୁ ଗୁରୁଗଣ ।
ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଆଉ କେତେକ ଦୟା ପାନ୍ତି । ସେମାନେ ଦୁଇବନ୍ଧୁକୁ
ଦେଖି କହିଲେ, “ନୂତନ ଅମଦାନୀ ସରା ।”

ରବି ଶୁଣିବ ‘ହଁ’ କର ଗୁରୁଗଣ ।

ସୁର ଏବଂ ନର ତାଙ୍କ ବୋଂଗକୁ ପଶିବ । ମଧ୍ୟରାତି
ବୋଂଗଟି । ଦୁଇଟି ଖଟ ପଡ଼ିଛି, ତା ଉପରେ ଗଦ । ଟେବୁଲ୍‌ଟିଏ
ଗୋଟାଏ ଚିତ୍ରକୁ ପଡ଼ିଛି । ତା ପାଖରେ ଦୁଇଟି ମୂର୍ତ୍ତିବାନ
କଉଡ଼ି । ଘରଟିରେ ବିଜୁଳି ବଜା ବିଜୁଳିପଣୀ ରହିଛି । ଟେବୁଲ୍
ଉପରେ କେତେ ଶ୍ରେ ବହି ସଜା ହୋଇଛି । ଗୋଟିଏ ବଡ଼
ଥାଲିରେ ଖାଦ୍ୟ ସଜା ହୋଇ ଥୁଆ ହୋଇଥିଲା । ଦୁଇ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ
ଖୁବ୍ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହେଉଥିଲା । ବଡ଼ ଲୁଗା ଲଗୁଥିଲା । ଗଣ୍ଡେ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇ
ଦେଇ ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେ ।

ସେତେବେଳେ ରବିର ହାତରେ ଦୁଇ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ନିଦ ଗ୍ରାସେ
ସେତେବେଳେକୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ୬ଟା । ଦୁଇବନ୍ଧୁ ମୁହଁ ଧୋଇ ବସ୍ନା ଜଳଖିଆ
କଲେ । ରବି ସିଗାରେଟ୍ ଗଣ୍ଡେ ଗଣ୍ଡେ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲା,
“ସୁର ବାବୁ ବଞ୍ଚିମାନ ମିଟିଂକୁ ଯିବାକୁ ହେବ ।”

ନର ସିଗାରେଟ୍‌ର ଧୁଳା ଝାଡ଼ୁ ଝାଡ଼ୁ ପରୁରଲା, “ସେଇ କ
ମିଟିଙ୍ଗ୍ ।

ରବି କହିଲା, “ଦିନକ ପାଠର ଖାଉଁ । କିଏ କଣ କେଉଁଠି ଚଲା
ତାହାର ଆଲୋଚନା ।”

“କଣ ବଞ୍ଚିମାନ ?” ସୁର ପରୁରଲା ।

ରବି କହିଲା, “ହଁ ବର୍ତ୍ତମାନ । ଯେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ ତାଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଅଛୁ, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ ତାଙ୍କ କଥା ମାନିବାକୁ ବାଧ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଜାଣି ରଖ ସୁର କାନ୍ତ, ମୁଁ ତାର ପ୍ରତିଶୋଧ ଦିନେ ନା ଦିନେ ନେବି । ପ୍ରତିଶୋଧ ନ ନେଇ ମୁଁ ଏଠାରୁ ଯିବି ନାହିଁ । ସେ ମୋର ବଣ ନ ବଢ଼ିଛି । ମୋର ସୁଦୃଢ଼ ପ୍ରାସାଦକୁ ଗାଈ ବୁରମାର ଦର ଦେଇଛି । ମୋର ସ୍ୱେଦମୟୀ ମାତାଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଛି, ପ୍ରାଣର ଉତ୍ତରୀନ ଦରଶ କରିଛି ଏବଂ ମୋତେ ଅଣି ରଖିଛି, ଟୋକମ କର । ମୁଁ ଦିନେ ଏଇ ସବୁର ହାତ ଦୁଇଟିରେ ତାର ଗର୍ଦ୍ଦ ଅହଂକାର, ଲଳାଧା, ନାଶ ପିତାସା ଇତ୍ୟାଦି କରାଦେବି ।” ରବି ସ୍ୱରରେ ଗର୍ବିତ ଉଠିଲା ।

ସୁର ଅଶ୍ୱାସନା କେର କହିଲା- “ଧନ୍ୟ ଧର ରବି ବାବୁ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଦୁଅ ନା, ତନିହେଁ ମିଳି, ଏପରି ଗୋଟିଏ ଦୁଃଖ ରଚନା କରିବା, ଯେଉଁଥିରେ ତ ତାର ପଶୁକୁ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଲୁପ୍ତ ହୋଇଯିବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା, କେର କବି କିଛି କର ନାହିଁ ।

ତନିହେଁ ବାହାରେ ପୁରୋହିତ ଘରକୁ ।

ତନୋଟି ଅସନ ଛଡ଼ା ଆଉସବୁ ଦସ୍ୟୁମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି । ରବି ପ୍ରଭୃତି ନିଜ ନିଜ ଅସନରେ ବସିଲେ ।

ସେ ଦିନ ହୋଟେଲର ମ୍ୟାନେଜର ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳକୁ ଆସି ଥାଏ । ସମସ୍ତେ ବସି ସାରିବା ପରେ ସେ ନିଜ ଅସନରୁ ଉଠି ଶକ୍ତି ଏ କାଗଜ ଧର ଗସ୍ତୀର ଶୁବରେ କହିଲା, “ଭ୍ରମମାନେ ଏଇଟା କଣ ଜାଣ ? ଏହା ଗୋଟିଏ ଗବର କାଗଜ । ଏଥିରେ କଣ ଲେଖା ଅଛି ଜାଣ ? ନା କାଗଜ ଦୁଇ ବେଳେ ଜାଣ ନା, ତାହାର କେବାକୁ ମୁଁ ଏବେ କହିବା ଯାଉଛି ।” ଏହା କହି ପଡ଼ିବାକୁ ଆସିଲା ।

ରହସ୍ୟମୟ ଗୋରୀ

ଭାବର ବିଷୟାତ ସିଆଇଡ଼ ଅଣୋର ବାବୁଙ୍କ କନ୍ୟା ଇତା ଦେବୀଙ୍କୁ କିଏ ଗୋରୀ କରି ନେଇ ଯାଇଛି । ଗୁରୁଟା ବେଳେ ଗାର୍ଲସ୍କୁଲରୁ ଫେରୁଥିବା ବେଳେ ସହସା ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ । କେହି ଖୋଜି ଆଣି ଦେଲେ ୫୦ ଟଙ୍କା ପୁରସ୍କାର ପାଇବେ ।

ବିଜ୍ଞାନଟି ପତା ସରଳ । ଜଣେ ତା ଅସନରୁ ଉଠି ପଶୁରିଲା,
“ତାକୁ କିପରି ଆଣିଲ ମ୍ୟାନେଜର ସହେବ ?”

ମ୍ୟାନେଜର କହିଲେ, “ମୁଁ ଅବକରକୁ ରକ୍ଷା ଖଣ୍ଡିଏ ଦେଇ, ରକ୍ଷାକାରୀ କରି ପଠାଇଲି । ଆଉ କେତେ ଜଣଙ୍କୁ କହି କହି ଦୁରରେ ରଖାଇ ଦେଲି । ଅବକର ରକ୍ଷା ନେଇ ସେଠାରେ ପସେଣା କରି ରହିଲା । ଗୁରୁଟା ବାକିଲା ପରେ ସ୍କୁଲ ଛୁଟି ହେଲା । ଅବକର ଏସବୁ ବେଶରେ ସଜିତ ହୋଇଥିଲା ଯେ, ତାକୁ ଦମ୍ଭ ବୋଲି କେହି କହି ନ ଥିଲେ । ଇତାଦେବୀ ଆସି ପାଟକ ପ ଖରେ ଠିଆ ହେଲା ଯାହା ଅବକର ଦୌଡ଼ି ଯାଇ କହିଲା, “ମା ଗାଡ଼ ଦରକାର ?”

ଇତା ଦେବୀ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ହିଁ କରି ଦେଲେ । ତା ପରେ ଗାଡ଼ରେ ବସି କହିଲେ ଚୌରଙ୍ଗୀ ବୁଟି ।

ଗାଡ଼ ଧାଇଁଲା ଏ ଗଳି ସେ ଗଳି ଦେଇ । ଗାଡ଼ ଯେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ପଡ଼ିଆ ପାଖରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା, ସେତେବେଳେ ଇତା ଦେବୀ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଚିତ୍କାର ଖଣ୍ଡିଏ କିଏ ? ନାଶେଲା ସ୍ଥାନରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନେଇ ମୁଁ ପହଞ୍ଚି ଗଲି । ତାଙ୍କ ମୁହଁ ବାନ୍ଧି ଦେଲି । ଆଖିରେ ଅନ୍ଧପୁଲି ବାନ୍ଧି ଦେଲି ।

ଅଗରୁ କାରଣା ଲଗୁଇ କରି ପାଖରେ ରଖାଇ ଥିଲି । ସେଥିରେ
 ଶୁଅଇ ଏଠାକୁ ନେଇ ଆସିଲି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଲତା ଦେବା ଅଛି
 ଏଠାରେ । ଅଶୋକ ବାବୁଙ୍କ ମଜା ନିକଲି ଯିବ ଯେ । ଏତେ ବଡ଼
 ବ୍ୟାଘ୍ର ସ୍ଥିତି ଅଛି ତ ତୋର ନିଜର ବନ୍ୟାକୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ପାରିଲେ
 ନାହିଁ । ଦେଖିଲ ମୁଁ କପର ତାଙ୍କ ଅଖିରେ ଥିଲା ପକାଇ ଦେଇ
 ଚାଲି ଆସିଲି । ହା, ହା, ହା ।”

କି ବଚଟ ସେ ହସ । ଶହ ଶହ କୋମା ଏକାଠି ପଡ଼ିଲେ
 ଯେପରି ଶବ ହୁଏ, ମ୍ୟାନେଜରର ହସ ଗମ୍ଭୀର ସଫର ଘରେ
 ଠିକ୍ ସେହୁପରି ପ୍ରତିଫଳିତ ହେଲା ।

ସୁନ, ନର ଭାବିଲେ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ସେ ଏପରି ହସ
 କେବେ ଶୁଣି ନ ଥିଲେ ।

କମିଟାରଙ୍କର ବକ୍ତି ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା, “ସାବାସ,
 ସାବାସ, ତା ନ ହୋଇଥିଲେ କି ତୁମକୁ ମୁଁ ଏ ଗୁକିଗୁ ଦେଇ
 ଥାନ୍ତି । ଆଜ୍ଞା, ବର୍ତ୍ତମାନ କଣ କରାଯିବ । ସେ ଫେରେ ଖୋଜା
 ଖୋଜି କରୁଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ?”

। ମ୍ୟାନେଜର ହସି ହସି କହୁଲା, “ହଁ ସୋଲିସ ଏବଂ ଅନେକ
 ଲୋକ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ଅମ ହେଟେଲକୁ କେତେକ ପୁଲିସ
 ଆସିଥିଲେ, ଲତା ଦେବା ସେଠାରେ ଅଛନ୍ତି ଯେ ପାଇବେ ।
 ବୁଲୁ ଗୁପ୍ତ କାନୁଗୁ ଆଉଁସି ଫେରାଗଲେ ।

କମିଟାର ଉଠି ବସି ପୁନର୍ବାର କହିଲ, ସାବାସା, ସାବାସା ।
 ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ ତିନିଦିନ କପର ଅଛନ୍ତି ?

କଣେ ଦୟା (କୋଷହୁଏ ସେ ଜଣକ ଦ୍ଵାର ରକ୍ଷକ) ନିଜ
 ପୁନରୁ ଉଠି ହାତ ଯୋଡ଼ି କହିଲା, “ଆଜ୍ଞା, ସେ କଥା ଆଉ ମଣିମା

କଣ କହିବ । ରେଣୁ ଦେବା ଏବଂ ଅଶା ଦେବା ନିଜ ନିଜ ଭାଇକୁ
ବୁଝି ବୁଝି କଳାକାଠ ପଡ଼ି ଗଲେଣି ଏବଂ ଲତା ଦେବା ତଳକୁ
ମଝି ପୋତ ସବୁବେଳେ କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି । କେହି କିଛି ତାର ନାହାନ୍ତି ।
କେତେବେଳେ ଦୁଧ ଟିକିଏ କେତେବେଳେ ବା ପଳ ଦୁଗଧା
ଚାଉଛନ୍ତି । କେତେବେଳେ ତଳିହେଁ ବସି କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି,
କେତେବେଳେ ଖାଲି ହସୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁ
ଦେଖିଲେ ଶଶି ବଡ଼ ଭୟ ଲାଗୁଛି । ଶୀଘ୍ର ଏହାର କିଛି ପ୍ରକାର
କରନ୍ତୁ । ନୋହୁଲେ ତଳିହେଁ ଯାବତ ବେତଦ୍ୱୟ ପାଗଳ ହୋଇ
ଯିବେ ।” ଏହାକହ ସେ ବସି ପଡ଼ିଲା ।

ତା ପରେ ଜମିଦାର ଉଠି କହିଲେ, “ଅଛା, ମୁଁ ଅତି
ସେମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବି । ସନ୍ତ ୧୨ଟା ବେଳକୁ ତୁ ଭାଗଦାସର
ଥୁକୁ ?”

ତା ପରେ ଆଉ ଏଣୁ ତେଣୁ ଅନେକ କଥା ପଡ଼ି ସକ୍ଷ୍ମ ରଙ୍ଗ
ହେବ । ସମସ୍ତେ ଯେ ଯାହାର ରୁମକୁ ଚାଲି ଗଲେ । ରବି, ସୁର ଓ
ନର ତଳିହେଁ ଯାବତ ତାଙ୍କ ରୁମକୁ ଆସିଲେ । ଭିତରୁ କବାଟ ବନ୍ଦ
କରି ଦେଇ ରବି କହିଲା, “ଦେଖନ୍ତୁ ସୁରବାରୁ ଅତି ରାତି ୧୨ଟା
ବେଳକୁ ଗୋଟାଏ ବାମ ତୁମକୁ କରବାରୁ ହେବ ।”

ସୁର ଅସ୍ତ୍ରାଧୀ ହୋଇ କହିଲା, “କଣ ?”

ରବି ଧୀରେ ଧୀରେ କହିଲା, “ତୁମେ ଲାଲ ଲାଲ ବିଜ୍ଞାନ
ଘରକୁ ଯାଇ ସାତ ନମ୍ବର ଅଲମାରର ଉପରେ ଥାକର ଯେଉଁ
ଔଷଧଟା ଥୁଆ ହୋଇଛି, ସେଟାକୁ ନେଇ ଆସିବ ?”

ସୁର ପଚାରିଲା, “କେଉଁ ଔଷଧ ?”

ରବି ବହୁଳ, “କ୍ଳୋରଫାର୍ମ ।” ସେଥିରେ ଲେବୁଲ ମାଗ ହୋଇଛି । ଶୀଘ୍ର ଯାଇ ଅଣିବ । ଆମେ ତୁମ ଅପେକ୍ଷାରେ ବାହାରେ ଥିବୁ । ଜମିଦାର ତୁମ ଭଉଣୀଙ୍କ ପାଖରୁ ଅଧିକ ସମ୍ବେଦନା ପାଇ ସମସ୍ତଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦେଖା କରିବ । କିନ୍ତୁ ଯେପରି ଧୀର ଲବରେ । କେହି ଯେପରି ଜାଣି ପାରନ୍ତେ ନାହିଁ । କ୍ଳୋରଫାର୍ମ ଦେଇ ଲେବୁଲକୁ କେତୋଟି କରି ସେମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବା । ଜମିଦାର ନିଶ୍ଚୟ ତୁମ ଭଉଣୀକୁ ବଢ଼ି କହିଥିବ । ତାଙ୍କଠାରୁ ଆମେ ସବୁ ଜାଣି ପାରିବା । ହଉ, ଗୁଲ ରୁମକୁ, ହଁ ଦୃଷ୍ଟିଆର ହୋଇ ଯେପରି କାମ କରିବ ।”

ଏଇସରି କଥାକାଣି ହୋଇ ହୋଇ ନିଜ ରୁମ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଗଲେ । ତଳିଦେଇ ତଳିକ ପାଖରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ନିଜ ନିଜ ରୁମକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ନିତ୍ୟବଧ ରାତି, ସ୍ୱପ୍ନ ଜଗତ, ସତା ୧୨ଟା, ଗୁରୁଆଡ଼ କଟି କଟି ଅନ୍ଧାର । ମୁହଁକୁ ମୁହଁ ଦେଖାଯାଉ ନାହିଁ । କତା ସେ ପ୍ରାଣରେ ଭୂଷିତ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ଲୋକ ପିସ୍ତଲ ଏବଂ ଟର୍ଚ୍ଚିଏ ନେଇ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆଗେଇଲା । ପାଠକମାନେ ଜାଣି ଯାଉଥିବେ, ଲେବୁଲ କଥା । ସ୍ୱରଚିତ୍ର ଆଉ କେହି ନୁହନ୍ତି । ବିଜ୍ଞାନାଗାରରେ ବୋଲିବ ପଡ଼ିଛି । ସୁର ଯାଇ ବୋଲିପଡ଼ିଛି କିଛି ସମୟ ପରାଣୀ କଲା । ତାହାରେ ଭିତର ପକେଟରୁ ଗୁରୁ ବାହାର କରି ବୋଲିପରେ ଦେଇ ପରାଣୀ କରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ ବୋଲିପଟା ଖୋଲିଲା । ତାର ମନ ଆନନ୍ଦରେ ନାହିଁ ଭାବ । ଗୁରୁଜୀବର ଗୁରୁଆଡ଼କୁ ଗୁରୁ ସର ଭିତରକୁ ପଶିଲା । ଟର୍ଚ୍ଚିମାରି ସାତ ନମ୍ବର ଆବମାଣ ପାଖକୁ ଗଲା । ଅତି ସହଜରେ ଆବମାଣ

ଲୋଭଲ । କ୍ଳୋରପର୍ମ ନେଇ ନିଜରୁମକୁ ଯେଉଁ ଅସିଲ । ଅଉ
ଅଲ୍ଲବାଟ ଅଛି ନିଜ ରୁମରେ ସହୃଦ୍ଦିବାକୁ, ଗୋଟାଏ ବିଶାଳତାୟ
ବ୍ୟକ୍ତି ଦେହରେ ଧକ୍କା ବାଜିଲ । ସେ ପାଟି ଭରି ଉଠିବ, “କଏ
ଟକମାର ।”

କିନ୍ତୁ ସୁର ଟକ ନ ମାର ନୁହେଁ ଖେଳ ଅସିଲ । ବୋଧହୁଏ
ତାପାଶରେ ଅଲ୍ଲପ ନ ଥିଲ । ସେ ଅଶ୍ରୁଲିଲ ବେଳକୁ କାହାଣୀକୁ
ନ ପାଇ ମନକୁ ମନ କଣ ଗୁଡ଼ାଏ ଘି ଘି ଲୋଲଲେ ।
ସୁର ଦୁଇଗଳରେ ଅସି ତା ରୁମ୍ରେ ସହୃଦ୍ଦିଲ । ରବ ଏବଂ ନର
ତା ଅନ୍ତେଷ୍ଟରେ ବସିଥିଲେ ।

ରବ ସରୁରଲ, “କଣ ଅଣିଲ ?”

ସୁର ମୁହଁରେ ହସ ପୁଟି ଉଠିଲ । ସେ ପକେଟରୁ ଔଷଧ
ବାଡ଼ି ରବ ହାତକୁ ଦେଲ ।

ରବ କହିବ, “ଖୁବ୍ ବଡ଼ କାମ କରନ୍ତି ସୁରବାବୁ ।”
ଓଟାକକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲ ଠିକ୍ ଗୋଟାଏ ବାଜିଛି । ସୁରକୁ କହିବ,
“ଉପୟୁକ୍ତ ସମୟ, ଚାଲି ଆଉ ଡେଇଁ କର ଲର ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ଅଗସ୍ତ୍ୟ ହୋଇ ଧୀରେ ଧୀରେ ଅଗେଇ ଚାଲିଲେ ।
ଭଗବାନଙ୍କର ଅସୀମ ଦୟାରୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଭିକ୍ଷରେ ବିନା କାହାରେ
ଯାଇ କନ୍ୟାଶାଳାରେ ସହୃଦ୍ଦିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର
ଭରଣୀକୁ ଦେଖିବେ ବୋଲି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । କିନ୍ତୁ ବ୍ୟସ୍ତ
ହେବାର ସମୟ ଏ ନୁହେଁ । ଛପି ଛପି କିନ୍ତୁ ଅଗେଇଲେ ।
ପ୍ରହର ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଦୁଆର ପାଖରେ ବସି ଡଳାଉଥିଲ । କମିଦାର

ସେତେବେଳକୁ ଗୁଲି ଗଲେଣି । ଏଥୁପାଇଁ ତାର ଭବନା କ ଦଳ ବନ୍ଧୁ ନ ଥିଲା । ନରର ଶବ୍ଦ କଲି । ସେ ଔଷଧଟା ନେଇ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା ପ୍ରହରୀ ଉପରକୁ । ତାର ବିଶାଳ ବହୁରେ ଗୁପ୍ତି ଧରିଲା । ତାର ହୃଦୟ ଭର ହେବାର ଶକ୍ତି ନ ଥିଲା । ଔଷଧଟା କାଢ଼ି ତା ନାକ ପାଖରେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦେଖାଇ ଦେଲା । ଚିତ୍କାର କରିବା ସ୍ୱରୁ ପ୍ରହରୀ ଗାତ ନିଦ୍ରାରେ ଭଳି ପଡ଼ିଲା । ରବି ଗୁପ୍ତ ଲଗାଇ ବୋଟ ଖୋଲି ଦେଲା । ବିନୁଲିବତୀରେ ଅନ୍ଧାର ଘର ଅଲୋକିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

କଣ ଦେଖୁଛନ୍ତି ସେମାନେ, କ ମୁଖର ଲାଳ ଲାଗିଛି । ପାଦେ ହେଲେ ଅଗୋଇ ପିଦାକୁ ବାହାର ଶକ୍ତି ପାଇଲା ନାହିଁ । ତନୋଟି କଣୋରୀ ନିଜ ନିଜ ଖଟ ଉପରେ ଖୋଇଛନ୍ତି । ଶୁଣି ଶୁଣି ବଣ୍ଡା ରହି ଗଲେଣି । ଗୋଟିଏ ମୁହଁ ବଳା ପଡ଼ି ଯାଇଛି । ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଖିରୁ ଲୁହ ବୋହୁ ବୋହୁ ତଳିଆ ଓଦା ହୋଇ ଯାଇଛି । କ ବଦମାସ୍ ସେ ଜମିଦାର । ଏତେ ଘନ, ଏତେ ନୀତି, ନିଜର ବିଅ-ମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଏଇ ବ୍ୟବହାର । କେତେ ମୁଖ ସେ । ତାର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାକୁ ହେବ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଏଇ ଭାବ ଖେଳିଗଲା । ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ କାମ ନ ସାରିଲେ ପ୍ରହରୀ ଟାଟି ଚିତ୍କାର କରିବ । ସମସ୍ତେ ଅସିପିକେ । ସବୁ ଜାଣି ସାରିବେ । ତାପରେ ଫୁଡ଼ି ହେବ ମହାଭାରତର ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ । ରକ୍ତର ବନ୍ୟା ଭାସିଯିବ ଏଇ କ୍ଷୁଦ୍ର କୁଟୀର ଭିତରେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଖି ଜଳି ଉଠିଲା । ନା, ଅର ହେଉ କଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ ।

ରବିର ଡାକରେ ରେଣା, ଅଶା ଏବଂ ଲତାର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ସେମାନେ ଭାବିଲେ, “ବୋଟହୁଏ” ଜମିଦାରଙ୍କ

ଅନ୍ଧରେ ବଦମାସ୍ ମନେ ଅସିଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗକୁ ନବ ବରବାକୁ ।
ସେମାନେ ପାଟି ବରବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲବେଳେ ରବି କହିଲ,
ପାଟି କେନି, ଅମେ ତୁମର ସହ ନୋହୁଁ । ଦେଖିଲ, ଅମେ କିଏ ।
ଏହା କହି ତଳିହେଁ ବେଶ ବଦଳାଇ ଦେଲେ । ଅଶା ତା ଭାଇକୁ,
ରେଖା ଜୀବନକୁ ଏବଂ ନବବାକୁ ଦେଖି କୁଣ୍ଡଳ ପକାଇଲେ ।
କି ମଧୁର ମିଳନ ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ । ଅହା ! ଭଗବାନଙ୍କର
କି ମଧୁର ଲୀଳା ।

ହଠାତ୍ ଲତା ବାନ୍ଧ ବାନ୍ଧ କହିଲ, “ମୋ ବାପା ।”

ରବି ହଠାତ୍ ତା ପାଟିରେ ହାତ ଦେଇ କହିଲ, “ତୁମ କର,
ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା । ଅମେ ଯେପରି ରେଖା ଏବଂ ଅଶାର ଭାଇ, ତୁମର
ସେଇପରି ଭାଇ ।”

ନବ କହିଲା, “ନା, ନା, ତା ହେବ ନାହିଁ । ଲତା ମୋର
ସ୍ଥାନ ଭଉଣୀ, ତୁମର ତ ଭଉଣୀ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ମୋର ଯେ ଭଉଣୀ
ନାହିଁ ।”

ରବି କହିଲା, “ହେଉ, ହେଲ । ତୋର କଥା ହେଉ ।”

ଲତା ଦଉଡ଼ି ଆସି ନବର ଗୋଡ଼ ତଳେ ପଡ଼ିଯାଇ ଡାକିଲା,
ଭାଇ ! ନବର ଦୁଇ ଅଣ୍ଟିରୁ ଦୁଇଧାର ଲୁହ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । ସେ
ତାକୁ ଉଠାଇ ନେଇ ଅଣ୍ଟିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ଦେଇ କହିଲା,
“ସୁନାଟା ପର ବାନ୍ଧନା ।”

ତାପରେ ଭାଇ ଭଉଣୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କେତେ କଥା ଘଟିଲା ।
ନବ କହିଲା, ଅମେ ଜାଣୁ, ଲତା ତତେ ଠୋକୁ କିପରି ଅଶା
ପାରେ । ଅମେ ସ୍ୱାର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବୁଁ । ସେ ଶହ ଶହ ଉଦ୍ର
ସରସ ହେମାନଙ୍କୁ ନଷ୍ଟ କରି ଦେଇଛି । ଯଦି ତୁମେ ଏପରି

ଭାବରେ କାଳ ବଢ଼ାନ୍ତି, ତଥାପି ତୁମେ ଅଜେୟ । ତୁମେ ଅତି
ରହୁଛ ସେଇ ଜମିଦାରର ପାପ ଲଳସାର ଖୁବ୍ ଦୁରରେ ।
ତୁମେମାନେ ଦେବା । ସକ୍ଷସ କି କେବେ ଦେବାମାନଙ୍କର ଅନିଷ୍ଟ
କରି ପାରେ ? ଜମିଦାର ତୁମମାନଙ୍କର କିଛି କରି ପାରୁନାହିଁ ।”

ହଠାତ୍ ରବି କହିଲା, “ବେଶ୍ ତ ନବବାବୁ, ଆପଣ କି
ଗୋଟିଏ କକି ପାଲଟି ଗଲେଣି । ଆପଣଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଏସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ
କିଛି ହେବ ନାହିଁ । ବରଂ ଆପଣ ଯାଇ କାହାରେ ଚର୍ଚ୍ଚା
କଲେ ଖୁବ୍ ଶୋଭା ପାଆନ୍ତା ।”

ଏତେ ବସନ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ଆଉ ମଧ୍ୟ ସ୍ଵପ୍ନରେ ହସି ଉଠିଲେ ।
କିନ୍ତୁ ତାହା ସଖିକି ପାଇଁ ।

ତାପରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବହୁତ କଥା ପଡ଼ିଲା । ଅତି
ଅଳ୍ପ ସମୟ, ପ୍ରହରାଟାର ହୋଇ ଅସିଯିବ । ରବି ଯିବାକୁ ଚଞ୍ଚଳ
ହେଲା । କିନ୍ତୁ ଏତେ ଦିନ ପରେ ଦେଖା । ଭଉଣୀମାନେ ଛାଡ଼ି
ନିହାନ୍ତି । ଏଣେ ନ ଗଲେ ନ ହୁଏ ।

ସୁର ଉଠି କହିଲା, “ଆମେ ତ ତୁମମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଅଛୁ ।
ଭୟ କାହିଁକି ? ଆମେମାନେ ସୁଯୋଗ ଖୋଜୁଛୁ, କେବଳ
ସୁଯୋଗ ଆସିଗଲେ ସମସ୍ତେ ଏ ନରକ ପୁରୁଷ ଚାଲିଯିବା ଏବଂ
ଏ ବଦମାସଟାକୁ ମଧ୍ୟ ଉପହସ୍ତ ଶୋ ଦେଇଯିବା । ହଁ ଅଦୃଶ
ଗୋଟିଏ କଥା, ଆମେ ଏଠି ଅଛୁ ବୋଲି କେହି ଯେମିତି ଜାଣି
ନ ପାରନ୍ତି । ଛଦ୍ମ ଦେଶରେ ଆମେ ଏଠାରେ ଅଛୁ । ପୂର୍ବ ତାକୁ
ସାଜି । ହଁ, ତୁମେମାନେ ନ ଖାଇ, ନ ପିଇ ନିକର ଏତେ ସୁନ୍ଦର
ଦେହକୁ ଏପରି କରି ସାରିଲଣି । ଏପରି ଭଲକରି ଖାଇବା
ଅରମ୍ଭ କର । କିନ୍ତୁ ହୁସିଆର, ଜମିଦାର ଆସିଲେ ତା ପ୍ରତି

ଯେପରି ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲ ସେହିପରି କରିବ । ସେ ଯେମିତି ଅମର ଟେର କିଛି ଜାଣି ନ ପାରେ । ହୁସିଆର, ଆମେ ପାଠକ ।”

ହଠାତ୍ ପଛରୁ ଲତା ନବ ହାତ ଧରି ଟାଣି କହିଲା, “ଭାଇ ଜମିଦାର କ’ଣ କହିଗଲା ବର୍ତ୍ତମାନ ଜାଣି ?”

ଯାହା ଭିତରୁ ଶୁଣି ଯିବାକୁ ବସିଥିଲେ ସୁନବାର ଶୁଣିବାକୁ ଠିଆ ହେଲେ ।

ଲତା ଅରମ୍ଭ କଲା, “ଜମିଦାର କହିଲେ, ଆମେ ଭିତରୁ ଯଦି ଅମାବାସ୍ୟା ବୁଲୁ ତାର ଦାସୀ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଅମର ହେଉ, (ସୁମତ ପ୍ରଭୃତିକ ପର) ତେବେ ଅମକୁ ଅମାବାସ୍ୟା ଦିନ ଅତୁର ଗୋଟିଏ କିଶୋର ସଙ୍ଗେ ବଳି ଦେବ । ଅଜି ଏହା ପ୍ରକଟ କରି ପାଇଛି ।”

ସୁର ପଚାରିଲା, “ତୁମେ କଣ କହିଲ ?”

ଅଶା କହିଲା, ଅମେ କହିଲା, “ସେଦିନ ମରିବୁ ପଛେ ତାହା କେବେ ହେବ ନାହିଁ ।” ସେ ଏକବାର ସଙ୍ଗରେ ତମ୍ବୁଲ୍ ହୋଇ ପଳାଇଲା ।

ସୁର ହସି ହସି ଅଶାର ମୁଣ୍ଡ ସାଙ୍ଗିଲେଇ ଦେଉ ଦେଉ କହିଲା, “ସତେ, ଅଛୁ ଏବେ ବଡ଼ ଦିମାକ୍, ତା ପୂର୍ବରୁ ତା ଗର୍ବ ଆମେ ଭାଙ୍ଗି ଦେବୁ ଯେ । ହଉ, ତୁମେମାନେ ଆଉ ଆମେ ପାଠକ ।” ଦ୍ଵାର ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି କବାଟ ଲଗାଇ ଦେଲେ ଏବଂ ତୁମ୍ ଚୁପ୍ ହୋଇ ପ୍ରହରୀ ତେଜା ପାଇବା ପୂର୍ବରୁ ନିଜ ନିଜ ରୁମ୍‌କୁ ପଳାଇ ଆସିଲେ । ଭିତ ଭିତରୁ ମଧ୍ୟ ସାନ୍ତୁ ନା ପାଇ ସେଦିନ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ରରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଶୋଇଲେ । ପ୍ରହରୀ ଉଠି ଦେଖିଲା ଯେ କବାଟ ବନ୍ଦ ଅଛି । ସେ ଭାବିଲା ଯେ ସମସ୍ତେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଶୋଇଛନ୍ତି । ଅଉ

କିଛି ଜାଣି ପାରିଲ ନାହିଁ । କାରଣ ତାର ଆଉ କିଛି ମାନେ ନ
ଥିଲା । ସେ ହୋ, ହୋ ହୋଇ ହସି ଉଠିଲା । ତାର ହସ ପଥର
ଖଣ୍ଡମାନଙ୍କରେ ବାଜି ପ୍ରତିଫଳିତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ସେ
ପୁନର୍ବାର ଭୁଲାଇବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ନିଦ ଭଙ୍ଗିଲା ବେଳକୁ ସକାଳ ହୋଇ ଯାଇଛି, ଯେହ୍ନା
କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ଯେ ଲାଗିଗଲେ ।

— ୯ —

ଏହିପରି କିଛିଦିନ କଟିଗଲା । ସୁର, ନର ସେଠାରେ ଖୁବ୍
ଅଭ୍ୟାସ ହୋଇ ଗଲେଣି । ଗୁରୁଅଡ଼ ଦେଖି ଗଲେଣି । ମୁଦ୍ରବଦ୍ଧ
ଜାଗା । ବହୁତ ଘର, ପଥର କଟାହୋଇ ହୋଇଛି । ସେ ସ୍ଥାନର
ଦୁଆର ମୁହଁ ରହିଛି ସସ୍ତ୍ରା ପାଖରେ । ସରକ୍ତି ଗୋଟିଏ ଜଙ୍ଗଲ
ପାଖରେ ଅଗ୍ନୀଅଗ୍ନି ବନସ୍ତ । ତା ଭିତରେ କେହି ଲାଗିଲେ
ଖୋଜି ପାଇବା ଅସମ୍ଭବ । ଶତ୍ରୁ ବାହାର ବାଟେ ଅସିଲେ ଜଙ୍ଗଲ
ବାଟେ ପଳାଇ ଯାଇ ପାରିବ । ସେଇଠି ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଅଛି, ଦୈସନ
ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ଘରକୁ । ସେଇଠୁ ଦୈସନଟା ଖୁବ୍ ନିକଟ ।
ଭିତରେ ଖୁବ୍ ତଲଣି କାମ ହୋଇଛି । ଠାଏ ଠାଏ ସବୁତ ପଛକୁ
ପଛ କଟା ହୋଇଛି । ଶତ୍ରୁ ପଛରୁ ଆସୁଥିଲେ, ସେଇ କଟା ପଥର
ତଳେ ଲାଗିଗଲେ ଶତ୍ରୁ ଜାଣି ପାରିବ ନାହିଁ । ଜମିଦାର ବଡ଼
ତଲବ । ତଳାଇ ଯିବାକୁ ମଧ୍ୟ ବହୁତ ବାଟ ରଖିଛି, ବହୁତ
ସୁବିଧା ।

ସୁର ନରଙ୍କର ସେଠାରେ ଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁରୁଷଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ
ଉତ୍ତମ ରୂପେ ପରଚୟ ହୋଇ ଗଲଣି । ସମସ୍ତେ ଦୁଇ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ
ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସମସ୍ତେ ଖୁସି ।

ମ୍ୟାନେଜର ମନ କୁଣ୍ଡେ ମୋଟ । ସେ ସବୁବେଳେ ଦୁଇ
ବନ୍ଧୁଙ୍କର ଖୁବ୍ ପ୍ରଶଂସା କରୁଛି । ଜମିଦାର ମଧ୍ୟ ସେ ପକ୍ଷୀକୁ
ବାହାରିକୁ ଚିହ୍ନିପାରି ନାହିଁ । ତଥାପି ତା ମନରେ ସନ୍ଦେହର ଗୁପ୍ତା
ଅଛି ଦେଇ ରହିଛି ।

ସେ ଭାବୁଛି, “ବାପା ମା ମୃତ, ଭଉଣୀ ହୃତ, ଜୀବନ ନବ
କଣ ଏହା ସହି ପାରିବେ ? ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଅସୁଥିବେ, ଖୋଜୁ
ଥିବେ ବହୁତ ନିଶ୍ଚୟ । ମୁଁ ଶୁଣିଥିଲି ଅମ ଗ୍ରାମକୁ ଯାଇଥିଲେ ।
ଅମ ଘରେ ପଶିଥିଲେ । କିଛି ପାଇଲେ ନାହିଁ । ପକାଇ ଗଲେ ।
ତେବେ ଗଲେ କୁଆଡ଼େ ? ଚଟକରେ କଣ ପୁର ହୋଇ
ବସିଛନ୍ତି । ଅଛା, ସେ ଯଦି କିଛି ଜାଣିପାରି ଏଠାକୁ ଆସିଥିବେ,
ତେବେ ପାଇବେ କପର ? “ପୁଣି ମନ ବଦଳି ଯାଏ ।” ଅସମ୍ଭବ,
ଏପରି ସ୍ଥାନର ସନ୍ତାନ ନେବା କଣ ସହଜ ହୋଇଛି । ଭାରତ
ବିଜ୍ଞାତ ଉଚ୍ଚେନ୍ଦ୍ର ଇନ୍ଦ୍ରେନ୍ଦ୍ର ଅଶୋକବାବୁ ଏହାକୁ
ଖୋଜି ପାଇ ନାହାନ୍ତି । ସେ ବା ପାଇବେ କପର ? ପୁଣି ମନରେ
ଆଗତ ଲଗେ, ଅଶୋକବାବୁ ଜୀବନର ଖୁବ୍ ସାଙ୍ଗ । ସେ ଯଦି
ଅସି ଅଶୋକ ବାବୁଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ ମାଗିଥାଏ, ଅଶୋକବାବୁ ତ ସହ
ପାରିବେ ନାହିଁ । ଏଣେ ପୁଣି ତାଙ୍କ ବନ୍ୟାର ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ । ସମସ୍ତେ
ମିଶି ଯଦି ବିଚିତ୍ର ଭାବରେ ଅସନ୍ତି, ତେବେ ତ ସବୁନାଶ । ମୁଁ କଣ
କଲି ? କାର୍ତ୍ତିକ ଏସବୁ କଲି ? ଜୀବନରେ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଭୁଲ
କରିଛି । ନା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଛାଡ଼ ଦେବି । ଜୀବନ ଏବଂ ଅଶୋକ-
ବାବୁଙ୍କଠାରୁ କ୍ଷମା ମାଗିବି । ରବି ଏବଂ ଆଶାକୁ ମୋ ପୁଅ ହେଉ
କରି ରଖିବି । ମୋର କେହି ନାହିଁ, ମତେ ସେମାନେ କ୍ଷମା
ଦେବେ ତ ? ନ ଦେଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କ୍ଷମା ମାଗିବି । କ୍ଷମା ନ

ଦେଲେ ମରବ । ବେଣ୍ଟ ଉଦ୍ଧମ, ସେହି ଦେବ ମୋର ଉପଯୁକ୍ତ
କଣ୍ଠ । ଓଃ ! କହ ବୀସ୍ତ, ହଠାତ୍ ମନ ବଦଳିଯାଏ । କୁହକର
ମାୟା ଲଗି ଅସେ । ପୁଣି ଭାବ ଗୁଲେ “ଅସମ୍ଭବ । ଜୀବନ
ଅଣୋକବାକୁ ବେହୁ ଏ ସ୍ଥାନର ସନ୍ତାନ ପାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ, ଶବ
ବେଶ୍ଟ କରି ମଧ୍ୟ । ମୋର ଏତେ ସୁରକ୍ଷିତ ସୈନ୍ୟ, ବିଜ୍ଞାନ, ବାସ୍ତୁ
ଏ କଣ ବୃଥା ହୋଇଯିବ । ଶବ୍ଦ ଅସିଲେ ଉପଯୁକ୍ତ ଶିକ୍ଷା ଦେଇ
ସେମାନଙ୍କୁ ଫେରାଇ ଦେବ । ଦିନେ ଯେତେବେଳେ ଏଠାରେ ମୁହଁ
ଦେଖାଇବାକୁ ଅସିବେ ନାହିଁ । କିନୋଟି ହତଭାଗୀ ବାଳିକା
ସେମାନେ ମୋର କଣ କରିବେ ?”

“ଅମାତ୍ୟାସୀ ଦିନଠାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚୟ ଦାସୀ କରି ରଖିବ ।
ମୋର ପ୍ରତିଜ୍ଞା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବ । ଏ ଦୁର୍ଗ ଅଟଳଯୁ । ଅସମ୍ଭବ ଜୀବନ,
ଅସମ୍ଭବ ଅଣୋକବାକୁ, ବୃଥାରେ ଏ ବଦମାସ୍ ପଛରେ ଲାଗିଛନ୍ତି,
ପାରିବେ ନାହିଁ ।” ମୁଣ୍ଡ ଗୋଲମାଲ ହୋଇ ଉଠେ । ସରରେ
ଉଠି ଶ୍ରେଣୀ ବଜାଏ । ପ୍ରହର ସମ୍ଭବ ଦିଏ । ହୃଦୟ ହୃଦୟ ମଦ ଏବଂ
ନାଚ ପାଇଁ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସବୁ ଗୁଲିଅସେ । ମଦପିଆ ଗୁଲେ ଏବଂ
ଶୀତ ବାଦ୍ୟରେ ଭରଟି ପୁର ଉଠେ । ଜମିଦାର ସ୍ୱରପୁର,
ଇନ୍ଦ୍ର ଭୁବନ, ଅସଂସର ପୁର ଦେଖୁ ଦେଖୁ ମଦ ନିଶାରେ ପଲକ
ଉପରେ କୁଲାଇ ପଡ଼େ । ସବୁ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଏ ।

ଟିକ୍ ସେତିକି ବେଳେ ସ୍ୱର ରୁମ୍‌ଟିରେ ଏକୂଟିଆ ବସି
ଭାବ ଗୁଲିରି ପୁରୁଣା କଥା ଗୁଡ଼ିକ । ଭାବ ଭାବ ତା ମନରେ ଭାବ
ଗଠନା ବଗାଇ । ସେ ଉଠି ଯାଇ ଅଣ୍ଟା ଖାଣି ଗିରୀପଥ ପିଇ
ସିରା ଖଣ୍ଡେ ଲଗାଇଲା । ହରକା ପଶୁ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଏ ହୋଇ
ଦେଖି ହୁ ଗୁଲିଅଟ ଅନ୍ଧକାର । ହତାତ୍ ମନେ ହାତର

ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣରେ ଚମକ ପଡ଼ିଲା । ସତକୁ ଗୁଡ଼ି ଦେଖିଲା, ସୁମତ ଠିଆ ହୋଇ ମୁକୁ ମୁକୁ ହସ୍ତ କରି । ହସ୍ତର ଦୃଶ୍ୟରେ ଶେଷେଇ ଯାଇ କହିଲା, “ତୁମେ କୁଆଡ଼େ ସୁମତ ଦେବା ?”

ସୁମତ ବଳା ନିମନ୍ତରେ ଗୋଟିଏ ଚଢ଼କ ଉପରେ ବସି ଯାଇ କହିଲା, “ବସନ୍ତ ନା, କହୁଛୁ ।”

ସୁର ଦେଖିଲା ନ ବସିଲେ ନ ଚଳେ । ବାଧା ହୋଇ ଟିକିଏ ଦୁଇରେ ହୋଇ ବସି କହିଲା, “ଏଥରକ ମୋ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଲେ ମୁଁ ଖୁବ୍ ଖୁସି ହୁଅନ୍ତି ।”

ସୁମତ ହସି ହସି କହିଲା, “ଦୟା କର ଅଜ୍ଞ ଥିବୁ ପ୍ରଶ୍ନଟା ପଚାରନ୍ତୁ ।”

ସୁର କହିଲା, “କେତେ ବୁଝିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ? ଏଠାକୁ ଆସିବାର ଅଭିପ୍ରାୟ କଣ ?”

“ଓ ଏକଥା ? ବାହୁଡ଼, ଅସିଲେ କଣ କିଛି ଦୋଷ ଅଛି ? ଏଇ ଘରେ ବସି ବସି ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ଗୁଲି ଆସିଲା ଦି ଗୁରୁ ପଦ କଥାବାଣୀ ହେବାକୁ । ଅପଣକୁ ଯଦି କଣ ଲାଗୁଛି, ନେବେ କୁହନ୍ତୁ । ମୁଁ ଗୁଲିଯିବି ।” ସୁମତ ଏତକ କହି ସୁର ଆଡ଼କୁ ଗୁଡ଼ି ରହିଲା ।

ସୁର ଦେଖିଲା ଯେ ଚଢ଼ି ଦେବାଟା ଭଲ ହେବ ନାହିଁ । କଲ କୌଣସି କର, ଏଇମାନଙ୍କ ପାଖରୁ କିଛି ଜିନିଷ ଅବିଷ୍ଟ ନ କରା ଦେବାର । ସେ ହସି ହସି କହିଲା, “ନା, ନା ଅସିଲେ ଦୁଇ ଗୁରୁପଦ କଥାବାଣୀ ହୁଅ ଯିବ ।” ଅଛି । ମୁଁ କବାଟଟା ବନ୍ଦ କରି ଦେଇ ଆସେ । ଯଦି କେହି କିଛି ଶୁଣେ କି ଦେଖେ.....

ସୁମତି ଥୋଟାକୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ କହିଲା, “ବେଢ଼ କହି
କରିବେ ନାହିଁ । ହରି ପଦ କହୁତ କବାଟ ବନ୍ଦ କରି ଦେଇପାର
ମୋର କିଛି ଅସତ୍ତ୍ୱ ନାହିଁ ।”

ସୁର କବାଟ ବନ୍ଦ କରି ଦେଇ ସୁମତି ପାଖକୁ ଚାଲି ଆସିଲା ।
ତା ଆଖିରେ ସୁମତିର ରୂପ ସୁନ୍ଦର ଏବଂ ମନ ସୁଗନ୍ଧକର
ଦେଖାଗଲା । ସେ ସୁମତିର ସୁବୋଧକୁ ଯୁକ୍ତ, ହସ୍ତଟିକୁ ଉଠାଇ
ନେଇ କହିଲା, ସୁମତି ଦେଖା ସତେ କଣ, ତୁମେ ମୋତେ ଭଲ
ପାଆ ?

ସୁମତି ତାର ପାପ ଇସ୍ତାକୁ ଦମନ ନ କରି ମାରିସୁରର ଛାତି
ଉପରେ ଆଉଜି ପଡ଼ି କହିଲା, “ତୁମେ ସିନା ଦୁଇର ଦୁଇର
ଗୁଲୁଛ । କିନ୍ତୁ ଯଥା ଦେଖାରେ ମୁଁ ତୁମର ହୋଇ ପାରୁଛି ।

ସୁର ସୁମତିକୁ ଆହୁର ନିକଟକୁ ଉଠି ଆଣି ନାହିଁ ସୁବୋଧକୁ
ଗୋଲପି ଅଧରରେ ଗୋଟିଏ ସରୁ ଚୁମ୍ବନ ଆଜି ଦେଇ କହିଲା,
“ସତେ ସୁମତି ଦେଖା ତୁମେ ମୋତେ ଏତେ ଭଲ ପାଆ ? କିନ୍ତୁ
ମୁଁ ଶୁଷ୍କ ଅନ୍ୟ ଚକ୍ରରେ ତୁମକୁ ଦେଖୁଥିଲି । କ୍ଷମା ଦିଅ ।”

ସୁମତି ଆଖି ବୁଜି ଦେଇ କହିଲା, “ତୁମକୁ କ୍ଷମା, ଦୁର୍ଗା ମୁଁ
ଦେବି ତା ହୋଇ ନ ପାରେ । ତୁମେ ମତେ କ୍ଷମା ଦିଅ ।”

ସୁର ସୁମତିକୁ ଛୁଇଁଦେଇ ଖଟ ଉପରେ ବସିତାକୁ କହିଲା ।
ସୁମତି ବସିବା ପରେ ସୁର କହିଲା, “ତୁମର ଗୁରୁଆଜି ଅବାଧ ଗତ
ନା ? ତୁମକୁ କେହି କିଛି କୁହନ୍ତି ନା । ତୁମକୁ ସଂସ୍ତେ ଭୟ କରନ୍ତି
କାହିଁକି ?

ସୁମତି ହସି ହସି କହିଲା, “କେବଳ ଭଜାନ ଯେ ଗୁଁ ।”

ସୁର ପଚାରିଲା, “ଆଜ୍ଞା ସୁମତି ଦେଖା, ତୁମ ଏଠାକୁ ନିଜ
ଭକ୍ତାରେ ଆସିବ କି ତୁମକୁ ଯକରଦସ୍ତ ଅଣା ଯାଇଛି ?

ରାସ୍ତାରେ

ସୁମତି କଥାଟାକୁ ଏକଦେଇ କହିଲା, “ଆଜ୍ଞା ସୁର କ’ଣ
ଅପଣେ ସେଇ କଥା ଅଛନ୍ତି ?”

ସୁର ଦେଖିଲା ସୁମତି କଥା ଗୁଡ଼ାକ ଅନ୍ୟ ଅନ୍ତେ ନେଇଛି ।
ସେ ଯଦି ସୁନବାର ସେ କଥା ପଚାରିବ, ତେବେ ସେ ସମେତ
କରବ । ଏଣୁ ସେ ହସି ହସି କହିଲା, “କାହିଁକି ମୋର ତ ସମସ୍ତେ
ଅଛନ୍ତି । ବାପ, ମା, ଭାଇ, ଭଉଣୀ ସମସ୍ତେ ତ ଅଛନ୍ତି । ମୁଁ ଏ କଥାକ
ଅଗରୁ କହି ଦେଇଛି ।”

“ତେବେ ତୁମେ ଏଠାକୁ ଆସିଲ କାହିଁକି ?” ସୁମତି ପଚାରିଲା ।

ସୁର କହିଲା, “ଆଉ ବା କଣ କରନ୍ତି । ପିତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା, କୃଷ୍ଣ-
ମଣ୍ଡୁକ ସବୁ ରହିବାକୁ । କିନ୍ତୁ ମୋର ତ ତା ଇଚ୍ଛା ନୁହେଁ ।”

କଟାକ୍ଷ ହାଣୀ ସୁମତି କହିଲା, “ତୁମର ଇଚ୍ଛା କଣ ?”

ସୁର ହସି ହସି କହିଲା, “ମୋ ଇଚ୍ଛା ତୁମେ ଯେପରି ରହିବ
ସେହିପରି ରହିବାକୁ । ଆଜ୍ଞା, ସୁମତି ଦେଖା ତୁମେ କଣ ଏ ଜୀବନ-
ଟାକୁ ସୁଗ ପାଅ ?”

ସୁମତି ହସି ହସି କହିଲା, “ସୁଖ ନପାଇ କି ବା କାହିଁକି ?
ଅସୁବିଧା ତ କିଛି ନାହିଁ । ଖାଇବା ପିଇବା, ନାଚିବା କୁଦିବା, ମଉଜ
ମଜଲିସ୍ କରବା ସବୁ ତ ହୋଇ ପାରୁଛି । ସୁଖ ନ ଲାଗିବ କାହିଁକି ?
ଆଜ୍ଞା ତୁମକୁ ?”

ସୁର କହିଲା, “ସେଇଥିପାଇଁ ତ ଆସିଛି ତୁମମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ
ହସି ଖେଳି ମୋ ଜୀବନ ଟାକୁ କଟାଇ ଦେବାକୁ । ତେବେ ଏଥିରେ
ସମେତର କାରଣ କଣ ?”

ସୁମତ ଉଠି କହିଲା, ନା ସନ୍ଦେହ କରୁ ନାହିଁ ସମୟ ହୋଇଗଲାଣି, ଆସୁଛି । “ନମସ୍କାର ।”

ସୁର କହିଲା, “ଆଉ ଟିକିଏ କ୍ଷମା ନା ।”

ସୁମତ ହସି ହସି କହିଲା, “ପରେ ଆସିବ, ଦୃଢ଼ତା ବାମ ପଡ଼ିଛି, ମତେ ସବୁ ସାରିବାକୁ ଦେବ, ନମସ୍କାର ।”

“ନମସ୍କାର ।” ସୁର ଜଣାଇଲା

ସୁମତ ଗୁଲିଗଲା ପରେ ହୋ ହୋ ହୋଇ ହସି ଉଠିଲା । ମନକୁ ମନ କହିଲା “ନମସ୍କାର ।” ଜୀବନକୁ କାହାନ୍ତିରେ କେହି ଢେଙ୍କ ନାହାନ୍ତି । ଅନ୍ଧ ଦୟା ଗୁଡ଼ାକ, ଚିହ୍ନିକେ ଜୀବନକୁ । ହା, ହ, ହା,...

—୧୦—

ଏହିପରି ବହୁତ ଦିନ ଗୁଲିଗଲା । ଏକେଦିନ ସେଠାରେ ରହିବାକୁ କାହାରିକୁ ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ଅନ୍ଧକାର ଗୁମ୍ଫା ମଧ୍ୟରେ ବହୁତ ଦିନ ରହି ରହି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେଣି । ସବୁବେଳେ ନିଜଜଣଙ୍କର ସେହି ଏକ ଚିନ୍ତା, କଷ୍ଟ ବାହାରକୁ ଯିବେ । ଜମିଦାର ତାଙ୍କ ଉପରେ ସନ୍ଦେହ କରି କାହାରିକୁ ଛାଡ଼ୁନାହିଁ । ସୁଧର ମଧ୍ୟ ଘଟୁ ନାହିଁ ବାହାରକୁ ଯିବାକୁ । କାହାରିକୁ ଘରେ ସୁନା ଅଣ୍ଟାକ ବାବୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦେଖା କରବେ । ତାଙ୍କ ସବୁକଥା କହିବେ ଏବଂ ତାଙ୍କଠାରୁ ପୁଲିସ୍ ଆଣି ଜମିଦାରକୁ ଧରା ପକାଇବେ । କିନ୍ତୁ କାହାରିକୁ ତ ଯିବାକୁ ମୁହୋଗ ମିଳୁ ନାହିଁ । ଏସବୁ କରିବେ କିପରି ?

ସେଦିନ ରବିବାର । ରବିର ଘରେ ଡେନୋଟି ଆସନରେ ଡେଇଜି ଆସିନି । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ଚିନ୍ତାର ଭାବ ଫୁଟି ଉଠିଛି

ସେପରି କିଛି ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଗୁରୁତର କାମ କରିବାକୁ ଯିବାକୁ ।
ବାହାରକୁ ଯିବାପାଇଁ ନବ ନବ ପ୍ରକାର ଚିନ୍ତା ଖେଳୁଛି । କିନ୍ତୁ
କୌଣସିଟା କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ । ପିତାମହେ ଧୂଆଁରେ
ଦରଟି ଅଛନ୍ତି, ସମସ୍ତେ ଧୂଆଁ ଗୁଡ଼ି ଭାବିବାରେ ବାନ୍ଧୁ ।

ହଠାତ୍ ନର ଚିତ୍ତର ଲୋ ରଠିଲେ, “ପାଇଗି, ପାଇଗି
ଏଇବାର ପାଇଗି ।” ରବି ଏବଂ ସ୍ବର ଦୁହେଁଯାକ ଏକ ସାଙ୍ଗରେ
କହି ଉଠିଲେ, ‘କଣ ପାଇଗିରେ !’ ନର ପିତାମହେ ଧୂଆଁ
ଗୁଡ଼ି ଗୁଡ଼ି କହିଲେ, ‘ଯଦି ଆମେ ମ୍ୟାନେଜରକୁ ହାତ କରି
ହୋଇଲେ ଯାଇ ପାରିବା ତେବେ ସେଠାରୁ ଯିବାକୁ କିଛି ବିପଦ
ନାହିଁ କି କାମ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମ୍ୟାନେଜରକୁ ହାତ କରିବ କିଏ ?’

ତଳବନ୍ଧୁଙ୍କର ପୁଣି ଭାବେଣି ପଡ଼ିଲା । ବହୁତ ଯତ୍ନ କରି
ସାମ୍ବ ଦୁଇଦିନ ହେବା ପରେ ଠିକଣା କଲେ ନର ତର ଉପଯୁ
କରିବ । ‘କିନ୍ତୁ କିପରି ?’ ନର ପଚାରିଲା ।

ସୁର କହିଲା, ମ୍ୟାନେଜର ତତେ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଏ । ତୁ
ଯଦି ତାକୁ ଗୋଟିଏ କଥା କହୁ ତା ହେଲେ ଦୋଷେ ସେ ତୋ
କଥା ଭାଙ୍ଗିବ ନାହିଁ ।”

ରବି ପଚାରିଲା, “କେଉଁ କଥା ।”

ସୁର ଦରସୋଡ଼ା ପିତାମହେଟାରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଲଗାଇ
କହିଲା, ‘କେବଳ କହିବ, ଆମେ ଏତେ ମାସ ଲୟା ଭିତରେ
କହିଲୁଣି, ଟିକିଏ ଗୋଟିଏ ଦେଖନ୍ତୁ ଏବଂ ଯଦି କମିଦାରଙ୍କ ମନ
ଲାଗି କିଛି ଜିନିଷ ପାଆନ୍ତୁ ତେବେ ତାହା ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଦିଅନ୍ତୁ ।
ତାପରେ ବାହାରକୁ ତଳି ଜଣାଯାଏ ଗଲେ, ଦଳାର ବୁଲିବା
ନାରେ ମୁଁ ପିବି ଅତିଶୟ ବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ । ସେଠାରେ ତାଙ୍କୁ

ସବୁକଥା କହିବି ଏବଂ ସାହାଯ୍ୟ ମାଗିବି । ସେ ତ ମୋର ଭଲେଇ
ବେଳର ସାଙ୍ଗ । ସେ କୋଷଦ୍ୱୟ ମୋ କଥା ଭାଙ୍ଗିବେ ନାହିଁ । ଏ
ବିପଦରେ ନିଶ୍ଚୟ ଆମକୁ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବେ ।”

ସମସ୍ତଙ୍କ ମନକୁ ଏ କଥାଟା ବେଶ୍ ପାଇଲା । ସମସ୍ତେ ହେଉ
ବୋଲି କହିଲେ । ତାପରେ ସଭା ଭଙ୍ଗ ହେଲା । ନିଜ ନିଜ ରୁମ୍‌କୁ
ଗୁଲିଗଲେ ।

ସେଦିନ ରାତି, ମିଟିଙ୍ଗ୍ ସରିଲା । ସମସ୍ତେ ଯେ ଯାହା ରୁମ୍‌କୁ
ଗୁଲିଗଲେ । ଏକା ନର ଥାଏ ଏବଂ ମ୍ୟାନେଜର ସେ ରୁମ୍‌ରୁ
ଗଲାବେଳକୁ ପଛଆଡୁ ଡାକିଲା । ମ୍ୟାନେଜର ପଛକୁ ଚାହିଁ
କହିଲା, “କିଏ ନର, କଣ ?”

ଗୋଟିଏ ‘କଥା’, ନର କହିଲା ।

ମ୍ୟାନେଜର ସରୁରିଲା କଣ ?

ନର କହିଲା, ରାଜି ହେଲେ ସିନା କହିବି ।

ମ୍ୟାନେଜର ହସି ହସି ପଚାରିଲା, “କଥା କଣ କହ, ତୋ
କଥା କେତେ ଭଲ ଦେଇଛି ।”

ନର ବିନମ୍ର ସ୍ୱରରେ କହିଲା, “ଆମେ ବହୁତ ଦିନ ହେଲା
ବାହାରର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ନାହୁଁ । ସୂର୍ଯ୍ୟ କରଣି ଯାଇ ନାହୁଁ ।
ବାହାରର ସୈନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରୁ ଆମେ ବହୁତ ଦୂରରେ ଅଛୁଁ । ଆଜି ଯଦି
ହଂସା କରନ୍ତେ, ତେବେ ଆମେ ଟିକିଏ ବାହାର ଦୂରକୁ
ଯାଆନ୍ତୁ । ଏ ଓଢ଼ା ଯାଇ ଆଉ ଓଢ଼ାକୁ ଫେରି ଆସନ୍ତୁ ।”

ମ୍ୟାନେଜର ମନେ ମନେ କିଛି ସମୟ ଭାବିଲା । କଣ ଭାବିଲା
କେତେକ କହିଲା “ଅଛା, ମୁଁ ଯାଉଛି ବର୍ତ୍ତମାନ କମିତାରକଠାରୁ

ଅନୁମତ ଅଣିବାପାଇଁ । ତୁମେମାନେ ଠିକ୍ ହୁଅ । ମ୍ୟାନେଜର ଏକକ କହୁ ଅନୁଷ୍ଠାନ ହୋଇଗଲା ।

ନର ଅସ୍ତିତ୍ବ ସ୍ବର ଏବଂ ରବିଙ୍କୁ ଏବଂ କହୁଲା । ତଳିଦେଇ ଲାଗି ପିନ୍ଧି ଠିକ୍ ହେଲେ । ତଥାପି ଏ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଭୟ ଦେଉଥାଏ । କାଳେ କମିତାର ମନା କରିଦେ, ତଣି କରିଦେ । ଅଛା ଦେଖାଯାଉ, କମିତାର ମ୍ୟାନେଜରକୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଏ, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ହିଁ କରିବ । ଏଇପରି ଭାବୁଛନ୍ତି, ଏହି ସମୟରେ ମ୍ୟାନେଜର ଅସ୍ତି ହୁଏ ହୁଏ ମୁଣ୍ଡରେ ପହଞ୍ଚି ଗଲେ । ତାଙ୍କର ହସ୍ତ ମୁହଁ ଦେଖି ବନ୍ଧୁ ତଳିଦେଇ ଜାଣି ପାରିଲେ ଯେ, ତାଙ୍କର ଆଶା ଖଣ୍ଡିତ ହୋଇଛି ।

ମ୍ୟାନେଜର କହିଲେ, “ତେର ବରନ ବାହାର ଅସ୍ତି ।”

ତଳିଦେଇ ମ୍ୟାନେଜର ସଙ୍ଗେ ବାହାର ଅସ୍ତିଲେ ।

ବହୁଦିନ ପରେ ମୁକ୍ତାବାସ ତଳେ ତଳିଦେଇ ଅସ୍ତି ପହଞ୍ଚିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଅନନ୍ଦ କହିଲେ ନ ପରେ । ବହୁଦିନ ପରେ ପୁଣି ସହରର ମୁକ୍ତବାସ ତଳେ ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି । ତଳିଦେଇ ମୁହଁରେ ହସ ପୁଟି ଉଠିଲା । ତଳିଦେଇ ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ହେ ଟେଲ ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ । ସେଦିନ ସକଳ ସେଠାରେ ରହିଲେ ।

ତା ପରଦିନ ଭୋରରୁ ଉଠି ନିତ୍ୟକର୍ମ ଶେଷ କରି ତଳିଦେଇ ବାହାର ପଡ଼ିଲେ ବୁଲିବାକୁ । ହୋଟେଲର ବହୁତ ଦୁରରେ ଗୋଟିଏ ଛକ ଉପରେ ରବି କହିଲା, “ଦେଖନ୍ତୁ ଜୀବନବାବୁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଅସ୍ତି ଅଶୋକ ବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଆନ୍ତୁ । ଅମେ କଲାର ଅଡ଼େ ଯାଉଛୁ । ଯେ ଅଗେ ଅସ୍ତିକ, ସେ ଅନ୍ୟକୁ ଏହିଠାରେ

ଅପେକ୍ଷା କରିବ । ତା'ରେ ଚିନ୍ତିତ ମିଳି ହେ'ଟେଇକୁ ଯିବା ।
 ନଇଲେ ମ୍ୟାନେକର ସନ୍ଦେହ କେପାରେ । ହଁ, ଅଉ ଗୋଟେ
 କଥା । ମ୍ୟାନେକର ସନ୍ଦେହ କର ଅମ ପକ୍ଷରେ ଲୋକ ଭଣି
 ପାରେ, ଦୁସିଆର ହୋଇଯିବ ।" ଜୀବନ ହଉ କହୁ, ରବି ଏବଂ
 ନବଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ କାହାରିଲ ଅଣେକ ବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ।

—୧୧—

ଗଙ୍ଗା ନଦୀର ପୂର୍ବ ପାଖରେ ଥିବା ନାଲି ରଙ୍ଗର ଏକ
 ସୁବିଶାଳ ପ୍ରାସାଦ ପଥକମାନଙ୍କର ଅଖିରେ ପଡ଼େ । ଏଇ ପ୍ରାସାଦଟିର
 ମାଲିକ, ଭାରତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚେନ୍ଦ୍ର ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ଟର ଅଶୋକବାବୁ
 ପ୍ରସାଦର ସମ୍ମୁଖରେ ସୁନ୍ଦର ଗୋଷ୍ଠି । ନାନା ରଙ୍ଗର ପୁଲଗଛ-
 ମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ବାରିଗୁଟିର ଶୋଭା ବର୍ଦ୍ଧିତ ହୋଇଛି । ସେ ଗୋଷ୍ଠି
 ଦେଖିଲେ କେଉଁ କଣ୍ଠରୁ ଗୁଡ଼ି ଉଠେ । ପଥକର ନୟନ ଝଲସି
 ଯାଏ । ସେ ଭାବ ଗୁଲେ ବହୁତ କଥା । ଭାଷି ଅସେ ନୟନ ଅଗେ
 କେତେ ଲଙ୍ଘନ ଛବି । ଦଣ୍ଡେ ଠିଆ ହୋଇଯାଏ, ସଲକ ପଡ଼େ
 ନା । ଶ୍ରେୟମାନଙ୍କର ହୋ ହା ଶବ୍ଦରେ ତାର ଭାବନା ଭାଙ୍ଗି ଯାଏ ।
 ସେ ତାର ଗତି ପଥରେ ଗତି କର କରୁ ସୁନବାର ବାରିଗୁଟିକୁ
 ଅନାଏ ।

ବାରିଗୁଟି ପ୍ରାସାଦର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବର୍ଦ୍ଧିତ । ବାରିଗୁର ଗୋଟିଏ
 ବଡ଼ର ଦୁଇଟି ସଥର ନିର୍ମିତ ଚଉକ । ଚଉକ ଦୁଇଟିର ମଧ୍ୟ
 ଭାଗରେ ଗୋଟିଏ ସରର ଟେବୁଲ । ଟେବୁଲ ଉପରେ ଗୋଟିଏ
 ଅମୃତବନ୍ଧାର ସନ୍ଧିକା ଥୁଆ ହୋଇଛି । ଗୋଟିଏ ଚଉକରେ
 ଅଶୋକବାବୁ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଚଉକରେ ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ଅଳକା
 ଦେବୀ ଅସୀନ । ଅଶୋକବାବୁ ଗଙ୍ଗାର ଚିନ୍ତାମଣି । ଅଳକା ଦେବୀଙ୍କର

ନୟନଯୁଗଳ ଅଶ୍ରୁ ଜଳରେ ଭରା । ଭାବି ଚାଲିଛନ୍ତି ବହୁତ ବଥା ।
 କନ୍ୟା ଇତା ବଥା ମଧ୍ୟ । ସ୍ନେହର କନ୍ୟାକୁ ବହୁତ ଦିନ ହେଲା
 ହରାଇ କରିଛନ୍ତି । ବହୁତ ଦିନ ହେଲା ତାକୁ ଦେଖି ନାହାନ୍ତି ।
 କନ୍ୟା ତାଙ୍କୁ ନ ଦେଖି କଣ ହେଉଥିବ, ତାର ଅବସ୍ଥା କଣ ହେଉଥିବ,
 ସେ କଣ ଅନ୍ଧ ବଞ୍ଚିବ । ସେ କଣ ତାକୁ ଅନ୍ଧ ଫେର ପଲକେ ।
 ଏତେ ବଡ଼ ଉଚ୍ଚେକ୍ଷାର ସାଗ ଭାରତରେ ନା ପଡ଼ିବ, କିନ୍ତୁ ତାକୁ
 ବକଳରୁ ଲୁଚି କନ୍ୟାକୁ ରକ୍ଷା କରିବାର ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ । ସ୍ତ୍ରୀ
 ମଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ କାହାର ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ । ଅଶୋକ ବାବୁ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁ
 ଧର ରହିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ।

ସ୍ତ୍ରୀର ଲହ ଖୋଜୁ ଦେଉ ଦେଉ ବହୁଲେ, ନା ନା ଅଳକା
 ତୁମେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ, ମୁଁ କଣ କରିବି କହିଲ । ଶୁଭିଆତେ ଲୋକ
 ପଠାଇଲି, ମୁଁ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଜାଗାରେ ସନ୍ଧାନ ନେଲି, କିନ୍ତୁ
 କୌଣସି ଠାରେ ପାଇଲି ନାହିଁ । ଭାରତରେ ଏପରି କୌଣସି
 ସ୍ଥାନ ନାହିଁ, ଯେଉଁଠା କି ମୁଁ ନ ଖୋଜିଛି । କିନ୍ତୁ ମୋର ଅଶ୍ରୁ
 ବୁଧା, ମୁଁ କୌଣସିଠାରେ ପାଇଲି ନାହିଁ । ତଥାପି ପୁରସ୍କାର ଲାଭାଇଛି;
 ଶୁଭକା କନ୍ୟାବସ୍ତୁ କରିଛି, ବେବଳ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନ ମୋର
 ସନ୍ଦେହ ହେଉଛି । ଯଦି ସେହି ସ୍ଥାନ ହୋଇଥାଏ ତେବେ ସବୁ
 ବାହାରିବ, ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅ ନା । ଯେଉଁଠା ଧର । ଅନ୍ଧ ସାତଦିନ ଅବସ୍ଥା
 କର । ତାର ଭିତରେ ଯଦି ତୁମର ହେତୁର କନ୍ୟା ଲତାକୁ
 ପେଟାଇ ନ ଦେଇଛି, ତେବେ ମୁଁ ଶୁଦ୍ଧି ଶୁଦ୍ଧ ଦେବି । ଏଇ
 ମୋର ପ୍ରଜ୍ଞା, ବେବଳ ତୁମର ସା ଶରେ ନୁହେଁ, ଜଗତ ସାଗରେ
 ଏତକ ବଡ଼ ଅଶୋକବାବୁ ଅଳକାର କୋମଳ ହାତ ଦୁଇଟିକୁ
 ଗୁପ୍ତି ଧରିଲେ ।

ଜୀବନ ଅଶୋକ ବାବୁଙ୍କ ଅଭିଷେକରେ ଭିତରକୁ ଅସି
ଲବଟରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଝଙ୍କା ଗଛ ଅଳ୍ପଅଳ୍ପରେ ବସି ସବୁ
ଶୁଣିଥିଲା । ସେ ଭୁବିଲ, “ସତେ ଅଶୋକବାବୁ ସେ ସ୍ଥାନର ଅନୁସନ୍ଧାନ
ନେଇଛନ୍ତି । ତେବେ ତ ଭଲ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବି ।
ଶ୍ରେଷ୍ଠକୁ ଧରାଇ ଦେବି । ବଦମାସ୍ ଜମିଦାର ତୋତେ ପରିତ୍ରାଣ
ନାହିଁ । ଏଇଥର ତୋର ଲଜା ଖେଳା ସବୁ ଶେଷ ହୋଇଯିବ ।”

ଏଇ ଧମକରେ ଅଶୋକ ବାବୁଙ୍କର ପାଟି ଶୁଣାଗଲା । ସେ
ବହୁହସ୍ତି “ଅଲବା ମୋ ଶୁଣିଟି ପରା ଅଉ ବାନ୍ଦନା । ଗଲ ସବୁ
ଗିରସେ ଅଣିବ ।” ଅଳବା ଅଖିରୁ ଲହ ପୋଛୁଦେଇ ଚାଲିଗଲେ
ଭିତରକୁ ।

ଅଳବା ଚାଲିଯିବା ପରେ ଜୀବନ ଗଛ ପଛଅଡ଼ୁ ବାହାରି
ଅସିଲ ଏବଂ ଅଶୋକ ବାବୁଙ୍କ ପଛଅଡ଼େ ଠିଆ ହୋଇ ତାଙ୍କର,
“ଅଶୋକ ଭାଇ, ଅଶୋକ ଭାଇ ।”

ଅଶୋକ ବାବୁ କଣ ଭୁଲୁଥିଲେ, ହଠାତ୍ ପଛକୁ ଚାହିଁ
ଦେଖିଲେ ଜୀବନ ଗଛରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ।

“କରେ ଜୀବନ ଏତେ ସବାଳୁ କୁଅଡ଼େ ? ଅ, ଆ ବସିପଡ଼ା ।”
ସୁନବାର ପାଟିରେ ଡାକିଲେ, “ଅଳବା ଦୁଇ ଗ୍ଳାସ ସରବତ୍
ଅଣିବ ।”

ତାପରେ ଜୀବନକୁ ପଚାରିଲେ, ଏଣେ କୁଅଡ଼େ ? ବାଟ
ଭୁଲିଗଲା ପରା । କଥା କଣ । ଏ ଅସମୟରେ ଯେ ।”

ଜୀବନ ସବୁକଥା ଲାଗୁଇ କହିଲା, ‘ହଁ ଭାଇ, ବର୍ତ୍ତମାନ
ଅଳବା ଦେବାଙ୍କ ସହିତ କଣ କଥାବାଣୀ ଚାଲୁଥିଲା କହିଲା ।’

ଅଶୋକବାବୁ କହିଲେ, ‘ଓଃ, ତା ହେଲେ ତୁ ସବୁଶୁଣିବୁ, ଅତି କହୁଛ ବଣ ।’

ଜୀବନ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ବାସ ମାରି କହିଲା, “ହଁ, ସବୁ ଶୁଣିଛି, କିନ୍ତୁ ତାର କିଛି ପ୍ରତିକାର ହେଉଛି ନା ନାହିଁ ?”

ଅଶୋକ ବାବୁଙ୍କ ଆଖି ଲଦନେ ଭରିଗଲା । ସେ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ସ୍ତବ୍ଧରେ କହିଲେ, “କହୁତ ଚେଷ୍ଟା କରିଣି, କିନ୍ତୁ କିଛି କରିପାରି ନାହିଁ ।”

ଜୀବନ ଟିକିଏ ଭାବି କହିଲା “ଅଛା, ମୁଁ ଯଦି ତାର ଉପାଦାନ କରାଇ ଦିଏ ତେବେ ?”

“କତାର ଦେବୁ, ସତରେ କତାର ଦେବୁ ଜୀବନ, ସବୁ କହୁଛୁ ତୁ । ମୁଁ ତ କିଛି ବୁଝିପାରୁ ନାହିଁ କହି ଭାଇ, ସତ କହ । ବଣ ଉପାୟ ଜାଣୁ କହୁ ଦେ ।” ଅଶୋକ ବାବୁ କ୍ୟାନ୍ସର ରୋଗରେ ଜୀବନର ଦୁଇ ବାହୁକୁ ଧରି କହିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ଏହି ସମୟରେ ଅଳକା ଦୁଇଟି ସ ସରକାର ଆଣି ଆସୁଥିଲେ କିନ୍ତୁ ଜୀବନକୁ ଦେଖି ଚିତ୍କରି ନ ଯାଇ ଗୁଲିଯିବାକୁ ବସିଥିଲେ ।

ଅଶୋକବାବୁ ଉଠିପଡ଼ି ଅଳକାକୁ ଆଣି ବସାଇ ଦେଇ କହିଲେ, “ଆରେ ଜୀବନକୁ ବଣ ଲାଜ କରୁଛ ମ । ସେ ପରା ମୋ ବଲେଜି ବେଲର ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁ । ଏହାକୁ ବଧା ହେବାର ତୁମ ଆଗେ କହୁଛି । ତାକୁ ଦେଖି ଗୁଲିଯାଉଛ । ବସ ବସ । ହଁ ଗୋଟିଏ କଥା । ଜୀବନ ତୁମ୍ଭର କନ୍ୟାକୁ ଖେରାଇ ଆଣିବାର ଉପାୟ କତାର ଦେବ ।”

ଅଳକାଙ୍କର ଯାହା ଲଜ ସନ୍ତୋଷ ଥିଲା ସବୁ କୁଆଡ଼େ ଗୁଲି-ଗଲା ।

ସେ ବଦ୍ଧବନ୍ଧୁ ସ୍ଵରରେ କନ୍ୟା ଲତାର ଖବର ପଚାରିଲା ।

ଜୀବନ ହୁଏ ହୁଏ କହୁଲା, “ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ କାହିଁକି ? ମତେ ଶୋଷ ହେଉଛି ସରବତ୍ତା ପିଇଦିଏ ।”

ଅଳକାକୁ ବଡ଼ ଲଜ ମାଡ଼ଲା । ସେ କହୁଲା, “ମନରେ କିଛି ଭାବିବ ନାହିଁ ଜୀବନ ଭାଇ । ପିଇଦିଅ, ତା ପରେ ସବୁ ସୁଖିକ । କନ୍ୟାଲଗି ମୋର ମୁଣ୍ଡ ବଗିଚା ଗଲଣି ।”

ଜୀବନ ସରବତ୍ ପିଇ ପିଇ କହୁଲା, “ତା ସତ ।”

ସରବତ୍ ପିଆ ସରଲା ।

କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ଜନିହେଁ ନାହିଁ ।

ମାରିତା ଭାଇ ଜୀବନ ଅରମ୍ଭ କଲା, “ନବକୁମାର ମୋର ବାଲ୍ୟ ବନ୍ଧୁ । ଏକା ଗ୍ରାମରେ ଘର । ଖାଲି ବନ୍ଧୁ ନୁହଁ ଯାହା ସେ ହୋଇପାରେ, ଦୁନିଆରେ ଅନ୍ଧ କେହି ହୋଇ ନ ପାରନ୍ତି । ଖୁବ୍ ସଜୋଟ ଶେଷ ସେ । ସେ ଗ୍ରାମରେ କାହାରିକୁ ଖାତର କରେ ନାହିଁ । ଗ୍ରାମର ଜମିଦାର ଖୁବ୍ ବଦମାସ୍ । ସେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ଚାରି ଗିରି ଧନ ଅସହରଣ କରେ । କେବଳ ଧନ ନୁହେଁ ଗ୍ରାମର ସ୍ଵରାଜ୍ୟ କନ୍ୟାମାନଙ୍କୁ । ମୋର ଗୋଟିଏ ଭଉଣୀ ଅଛି ଜାଣୁ । ନବ ସହର ତାର ବିବାହ ହେବାର ଠିକ୍ ହୋଇଥିଲା । ବଦମାସ ଯେମିତି ଏ କଥା ସୁଣିଛି ତା ଦେହ ଗରମ ହୋଇଗଲା । ସେ ବାଟ ଖୋଜିଲା କପରି ତାକୁ ସେ ହରଣ କରିବ । ମୁଁ କଟକରେ । ନବ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରାମକୁ ଯାଇଛି । ଏହି ଅବସରରେ ମୋର ପିତାଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କଲେ ମାତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ । ଶେଷରେ ମୋର ଏକମାତ୍ର ଭଉଣୀ ରେଖାକୁ ହରଣକଲା ।”

ଜୀବନ ଏତକ ବହୁ କାନ୍ଦି ପଡ଼ାଇଲା ।

ଅଶୋକ ବାବୁ ବେ ଅଳକା ଦେବା ଏକାଗ୍ର ଚିତ୍ତରେ ଜୀବ-
ନକୁ ଗୁଡ଼ି ରହିଲେ ।

ଜୀବନ ଅଞ୍ଚୁର ଲବ୍ଧ ଖୋଜୁ ପୁନର୍ବାର ବଢ଼ିଲା, “ନବ
ପେର ଅସି ଯେମିତି ଏ କଥା ଶୁଣିଲ ସେମିତି ମୋ ପାଖକୁ ଯାଇଁ
ଅସିଲ । ମୁଁ ସବୁ କଥା ଶୁଣିଲି ।

ତା କଥା ଶୁଣି ତା ପର ଦିନ ଗ୍ରାମକୁ ବାହାରିଲି । ଗ୍ରାମରେ
ପହଞ୍ଚି ଯାହା ଦେଖିଲି ଏବଂ ଶୁଣିଲି ମତେ ବଡ଼ ଅଶ୍ରୁ ଲାଗିଲା ।
ଜମିଦାର ଘର ନ ଥିଲା । ଶୁଣିଲେ ତାଙ୍କ ଘରେ ପଶିଲି । ସବୁ-
ଆଦି ଅନୁସନ୍ଧାନ କଲି । ତାଙ୍କ ବୈଠକ ଖାନାରେ ପଶି ଦେଖିଲି
ଝଣେ ଚିଠି ଲେଖା ହୋଇଛି ଏବଂ ତା ଗୁପ୍ତା କାଗଜରେ ଗୁପ୍ତା
ହୋଇଛି । ସେଥିରେ ଅନ୍ଧର ଗୁଡ଼ିକ ଉଠିଯାଇଛି । ମୁଁ ସେ ଅନ୍ଧର
ଗୁଡ଼ିକ ଯୋଡ଼ି ଜାଣି ପାରିଲି, ଜମିଦାର ରେଖାକୁ କଲିକତା ନେଇ
ଯାଇଛି । ପେର ଅସିଲ ନବପାଖକୁ । ଦୁହେଁ ବାହାରେ ନଲିକତା ।
ଏଠାରେ ଅସି ପହଞ୍ଚିଲେ ଗୋଟିଏ ହୋଟେଲରେ । ଯେଉଁଠାରେ କି
ହୋଟେଲରେ ରାଜବାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଅମେ ପାରିଲେ ତାର ଅନୁସନ୍ଧାନ ।
ହୋଟେଲର ମ୍ୟାନେଜର ହେଉଛି ବଡ଼ସାସ୍ ଜମିଦାରର
ଜାହାଜ ଦାତ । ସେଠାରେ ଦୁଇବର୍ଷ ନାମ ବଦଳାଇ ଯୁଦ୍ଧବେଶରେ
ରହିଲେ । ନାମ ଦେଲେ ସୁର ଏବଂ ନର । ତା ପରେ ମ୍ୟାନେଜର
ଅମକୁ ବହୁତ ପୁସ୍ତକଲେଖା ତାଙ୍କ ଦଳକୁ ନେବାକୁ । କାରଣ ଅମେ
ସୁବଦ୍ଧ । ରାଜବାନଙ୍କୁ ତ ଖୋଜିବାକୁ ଅସିଥିଲା, ତା କଥାରେ ସକ୍ତି
ହେଲା । ଦିନେ ସତରେ ଅମକୁ ସେ କଳା ଗୋଷାକ ପିନ୍ଧି-
ବାକୁ ଦେଲା । ମନ ହେଉ ନ ଥାଏ । କାଥାହୋଇ ପିନ୍ଧିଲା । ତା

ସଙ୍ଗେ ଅଛନ୍ତି ଖାନାକୁ ଚାଲିଲେ । କହୁବଜାରର ସତାବନ ନମ୍ବର
 ଘର । ଘରର ବାହାର ଦେଖିବାକୁ ଧୂମର ନୁହେଁ । ଭଙ୍ଗା ଏକ-
 ଧଳା । କାହାର କଡ଼, କଡ଼ । ସମସ୍ତେ ଭାବନ୍ତି ସ୍ତ୍ରୀ ଭିତରେ କେହି
 ନାହାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ତାରି ଭିତରେ ସେ ବଦମାସ୍ ଅତୀ କମାଇଛି ।
 ଅଟେନି ହୁଅ ନାହିଁ । ଶୁଣ ତା ପରେ କଣ ହେଲା ।”

ଏତକ କହି ଜୀବନ ସିଙ୍ଗାରେଟି ଖଣ୍ଡେ ଲଗାଇଲା । ଗୋଟାଏ
 ଦମ୍ ଖଣି କହିଲା, “ଆମେ ମ୍ୟାନେଜର ପକ୍ଷରେ ଯାଇ କହୁଛ
 ବାଟ ଗୁରୁଣ୍ଡି, ଠିଆ ହେଇ ଭିତରକୁ ପଶିଲୁ । ତା ଭିତରେ ପଥର
 କଟା ହେଇ ସବୁ ତଥର ହୋଇଗଲା, ଘର, ବିଜ୍ଞାନାଗାର, ଗାଧୁଆ-
 ଘର ପ୍ରଭୃତି ।

ଅଶୋକ ବାବୁ ଗମକ ଉଠିଲେ । କହିଲେ, “ବିଜ୍ଞାନାଗାର !”

ଜୀବନ କହିଲା, ‘ହଁ, ଆହୁର ଅନେକ କଥା ଅଛି । ଅଟେନି
 ନ ହୋଇ ଶୁଣ । ବିଜ୍ଞାନାଗାରର ପରିଗୁଳର ପୁରୁଷ ନୁହେଁ,
 ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀ ଲେକ, ବରତ ଫେରନ୍ତା ଏବଂ କର୍ମୀ କହୁଛ ଗୁରୁପ
 ସୁଦୃଶ ସ୍ତ୍ରୀ । କରେ କମିଦାର ସେମାନଙ୍କୁ ଭାବର ରଖିବା ଭାବ
 ବଡ଼ ଅଶ୍ରୁଣି ହେଲା । ତା ପରେ ଶୁଣି ଆହୁର ଅନେକ କଥା,
 ଅଶ୍ରୁଣି ପ୍ରକାରେ ତଥର ସେ ସବୁ । ଶୁଣି ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା
 ଅଛି ରସୁଲର ଭାବରେ । ସେ ସବୁ ଦେଖିଲେ ଦେହ ଶିତେଇ
 ଉଠେ । ବିଜ୍ଞାନାଗାରରେ ମଧ୍ୟ କେତେକ ପ୍ରକାରର ନୂତନ ଧରଣର
 ବିପାକ୍ର ବାସ୍ତୁତଥର ହୋଇଛି । ତାକୁ ଶୁଣିଲେ ଲେକେ ଶୁଣାକ
 ସାଇ କେହେସ ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ଅତି ଗୋଟିଏ ଅଛି, ତାକୁ
 ଶୁଣିଲେ ମୃତ୍ୟୁ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । ମୁଁ ତାର ସନ୍ଧାନ ନେବାକୁ କହୁବାର

ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପାର ନାହିଁ । ସେଠାକୁ ଗଲେ ସବୁ ଭଲ ଭାବରେ ବୁଝିପାରବ ।

ଦରପୋଡ଼ା ପିତାରେଟୁରୁ ଦୁଇ ଜଣ ଦମ୍ ଟାଣି ପୁନବାର ଜୀବନ ଆମ୍ଭେ କଲ, “କଲିକତାର ବଡ଼ ଜମିଦାରଙ୍କ ନାମ ବୋଧ-ହୁଏ ଶୁଣିଥିବ । ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁପରେ ତାଙ୍କର ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀ, ରବି ନାମକ ଏକ ପୁତ୍ର ଓ ଅଣ୍ଟା ନାମକ ଏକମାତ୍ର କନ୍ୟା ଥିଲ । ବଦମାସ୍ ଧନ ଏବେ ରୁପ ଲେଉଟରେ ଜମିଦାରଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ମାରି ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କୁ ଗୋରୁଲ ନେଇ ରଖିଛି । ଭାଇଟି ମୋର ବିଷଦର ସାଥୀ ଏବେ ଭଉଣୀଟି, ତୁମ କନ୍ୟା ଏବେ ମୋ ଭଉଣୀପରି ବଢ଼ନ୍ତି ।”

ଏ କଥା ଶୁଣି ଅଶୋକ ବାବୁଙ୍କ ଅତିରୁ ଅଗ୍ନିକଣା ବାହାର ପଡ଼ିଲା । ସେ ଶୁଣିଲେ କହି ଉଠିଲେ, ବଦମାସ୍ ତୋତେ କିପରି କ୍ଷାପ୍ତ ଦେବ ।

ଅଳକା ଦେବୀ ଚାପ୍ ହୋଇ ବସି ଶୁଣୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର କିଛି କହିବାର ନ ଥିଲା । ଏଣୁ ସେ କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ ।

ଜୀବନ ପୁନବାର କହିଲା, “ଅସ୍ଥୁ ଧର, ଅଧୀର ହେଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ଅନ୍ତର ଅନେକ କଥା ଅଛି । ଜମିଦାର ଅତ୍ୟାଚାର କରୁଥିବାକୁ ଯାଇ ପାରେ ନା । ସେମାନଙ୍କୁ ନାନାପ୍ରକାର ପ୍ରଲେଉଟନ ଦେଖାଏ । ନିରାଶ ହୋଇ ଫେରେ । ରେଣୁ, ଲତା ଏବେ ଅଣ୍ଟା ତ ସେ ବଦମାସ୍ ବିଜ୍ଞାନାଗାରର ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପରି ହୋଇ ନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ହୃଦୟରେ ପ୍ରତିଦ୍ଵିଷାର ବହନ ଜଳି ଉଠିଛି । କିନ୍ତୁ ଅଳକା ସେମାନେ କିପରି ନାହିଁ ? କରବ ବା କଣ ? ତାଙ୍କୁ ସାହସ୍ୟ କରୁଛି ବା କିଏ ? ବହୁତ କଷ୍ଟରେ ତାଙ୍କ କଥା ଘରର ସନ୍ତାନ ନେଇ ତା ଭିତରେ ପଶିଲା । ଅହା ! ଏତେ ବଡ଼ବରଦାୟି ଅମାନଙ୍କର

କ ଶୋକଲୋପ ଅବସ୍ଥା ! ନ ଗାର ନ ପିଇ ଦେହର ବଣ୍ଟା ରହୁ-
ଲଣି । ତଳେ ଶୋଉଛନ୍ତି । ମୋତେ ବଡ଼ ବାଦ ଲାଗିଲା । ତଥାପି
ତାଙ୍କୁ ଅଶ୍ୱସନା ଦେଇ ଫେରି ଆସିଲୁ ।

ଜୀବନର ଆଖି ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ଆସିଲା । ସେ ବାଦ ତାହା
ହୋଇ କହିଲା, “ଅତୁର ମଧ୍ୟ ଏଥା ଅଛି ଅଶୋକ ଭାଇ । ତାଙ୍କ
ଠାରୁ ଶୁଣିଲି ଯେ ଅସନ୍ତା ଅମାବାସ୍ୟା ଦିନ ଯଦି ସେମାନେ ବଦ-
ମାତ୍ରକୁ ସ୍ୱାମୀ ପଦରେ ବରଣ ନ କରନ୍ତି ତେବେ ସେମାନଙ୍କର
ମୃତ୍ୟୁ ନିଶ୍ଚିତ । ତା ସାବୁତ ହେବ ସ୍ତବ୍ଧ ସ୍ତବ୍ଧରେ । ମୋର ରକ୍ତ ଗରମ
ହୋଇ ଉଠିଲା । ଅତି ସାତଦିନ ମୋତେ କାନ୍ଦି । ଦାନ୍ତ
ଚିପି କହିଲା, ରସ୍ତା କରନା । ମୁଁ ସ୍ୱାରି ଭିତରେ ବଦମାସକୁ
ନିଜମ ନ କରି ରହିବି ନାହିଁ । ତାପରେ ସେଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ
ଫେରି ଆସିଲୁ । ମ୍ୟାନେଜରକୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ବୁଝାଇ ଦେଲେ ଅଳ୍ପ
ଏଠାକୁ ଆସି ପାରିବୁ । ତୁମେ ଯଦି ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ ଦୁଅନ୍ତୁ, ମୁଁ
କିଛି କଥା ପାରିବି ।”

ଜୀବନ ଆଖିରୁ ଲାହ ଯୋଡ଼ି ଅଶୋକ ବାବୁଙ୍କ ହାତକୁ ଧରି
ପକାଇ ମିନତି ଭାବ ସ୍ୱରରେ କହିଲା, “ଅପଣ ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ
ନ କଲେ ମୁଁ ଆଉ କଣ୍ଠର ନାହିଁ । ଭରଣୀଟି ଛଡ଼ା ଦୁନିଆରେ
ମୋର ଆଉ କେହି ନାହିଁ । ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ତାଙ୍କୁ ମୋତେ
ରକ୍ଷା କରାକୁ ହେବ । କହନ୍ତୁ, ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବେ ?”

ଅଶୋକ ବାବୁ ଜୀବନକୁ କପାଳ ଦେଇ କହିଲେ, “ମୁଁ
ସାହାଯ୍ୟ ଦେବାକୁ ଫୁଟୁନ ଅଛି ।”

ଜୀବନ ଆଉ ଟିକିଏ ପାଖକୁ ଯାଇ କହିଲା, “ତେବେ
ଶୁଣ, ମୁଁ ଆଜି ପାରିବୁ । ଚନ୍ଦ୍ରଦିନ ରାତିରେ ମୁଁ ଆସିବି । କୋଳା
ହୁଣ୍ଡି । ରବି, ନବ ଏବଂ ଡକାୟତି ଦଳଙ୍କୁ ନେଇ ଆସିବି । ରସ୍ତା

କରିବ ନାହିଁ । ତୁମ୍ଭର ଶୋଇଲା ଘରେ ସେଦିନ କେହି ନଥିବ । ସେ ଘରଟା କେବଳ ସୋଲିସମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିବ । ଅବଶ୍ୟ ସ୍ଵାଭାବ୍ୟ ଭାବରେ ନୁହେଁ । ସମସ୍ତେ ସେ ଘରେ ଲୁଚିଥିବେ । ସେମାନେ ଆକ୍ରମଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଏମାନେ ଯେଉଁ ଡାକ୍ତର ଆକ୍ରମଣ କରି ସେମାନଙ୍କ ହସ୍ତରୁ ସବୁ ଅସ୍ତ୍ର ଛଡ଼ାଇ ନିଅନ୍ତି । ତା ପରେ ସେମାନଙ୍କୁ ହାତ ବଢ଼ି । ଏ ସବୁ ଯେପରି ଅଚଣାଚ୍ଛ ଏକ ଚକ୍ରାନ୍ତ ଭାବରେ ହୁଏ । ତା ପରେ ଯେତେ ହତାଶୁର ଅସୁଥିବେ ସେତକ ପୋଲିସଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ କେଶ ଗୋଷାକ ଫିଙ୍ଗି ମୁଁ ନେଇ ଯିବି । ସେଠାରେ ଯଥାସ୍ଥାନରେ ମୁଁ ରଖିଦେବି । ତା ମରଦନ ଅତି ଯେଉଁମାନେ ଥିବେ ସେମାନଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଇ ଏକସରି ଭାବରେ ନେଇ ଆସିବି । ତା ପରେ ତୁମକୁ ନେଇଯିବି ସେଇ ଗୁପ୍ତ-ଘରକୁ । ସେଠାକୁ ଗଲେ ଅତି ଯାହା ବିଚାର କରିଯିବ । ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଙ୍କୁ ଗିରଫ କରିବାକୁ ମୁଁ ପାରୁ ପହଞ୍ଚିବି କେହି କରିବି । ସେମାନେ କିନ୍ତୁ ଭାବ ଚକ୍ରାନ୍ତ । ଟିକିଏ ଟେକେ ପାଲଟେ ସେମାନେ ସୁରକ୍ଷା ଲାଭ କରିବେ ।”

ଜୀବନ ଉଠି ଠିଆ ହେଲା, କହୁଲା “ମୁଁ ଯାଉଛି ” ଅତି ଦୀକ୍ଷା ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । ସବୁ ଠିକ୍ କରି ରଖିଥିବେ । କହୁଥିବି ଦିନ ସଞ୍ଜ । ଠିକ୍ ସଞ୍ଜ ବାରିଆ । ଭୁଲି ନଯାନ୍ତି ଯେପରି । ମୁଁ ଆସି ପହଞ୍ଚିବି । ବିଦାୟ ଅଶୋକ ଭାଇ ବିଦାୟ । ନମସ୍କାର ଅଶୋକଦେବୀ ପରେ ଦେଖା ହେବ । ଏତକ କହୁ ଜୀବନ ଫେରି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଯିବାକୁ ବାହାରିବି ଠିକ୍ ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଗୋଟାଏ ଗୁଲି ସାମ୍ନା କରି ତା କାନ ପାଖ ଦେଇ ଗୁଲିଗଲା ।

ଅଶୋକ ତାକୁ ଏବଂ ଅଲଗା ଦେଖା ଜଣା ନହେଲା କେଲି ଶିଳ୍ପୀ କରୁ ଉଠିଲେ । କହୁଲା ଯେ ଜୀବନର ଯିଏ ଶୁଭାଶୁଭକୁ

ଅରେ ବୁଦ୍ଧି ଗଲ, ତାର ହଠାତ୍ ନଜର ପଡ଼ିଲା ଗୋଟାଏ ବୁଢ଼ା ଉପରେ । ଗୋଟାଏ ଲୋକ ସେଥିରୁ କାହାରି ସଲଲ ଯାଉଛି । ଜୀବନ ଦୁଇଗୁଣ ଡିଆଁ ମାରି ତାର ଦୁଇ ସକଳ ହାତରେ ଲୋକଟିର ବେକକୁ ଗୁଡ଼ି ଧରିଲା । ଲୋକଟି ସଲଲ ପିବାକୁ ଚୁବ୍ ଚୋଷା କଲା, କିନ୍ତୁ ଜୀବନର ମୁଗଳ ହାତରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାର ବାଟ ତାର ନଥିଲା । ଜୀବନ ଦୁଇ ଭଳି ଭୂମି ମାରିଲା । ତାର ନାକରୁ ଅନର୍ଗଳ ରକ୍ତ ବୋହିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସେ ସେହିଠାରେ ଚୋଷା ନ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଲା ।

ଅଶୋକ ବାବୁ ଏବଂ ଅଳକା ଦେବୀ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟହୋଇ ଧାଇଁ ଆସିଲେ ।

ଜୀବନ, ହତାୟତତାକୁ ଟେକିନେଇ କହିଲା, “ଭିତରକୁ ଗୁରୁତୁ ।

ଭିତରେ ମହର୍ଷି ଜୀବନ କହିଲା, “ସୋଲିସକୁ ଫୋନ୍ କରନ୍ତୁ ।”

ଅଶୋକ ବାବୁ ଫୋନ୍ କରି ଫେରି ଆସିଲେ । କିଛି ସମୟ ଡରେ ଗୋଟିଏ କନେକ୍ଟରର ନେତୃତ୍ୱରେ ଦୁଇଜଣ ସେଲିସ ଆସି ଦସ୍ୟୁଟାକୁ ଲେଇଗଲେ ।

ଅଶୋକ ବାବୁ କହିଲେ, “ଧନ୍ୟ ତୁମେ ଜୀବନ । ପଢ଼ା ମୁଁ ଏଡେକର୍ଷ ଲାଗି କରୁ ପାରି ନଥିଲି ତା ତୁମେ ଖୁବ୍ ଅଲ୍ଲଦନ ମଧ୍ୟରେ କରିପାରିବ ।”

“ହଁ ହା, ଏପରି କୁହ ନାହିଁ । ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ସବୁ । ଦିଅ ମୁଁ ପାଉଛି । ନମସ୍କାର ।” କହି ଜୀବନ ବିଦାୟ ନେଲା ।

ଅଳକା ଦେବୀ ଏବଂ ଅଶୋକ ବାବୁ ବୋହାଳ ପରି ଜୀବନର ଗତିପଥକୁ ଅନାଇ ରହିଲେ ।

—୧୨—

ହୋଟେଲର ମ୍ୟାନେଜର ତନିଆଁ ଦେଖି ଭାବ ଖୁସି ହେଲା ।
ଏବଂ ହସି ହସି କହିଲା, “ସହର ବୁଲି ତ ହେଲା ଏଥର ଅଳ୍ପ
ସତରେ ବସାକୁ ଯିବା ।”

ବସା ବେଉଁଟା ଗାଠକ, ପାଠକ, ମାନେ-କାଣି ପାରିଥିବେ ।
ମୋର ଆଉ ଅଳ୍ପକ ଲେଖିବା ଦରକାର ନାହିଁ ।

ତା ପରେ ସେ ଦିନ ସତରେ ସମସ୍ତେ ଫେରି ଆସିଲେ ଗୁପ୍ତ-
ଦରକୁ । ଜୀବନ ଛାଡ଼ି ଗୋଟିଏ ମସ୍ତକ ଧନର ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି
ସବୁ ଠିକ୍ କରି ଆସିଛନ୍ତି କାଣି ସମସ୍ତେ ଯାହା ଖୁସି ହେଲେ
ହେଲେ, କିନ୍ତୁ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ଖୁସି ହେଲା ଜମିଦାର ନିଜେ ।

ତନି ବନ୍ଧୁ ହୁସିଆର ହୋଇ ଚଲିଗଲା । ତାଲେ ବେଉଁଟି
ଧରା ପଡ଼ିଯିବେ । ତେବେ ସବୁ ଶେଷ । ବର୍ତ୍ତମାନ କଥା ରହିଲା ।
ବିଜ୍ଞାନ ସିଖିବା ।

ତା ପରଦିନ । ଦିନ ଟାଟା ବାଜିଲାଣି । ରବି ଆସି ସୁର,
ନରକୁ ଉଠାଇ ଦେଲା । ତନିହେଁ ନିତ୍ୟକର୍ମ ପାରିବାକୁ ଗଲେ ।
ନିତ୍ୟକର୍ମ ପରେ ଜଣେ ଦୟା ଆସି କହିଲା, “ତୁମକୁ ଜମିଦାର
ତକାର ସଠାଇଛନ୍ତି ।”

ନର ଭୟ ଗଳାରେ କହିଲା, “ସୁରଭାଉ ଜମିଦାର ପୁନବାର
ବାହୁଁକ ଡକାଇଲା । ମୁଁ ତ ବାହୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରୁ ନାହିଁ ।
କ’ଣ ଆମକୁ ସନ୍ଦେହ କରୁଛନ୍ତି ।”

ଦେଶାପାତ୍ର କ’ଣ ହେଉଛି । ସୁର କଣାଇଲା । ରବି କହିଲା,
“ତେବେ ଶୀଘ୍ର ଚାଲ ।”

ତଳିହେଁ ଯାଇ ଦେଖିଲେ ଘରଟି ସବୁ ଦୟାମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଜମିଦାର ପଲଙ୍କ ଉପରେ ଶୋଇଛନ୍ତି । ମଦପିଆ ଚାଲୁଛି, ନାଚ ହେଉଛି । “ବା, ବା, ପା ଚାଲିଯା” ଶବ୍ଦରେ ଦ୍ଵାର ଘର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯାଉଛି । ସମସ୍ତଙ୍କ ହାତରେ ମଦ ଗ୍ଳାସ, ସମସ୍ତେ ମଦ ନିଶାରେ ଭୋଗୁଛନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ରହିଛି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅନ୍ତର । ସମାନଙ୍କୁ ଦେଖି କିଛିକ୍ଷଣ ପାଇଁ ସବୁ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ।

ଜମିଦାର ନିଜ ଆସନରୁ ଉଠି ଆସି ତଳକୁ ତଳଟା ଆସନରେ ବସାଇ ଦେଲେ ଏବଂ ପଚାରିଲେ, “କାଲି ତଳିହେଁ ଯାଇଥିଲୁ ସୁହର ଚାଲି, ମୋ ପାଇଁ କ’ଣ ଆଣିଛ ?”

ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଶୁଣି ସମାନେ ଟିକିଏ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହେଲେ । ସୁର ଉଠି ଯିବା ହେଲା ଏବଂ ସବୁ କଥା କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

ସମସ୍ତେ ସତ୍ତ୍ଵେ ନୟନରେ ତା ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ରହିଲେ ।

ସେ କହି ଚାଲିଲା, ‘ଅଶୋକ ବାବୁଙ୍କୁ ତ ସମସ୍ତେ ଚିହ୍ନିଲୁ । ତାଙ୍କର ସ୍ନେହର କନ୍ୟା ଆମପାଖେ ବନ୍ଦନା । ସେହି ଅଶୋକବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ଲାଗି ଆଉ ଗୋଟିଏ ବଣିକର ଘର ଅଛି । ତାର ଅତଳନା ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି । ହୁସାବ ଦେବାକୁ ଗଲେ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଲାଗିଯିବ । ମୁଁ କହୁଛି ଯଦି ମତେ କିଛି ସାହାଯ୍ୟ ଦିଅ ଯାଆନ୍ତା, ମୁଁ ଏହି ଦୁଇ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ତାର ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି ସବୁ ଏଠାକୁ କୋହୁ ଆଣିବି ଏବଂ ଆସନ୍ତା ଆମାବାସ୍ୟାକୁ ମଞ୍ଜୁଳ ମଞ୍ଜୁଳି କରିବି ।’

ମଦ ନିଶା ତ ଘୋଟିଛି । ଭଲ ମଦ ଚାହୁଁଛି କିଏ ? ଜମିଦାର କହିଲେ, ‘ତା ହେଲେ କାଲି ବାହାର ପଡ଼ି ।’

ସୁର କହିଲା, ‘ନା ଆଜି, ଆଉ ଦୁଇ ଦିନ ଯାଉ ।’

କମିତାର 'ହର' କହି ପଲକ ଉପରେ ବସିଲେ । ପୁଣି
ଗୁଲିଲ ନାଚ । ବିଷମ ନାହିଁ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଛି ସେଠାରେ ।

କନିହେଁ ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ ଉଠି ଗୁଲି ଅସିଲେ । ଧୀରେ ଧୀରେ
ଗୁଲିରେ ବିଜ୍ଞାନାଗାରକୁ ।

ସମସ୍ତେ କାନ୍ଦିବାକ୍ଷ । କନିହେଁ ବାହାରେ ଲାଗି ରହି ସରକା
ବାଟେ ଅନାଇ ସବୁ ଶୁଣୁଥିଲେ, କିପରି ବିଷାକ୍ତ ବାସ୍ତୁମାନ ତଥର
କରୁଛନ୍ତି ।

ସକାଳ ମଧ୍ୟରେ ସୁର ସବୁ ବୁଝିଗଲା । ସେମାନଙ୍କ କଥା
ଶୁଣି, ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ ଗୁଲି ଅସିଲା । କେହି ଜାଣିଲେ ନାହିଁ । ସେତେ-
ତେଲେଯାଏ ନାଚ ବନ୍ଦ ହୋଇ ନାହିଁ । ମଦ ନିଷାରେ କେତେକ
ନିଜ ନିଜ ଆସନ ଛାଡ଼ି ତଳେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । କମିତାର ଛେଣାରେ
ସତ ଗଲଣି । ନିର୍ଭୀକା ମଧ୍ୟ ନାଚି ନ ଚା ପଡ଼ିଗଲା ।

ତାପରେ କନିହେଁ ବାହାରେ ଅସିଲେ ।

ସେ ଦିନ ଗୁଲି ନାସ୍ତରୁପ । କଗତ ସୁପ୍ତ । ତାକୁମାନେ ମଧ୍ୟ ।
କିନ୍ତୁ ନିଜ ନାହିଁ କନିହେଁକୁ ।

ଠିକ୍ ସକାଳ ୧୨ଟା । ନର କହିଲା, "ରବିବାରୁ ଠିକ୍ ଅଛି" ।
ରବି ଅନ୍ଧାରରେ ସମ୍ପତ୍ତି ଜଣାଇଲା ।

ତା ପରେ କନିହେଁ ଆଗକୁ ଗୁଲିଲେ । କୁଅରେ ଯେ
ଗୁଲିଛନ୍ତି ତାକୁଲ କଥା । ବାଟରେ ବିଜ୍ଞାନାଗାରଟା ପଡ଼ିଲା । ରବି
ଗୁଲି ବାହାର କରି କବାଟ ଖୋଲି ଦେଲା । ରବି ଏବଂ ନର ଦୁଆର
ମୁହଁରେ ଜଗି ରହିଲେ । ଭିତରକୁ ପଶିଲା ସୁର ଡରି ତର ।

ହାତରେ ଛୋଟ ଟଙ୍କାଟି ଜଳୁଛି । ଅନ୍ଧାରରେ ବାଟ
କଡ଼ାଉଛି । ଗୋଟାଏ ଅଲମାସ ସାମକୁ ସୁର ଅସିଲା । ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର

ବାମ ସାରିବାକୁ ହେବ । ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଙ୍କୁ ପ୍ରବେଶ ଦ୍ଵାରଟା ମେଲ ।
 ଏଣିକି ତେଣିକି ଗୁହଁ ସ୍ଵର ଅଲମାଣି ଖୋଲିଲା । ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ ହେଲା
 ନାହିଁ । ଛବି ପକାଇ ବାହାର କଲ ନେଲିଆ ଔଷଧଟାଏ । ଟେକୁଲ
 ଉପରେ ଧୀର କରି ରଖିଲା । ଅଳ୍ପ ଗୋଟାଏ ଖାଲ ବୋତଲରେ
 ପାଣି ଅଣିଲା । ସେଇ ନେଲି ଔଷଧରୁ ଟୋପାଏ ପକାଇଲା । ତା
 ପରେ ପୋଟାସ୍ ବାହାର କରି ପାଣିରେ ମିଶାଇଲା । ନାଇଟ୍ରିକ୍
 ଏସିଡ୍‌ରୁ ଦୁଇ ଗୁଣ ଠୋପା ପକାଇଲା, ସଲଫର ଡାଇଓକ୍ସାଇଡ୍
 ଦୁଇଗ୍ରାମ୍, ମିଶାଇବାରୁ ଏକ ପ୍ରକାର ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଗ୍ୟାସ୍ ବାହାରିଲା ।
 ତାକୁ ଅଳ୍ପ ଗୋଟିଏ ଟେବୁଟି ଟିକିରେ ଡ୍ରୋଇଁ ଠିପି ଦେଲେ ।
 କିଛି ସମୟ ଧରେ ଗ୍ୟାସ୍‌ଟି ଧଳା ରଙ୍ଗର ହୋଇଗଲା । ସ୍ଵର
 ଅନନ୍ଦରେ ନାଚି ଉଠିଲା, ସବୁ ସରିଲା । ତଥାପି ହାତ ଅଛୁଆଁ ।
 ଦେହରୁ ଝାଳ ଗମ ଗମ ହୋଇ ବୋହି ଯାଉଥାଏ । କାଳେ କିଏ
 ଅସି ଦେଖିବ । କିନ୍ତୁ ରକ୍ତ କରିବାର କୌଣସି ଦେଲ ଏ ନୁହେଁ ।
 ଯେ ଯେଉଁଠି ରହିବାର କଥା ତାକୁ ସେଇଠି ରଖିଲା ।

ଅନ୍ଧାରରେ ଅଲମାଣି ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ଯାଉଛି ହଠାତ୍ ସ୍ତ୍ରୀ
 ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରବେଶ ଦ୍ଵାର ପାଖରେ ଛାଟି ଶୁଭିଳ, “ଘର ଭିତରେ
 କିଏ ?”

ସ୍ଵର କିଛି ନ କହି ପକାଇ ଯିବାକୁ ବସିଲା ବେଳେ ତା
 ପଥେକୁ କିଏ ଜଣେ ଭିତ ପରିଲା । ସ୍ଵର କଣ କହିବ କିଛି ଭାବ
 ପାରିଲା ନାହିଁ । ହଠାତ୍ ତାର ପାଟି ଭିତ୍ତି ପଡ଼ିଲା ଯେପରି ସେ
 ଯିବା ନିମନ୍ତେ । ଟେବୁଟିରୁ ରୁମାଲ ବାହାରି ପୂର୍ବ ବାହାରି
 ବାହାରି ଗଲା । ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ତା ଅଣା ବିପଳ । ସେ ଗୁପ୍ତ ପାଖର
 କିଛିଟାକୁ ଧରି ଟାଣି ନେବାକୁ ବସିଲା । ସ୍ଵର ହାତ ମାରି ଜାଣି

ସରଳ ସେ ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ । ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଙ୍କର ଯେ ଏତେ ବଳ
ହୋଇପାରେ ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରଇ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସଙ୍କଟରେ
ପଡ଼ି ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ବି ବାଧା ଦେଇ । ତାର ସବୁ ବଳ
ପ୍ରୟୋଗ କରି ନା ପାଟିରେ ରୁମାଲ ବାନ୍ଧି ଦେଇ ଏବଂ ତାକୁ ତା
ଲଗାରେ ବାନ୍ଧି ପକାଇ ,ଦେଇ ଟେବୁଟୁଉକ୍ତା ନେଇ ଧଳାଇ
ଅସିଲ । କାହାରୁ କବାଟ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ।

ତା ପରଦନ ଗୁପ୍ତଦରରେ ମହାଶେଳ ଉଠିଛି । କଲି
ଗତିରେ ଅମର ଘରେ ପଶି କିଏ ସୁମତିକୁ ବାନ୍ଧି ପକାଇଛି ।
ଗଣେଶ କଣ ଜାଣିବାକୁ ରବି ଏବଂ ସୁର ଦୌଡ଼ିଗଲେ । କଥା
ଏହି ଯେ ଚାଲି ଶୁଭରେ ସୁମତି ଦେବା କାହିଁକି କେଜାଣି
ବିଜ୍ଞାନାଗାରକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେ ଘରେ କେହି ଜଣେ ପଶି ଚୋର
କରୁଥିଲା । ସୁମତି ଦେବା ତାକୁ ଦେଖି ଅବମଣ କଲେ, କିନ୍ତୁ
ପାରଇ ନାହିଁ । ପାଟି କରିବା ଫୁରୁ ତାଙ୍କ ପାଟି ବନ୍ଦ
ହୋଇ ପାଇଥିଲା ସେ ଲୋକଟା ଦ୍ୱାର । ତାପରେ ଲୋକଟା କେଉଁ
ଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲା । ଅମର ଭିତରେ ପୁଣି ଏପରି କିଏ ବଦମସ୍
ଟକି । ବାସ ଘରେ ପୁଣି ମିଶିଗର ନାଟ । ଏ ବିପଦ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନରେ
ରହି ପୁଣି ବିପଦକୁ ହାତ ବଢ଼ାଇଛି । ତର ଅସୁଷ୍ଟ ପୂର୍ବଲଗି ।
ଦେଖିପାରି ।

ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସତ୍ରକୁ ଜକଗ ଦେଲା । ସତ୍ର ଗୃହ ଗୌରମାନଙ୍କ
ଦ୍ୱାରା ପୂର୍ଣ୍ଣ । ରବି, ସୁର ଏବଂ ନର ପାଇ ନିଜ ନିଜ ଅସ୍ତ୍ରରେ
ବସିଲେ । ଜମିଦାରଙ୍କ ପାଖରେ ସୁମତି ଦେବା ବସିଗଲେ । କିନ୍ତୁ
ସମସ୍ତ ପାଇଁ ଘରଟି ନିନ୍ଦୁକ୍ତ ହୋଇଗଲା । ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଛଳକା
ପଲେ । ସମସ୍ତେ ଭବିଷ୍ୟତ ଲାଗିଲେ କାଗଳ ସୁମତି ଦେବା

ସେମାନଙ୍କ ନାମରେ କହୁ ଦେବେ । ତେବେ ସବୁନାଶ । ଶୂନ୍ୟ,
ଭାସଣ ଦଣ୍ଡ । କିନ୍ତୁ ସୁମତି ଦେବା ସବୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିସାର କହିଲେ,
“ମୁଁ ଅନ୍ଧାରରେ କାହାକୁ ଚିହ୍ନିପାର ନାହିଁ ।”

ଏକଥା ସଂସ୍ତବ ମନରେ ଆଶ୍ୱାସନା ଅସିଲା ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ଜମିଦାର ଉଠି କହିଲେ, “ସେ ଦସ୍ୟୁକୁ
ଖୋଜି ବାହାର କରିବା ନିତାନ୍ତ ଦରକାର, କିନ୍ତୁ ଏ ଭାର କିଏ
ନେବ ? ସେମିତିଆ ଲୋକ ହାତରେ ଏ ଭାର ନ ରହିଲେ ମନ୍ଦା
ପେଦ । ନିଶ୍ଚୟ କେନ୍ଦ୍ର ପୋଲିସ ଲୋକ ଯୁଦ୍ଧ ଭେତରେ ରହିବ ।
ବିପଦ ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ଘନେଇ ଆସୁଛି ।”

ସମସ୍ତେ ବହୁତ ବୁଦ୍ଧି ପାଉଁଲେ । ଶେଷକୁ ମ୍ୟାନେଜର
କହିଲେ, “ସୁର ନରକ ଉପରେ ଏ ଭାର ଦିଆଯାଉ । ସେମାନେ
ଏ ବଦମାସକୁ ବାହାର କରିବେ ।” ସମସ୍ତେ ସମ୍ମତ ଜଣାଇଲେ,
ଜମିଦାର ମଧ୍ୟ । ଶେଷକୁ ଅନ୍ୟ ବିଷୟରେ କିଛି ଆଲୋଚନା
ହୋଇ ସକ୍ଷି ଉଠି ହେଲା ।

ସୁର ନର ଅଭି ଶୈରକୁ ପାଇଲେ ନାହିଁ । ଅମାବାସ୍ୟା
ନିକଟରୁ ନିକଟତର ହେବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ଚତୁର୍ଥ ଦିନ ରାତି । ରବି, ସୁର, ଏବଂ ନରଜମିଦାରଙ୍କଠାରୁ
ଅନୁମତି ଅଣି ଦଶକଣ ଶୈରକୁ ଠିକ କଲେ । ରାତି ନଠା ବେଳକୁ
ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ସମସ୍ତେ ଉଠିଲେ । ରାତି ବାରଟା । ସବୁଅଢ଼
ନିଶ୍ଚିନ୍ତ । ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ ତେର ଜଣ ତାକୁ ଛୁରା ଏବଂ ପିସ୍ତଲ ଧରି
ଗୁରୁକ୍ତି । ସମସ୍ତେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ଗୋଟାଏ ମନ୍ତ୍ରବଦ୍ଧ କୋଠାର
ସମ୍ମୁଖରେ । ସମସ୍ତେ ସେ କୋଠା ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ ।

ସୁର ନରକ ଉପରେ ସମସ୍ତେ ଭର ଖୁସି । ଗାଟକ ଡେଇଁ ସମସ୍ତେ
ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ତା ଭିତରକୁ ପଶିଲେ ।

ଅଶୋକବାବୁ ବଡ଼ ଚଲଣ । ସବୁ ବରର କବାଟ ଅବଜାର
ଦେଇଛନ୍ତି । ଖୋଲିସମାନକୁ ଠିକ୍ ସ୍ଥାନରେ ସଜାଏ । କେଳୁ ନାହିଁ
ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଆଗରେ ଦଶଜଣ ଶ୍ଵେତ ପତ୍ତରେ ଭଜିଲେ । ସମସ୍ତେ
ଭିତରକୁ ପଶିଲେ । ଖୁବ୍ ଧୀରେ ଧୀରେ ଗୁରୁଆଡ଼କୁ ଅନାଇଁ
ଅନାଇଁ ପଶିଲେ । ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଉପର ମଞ୍ଚକୁ ଉଠିଲେ ।
ଅଶୋକ ବାବୁଙ୍କ ଶୋଇଲା ଘରକୁ । ଦୁଆର ମୁହଁରେ ସମସ୍ତେ
ପହଞ୍ଚିଲେ । ରବି ବୁଝ୍ ବୁଝ୍ କରି କହିଲା, “ଧୀରେ ଧୀରେ ପଶ ।
ଏଇ ଘରେ ଶୋଇଛି ତାର ସଭାବ ଉପରେ । ମୁଣ୍ଡ ଚଳୁ
ପାତଧାନତାର ସହୃଦ୍, ଗୁରୁ ନେବ । ଘରର ଗୋଟାଏ କଣରେ ଲୁହ
ପିନ୍ଧୁକ ଥୁଆ ହୋଇଛି । ଜିନିଷପତ୍ର ନେଇ ଗୁରୁ ଆସିବ । ଆମେ
ଏଇଠି ଜାଣିବୁ ।”

ଭଜିକରୁ ପହଞ୍ଚି ଦେଲେ । ଅନ୍ୟ ଦଶଜଣ ଭିତରକୁ
ପଶିଲେ । ସମସ୍ତେ ଶୁଣି ସାରିଲେ, ଜଣକ ହାତର ଗ୍ଲେଟ ଟକଟି
ଜଳି ଉଠିଲା । ସେମାନେ ଦେଖିଲେ ଜଣେ କଏ ସଭାବ ଉପରେ
ଶୋଇ ଘୁରୁଡ଼ି ମାରୁଛି । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ହସ ଫୁଟି ଉଠିଲା ।
ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ତଳିଆ ତଳୁ ଗୁରୁ ଆଣିଲା, ଧୀର କରି
ପିନ୍ଧୁକ ଖୋଲିଲା, କିନ୍ତୁ ଏ କଣ ? ସ୍ତ୍ରୀ ଭିତରେ ନେଇ କିଛି ନାହିଁ ।
ଚିତ୍ରାର କରି ଉଠିଲେ । ହଠାତ୍ ସଜ୍ଜକୁ ଗୁରୁ ଦେଖିଲେ କବାଟ
ବନ୍ଦ ଏବଂ ପୁଲିସମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବନ୍ଦି ପୁଣି ହୋଇଛି । ସବୁ
ପୁଲିସଙ୍କ ପିତ୍ରଭର ନଳି ସମସ୍ତଙ୍କ ଛାଡ଼ି ଉପରେ ।

ଜଣେ ପୁଲିସ ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ କହିଲା, “ହୁଏ ପିତ୍ରଲ ଯାହା କିଛି ଅଛି ବାହାର କରି ତଳେ ଥୋଇ ଦିଅ ନୋହୁଲେ ପ୍ରାବୋଧୁ ଗୁଲିଯିବ ।”

ଦୟାମାନେ କିଛି ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲେ । ତାପରେ ସେମାନେ ପୁଲିସମାନଙ୍କ ଉପରେ ଚେଇଁ ପଡ଼ିଲେ । ପୁଲିସମାନେ ଏଥୁ ଦୂରକୁ ଶୁଭ୍ର ସତର୍କ ଥିଲେ । ସେମାନେ ଏହି ସମୟରେ ପଛକୁ ଦୂର୍ଘ୍ଟ ଗଲେ । ଏମାନେ ଭୃଷଭାସ ହୋଇ ତଳେ ପଡ଼ିଗଲେ । ଅଣି ପଲକ ମାତ୍ରରେ ସବୁ ଦୟା ବନ୍ଦୀ ହେଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହାତବନ୍ଧି ପିନ୍ଧାଇ ଦିଆଗଲା । ତାପରେ ଚୋଟାଏ କଢ଼ ଲାଗୁରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବସାଇ ଜେଲକୁ ନିଆଗଲା ।

ଅଶୋକବାବୁ ଏବଂ ଅଲକା ଦେବୀ ତିନିବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଅଝିରୁ ଆନନ୍ଦାଶ୍ରୁ ବହୁବାବୁ ଲାଗିଲା ।

ସୁର କହିଲା, “ଅଶୋକବାବୁ ସେପରି ହେଲେ ତଳବ କି ? କର୍ତ୍ତମାନ ତୁମକୁ ଚୋର ସାଜିବାକୁ ହେବ ଅମ ସଙ୍ଗରେ । ଏକଥା ଯେପରି ପ୍ରସଙ୍ଗ ନ ହୁଏ । ସମସ୍ତ ଚୋର ଧରା ହୋଇ ସାରିଲା ପରେ ଏକଥା ବାହାରେ । କର୍ତ୍ତମାନ ନିଅନ୍ତୁ ପୁଲିସଙ୍କୁ ଚୋରଙ୍କ ଗୋଷାକ ପିନ୍ଧାଇ ଏବଂ ନିଜେ ପିନ୍ଧି ଦୟା ଗୁହକୁ ପିବାକୁ ହେବ । ସେଠାରେ କମିଡ଼ାରକୁ ହତ୍ୟା କରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ।” ଅଶୋକବାବୁ ଶୁଣି ହୋଇ ଗଲେ । ସବୁ ଯୋଗାଡ଼ କରି ସେମାନେ କାହାରି ଧଉଲେ ହୋଇଲେ ଅଭିମୁଖରେ । ସେଠାରେ ଯେଉଁ ଚୋରଙ୍କୁ ସେଇ ଚୋର । ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି ମଧ୍ୟ କମ୍ପତ ପାଖରେ ନାହିଁ । ମୋନେଇର ଦେଖି ଭାରି ଖୁସି ହୋଇଗଲା ।

ସୁର କହୁଥିଲା ଯେ ସକାଳ ହେଲେ ବିନା ଅସତ୍ରରେ ମ୍ୟାନେଜରକୁ ଗିରଫ କରିବାକୁ । ଅଣେକ ବାବୁ ତାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କରି ଯାଇଥିଲେ ।

ସମସ୍ତେ ଅସିଲେ ଗୁପ୍ତସର ମଧ୍ୟକୁ ।

ତା ପର ଦିନ ୧୨ଟା ବେଳକୁ ଶୁଣି ପାରିଲେ ଯେ ମ୍ୟାନେଜର ଗିରଫ ହୋଇଛି । ସେମାନଙ୍କର ଆଶା ସଫଳ ହୋଇଛି ଦେଖି ଅଶ୍ରୁସ୍ତ ହେଲେ । ଅଣେକବାବୁଙ୍କର ଭାରି ଇଚ୍ଛା ତାଙ୍କର ସ୍ନେହର କନ୍ୟାକୁ ଦେଖିବେ ବୋଲି । ଗତିରେ ଯିବାକୁ ଠିକ୍ ହେଇ ରହିଲେ । ସମସ୍ତେ ଏପରି ଭାବରେ ଆସନ୍ତି ଯେ, ଜମିଦାର କାହାରିକୁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଗୁଲି ଚଳନ ଠିକ୍ ଶ୍ରେରଫ ପରି । ଜମିଦାର କିଛି ଜାଣିପାରିବ ନାହିଁ । ଅଳ୍ପ ସେ । ନା, ନା ଅଳ୍ପ ବୋଲିଲେ ଭୁଲ ହେଲା । ବୋବା, ତାହା ହେଲେ ଠିକ୍ ହେବ । ଯାହାହେଉ ଜମିଦାର ସୁର ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ଉପରେ ଭାରି ଶୃଙ୍ଖି । ସେମାନଙ୍କୁ ଭୁଟାକୁ ଭୁଟା, ତାଙ୍କ କୁଶଳ ପ୍ରଶ୍ନ ସବୁରୁଛି ।

ତଥାପି ତା ମନରେ ସନ୍ଦେହ ଅସୁଛି । ସାପକୁ ଅଣି ଘରେ ରଖିଲା ପରି ତାର ମନେ ହେଉଛି । ତାର ଅନୁଭାବ ଅସୁଛି, ସତେ ଯେପରି ଗୋଟାଏ ମସ୍ତଦଂଡ଼ ଭୁଲ କରି ପକାଇଛି । କାହିଁକି କଲା ? କ୍ଷମା ଦେବ କିଏ ? ରକ୍ତାର ପାଇବ ବା କିପରି ? ଭାବୁଛି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମୁକ୍ତି ଦେବ । ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ କ୍ଷମା ମାଗବ । କିନ୍ତୁ କ୍ଷମା ନ ଦେଇ ଯଦି ସେମାନେ ଅସମାନ ଦିଅନ୍ତି, ତେବେ ତ ସହି ପାରିବ ନାହିଁ ତେବେ ଅସୁହ୍ୟା, ଶ୍ରାପଣ ! ସୋଟାସିଂସୁମ ଯାଇନାହିଁ ପାଟିରେ ଦେବାକୁ ହେବ । ତାପରେ ସବୁ ଶେଷ, କେହି କହିବାକୁ ନଥିବେ ।

ପୁଣି ଭାବେ, “ତାର ଏ ଦୁର୍ବଳତା କାହିଁକି ? ଯାହାର ଏତେ ସରଞ୍ଜାମ ଅଛି । ବିଖ୍ୟାତ ବିଖ୍ୟାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯାହାର ଅଧୀନରେ ତାର ପୁଣି ମୂଢ଼ । ଅସମ୍ଭବ । ତାକୁ କେହି ମାରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ସାମାନ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ ତାର କଣ କରିବେ । ପୁନର୍ବାର ତା ମୁଣ୍ଡରେ ପଶେ ସୁମତକୁ ସେଦିନ କିଏ ଅନ୍ତମଣ କରିଥିଲା । ସେ ଯୁଦ୍ଧରେ କେଉଁଠି ଅଛି, କାହିଁ ମୁଁ ତ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜାଣି ପାରିଲି ନାହିଁ । ସୁର ନର ତ ଆଜି ଯାଏ କାହିଁ ଗୋରକୁ ଥର ଥର ପାରିଲେ ନାହିଁ । ତେବେ ସେମାନେ ତ କିଛି ପଡ଼ିଯିବ କରୁନାହାନ୍ତି ? ଏ ସୁର ନର କିଏ ? ସେମାନେ କଣ ମୋ ଉପକ୍ଷରେ ? ତାଙ୍କର ଗତି ବିସ୍ତୃତ କିଛି ଜଣା ଯାଉ ନାହିଁ । ଏବେ ଗୋରମାନଙ୍କ ଗତିବିଧି କିପରି ଅନ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ଗତି କରୁଛି । ବେଳେ ବେଳେ ସେମାନେ ଅବାଧ ହେଉଛନ୍ତି ? ମ୍ୟାନେଜର ତାହିଁ ? ସେ ତ ଆଉ ଅସୁନାହିଁ । କଣ ହେଲା ତାର, ଆଜି ଛୁଟି ଚାଲି ଅମାବାସ୍ୟା । ତେବେ କଣ ହେବ । କିନ୍ତୁ...କାହାନ୍ତି କିଏ ? ମୋର ସହାୟକ କାହାନ୍ତି ? କିଏ ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ? ଏଇ ସୁର ନର । ସେମାନେ ମୋତେ ରକ୍ଷା କରି ପାରିବେ ତ ? ମୁଁ...ହଁ, ମୁଁ ବଡ଼ ଭୁଲ୍ କରିଛି । ମୋର ଭୁଲର କଣ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ନାହିଁ ? ଭଗବାନ କ୍ଷମା କର ମୋତେ, ଓଃ ମରଗଲ । ଏ କଣ । କିଏ ଜଣେ କାନରେ ବହୁ-ଯାଉଛି ବହୁତ ସମୟ ଅଛି । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମୁକ୍ତି ଦେଇ କ୍ଷମା ମାଗ ।”

କମିତାର ଉପେ, କିନ୍ତୁ ଗୋଡ଼ ଚଳେନା । “ସାମାନ୍ୟ ନାଶ୍ଟ ସେମାନେ ତାର କଣ କରିବେ ? ଏଇ ଭୟକୁ ସେ କରୁଛନ୍ତି । କେବେ ନୁହେଁ । ସେମାନଙ୍କୁ ସେ ହତ୍ୟା କରିବ । ଯାହା ପ୍ରକୃତ କରିଛି ତାହା ଫେରି କରିବ ।” ତାଙ୍କର, ‘ରକ୍ଷା’ ।

ରକ୍ଷା ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ।

ଆଦେଶ ହେଲା ମଦ ଆଣ ।

କୋତର ପରେ କୋତର ସରଲା । ତା ପରେ ନିଦୋକ୍ତି
ନିଦ । ଆରମ୍ଭ ।

— ୧୩ —

ଠକ୍ ଠକ୍ ଶବ୍ଦରେ ସୁର ଝଟି ପଡ଼ି କହିଲା, ‘କିଏ’ ?

‘କିତରକୁ ପାଇ ପାରେ କି ?’ ବାହାରୁ ପ୍ରଶ୍ନ ଆସିଲା ।

‘ଆମି ସାର’ । ସୁର ଉତ୍ତର ଦେଲା ।

ସୁମତ ହସି ହସି କହିଲା, ‘ନମସ୍କାର’ ।

ସୁର ଅଶ୍ରୁଯିତ ହୋଇ କହିଲା, “ଆରେ ତୁମେ କୁଆଡ଼େ” ?

“ଏଇ ନାହିଁ” ବୁଲି ଆସିଥିଲା ଟିକିଏ । ସୁମତ କହିଲା ।

“ହଉ କସ” ବୋଲି କହି ସୁର ଗୋଟିଏ ଚଉକି ବତାଇ
ଦେଲା ।

ସୁମତ ଚଉକିଟାରେ କସି-ପଡ଼ି କହିଲା, “ଆଜ୍ଞା ସୁର ବାବୁ
ଆପଣଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ କଥା ସରୁର ପାରେ କି ?”

ସୁର ମନୋଭାବ ଦମନ କରି କହିଲା, “କିନା ଆପଣଙ୍କରେ
ସରୁର ପାରନ୍ତୁ ।”

ସୁମତ ଟିକିଏ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲା, “ଆଜ୍ଞା ଆପଣ କହୁ
ପାରିବେ ସେ ଦିନ ବିଜ୍ଞାନାଗାରକୁ କିଏ ପାରିଥିଲା ?”

ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଶୁଣି ସୁର ଟିକିଏ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ହୋଇଗଲା । କିନ୍ତୁ
ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେଇ କହିଲା, “ମୁଁ ତ ଆଉ କିଛି
ନୁହେଁ, ଜାଣିବି ବା କସରି ?”

“ତେବେ ଅପଣଙ୍କ ଅନୁମାନ ।”

ଅନୁମାନ ଉପରେ ତ ସବୁ ନିର୍ଭର କରାଯାଏନା । ହୁଏତ ମୁଁ ଅନୁମାନ କରି ବାହାକୁ ଜଣକୁ କହି ଦେଇ ପାରେ । କିନ୍ତୁ ମିଛରେ ନଜାଣି ନ ଶୁଣି, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରରେ ନ ଦେଖି ଅନୁମାନ କରି କହୁବାଟା ମୋତେ ବାହୁଁକି ସମୟ ଲାଗୁ ନାହିଁ ।

ସୁମତିର ଆଖି ଛଲ ଛଲ ହୋଇ ଉଠିଲା । ସେ କହିଲା, “ତୁମେ ବୋଧହୁଏ ଜାଣିନା ସୁର ବାବୁ । ଜମିଦାର ଏଥିଲାଗି ମୋତେ କଣ କହିଛି । ମୋତେ ଯେଉଁ ଅପମାନ ଦେଇଛି, ତାହା ବୋଧହୁଏ ମୁଁ ଜୀବନରେ ଭୁଲି ପାରିବି ନାହିଁ । ମୁଁ ବାହାରକୁ ଉତ୍ସ କରେ ନା, ଏପରିକି ମଧ୍ୟ ମୁଣ୍ଡକୁ ସୁଜା ନୁହେଁ । ସାମାନ୍ୟ ଜମିଦାର କଥା ମୁଁ କଣ ଶାନ୍ତି କରିଛି ? ସେ ମୋର ଅସ୍ତ୍ର ସମ୍ମାନରେ ବାଧା ଦେଇଛି । ମୁଁ ଏହାର ପ୍ରତିଶୋଧ ଦିନେ ନା ଦିନେ ନେବି । କିନ୍ତୁ ସୁର ବାବୁ ଅପଣ ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ ନାହିଁ ? ଅଧୀର ଭାବରେ ସୁମତି ସୁରର ହାତ ଧରି ହଲାଇ ଦେଲା ।

ସୁର ଛୁମାଲରେ ସୁମତିର ଲହୁଁ ଘୋଡ଼ି ଦେଇ କହିଲା, “ଛୁ ସୁମତି ଦେବୀ ! ତୁମେ ଶିକ୍ଷିତା । ଶିକ୍ଷାବଳରେ ତୁମେ ବଳିୟାନ । ତୁମେ ଏପରି ଅଧୀର ହେଲେ ହେବ ? ତାହାଛଡ଼ା ତୁମେ ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ ମାଗୁଛ, ମୁଁ ବା ତୁମକୁ କପରି ସାହାଯ୍ୟ ଦେବି ।”

“ଓଃ, ତୁମେ ଜମିଦାରଙ୍କୁ ଉତ୍ସ କରୁଛ । ସେତା ଜାଣି କଣ ? ସେ ତ ଗୋଟାଏ ମନୁଷ୍ୟ ନୁହେଁ—ଗୋଟାଏ ଶତ୍ରୁ ତାକୁ ଉତ୍ସ କରୁଛ । ତାହାଙ୍କ ସ୍ୱରରେ ସୁମତି କହିଲା ।

ସୁର କହିଲା, “ନା, ନା ସୁମତ ଦେବୀ । ତୁମେ ଏଠାର ଅଧୀର ହୁଅନା । ମୁଁ ମଧ୍ୟ କାହାରିକୁ ଭୟ କରେ ନା । ସେ ଅତି ସଶୁ ହୋଇଛି, ଦିନେ ସେ ପୁଣି ମନୁଷ୍ୟ ହୋଇପାରେ । ଅଛା, ଶୁଣ ସେ ସବୁ କଥା । ଅନ୍ୟ ବିଷୟରେ କଥାବାଣୀ ହେବ ।”

ସୁମତ ଦୁଃଖରେ କହିଲା, “ଆସଣଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ।”

“ଏଠା କଣ ଆସଣଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ନୁହେଁ ? ପଛ କଥା ଗୁଡ଼ାକ ଭାବ ମନରେ ଦୁଃଖ ଅଣିବାଟା କଣ ଭଲ ?”

ସୁମତ ପ୍ରକଟପ୍ର ହୋଇ କହିଲା, “ହଉ ହେଲା ଏବେ ।” କିନ୍ତୁ ସମୟ ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସି ସୁମତ ସରୁଇଲା, “ଅଛା, ସହର ବୁଲିଲ ପେ ମୋ ପାଇଁ କଣ ଅଣିଲ ?”

“ଅଠର ସତେ ତ । ମୁଁ ଭୁଲିଯାଇଥିଲି” କହି ସୁର ଚମଡ଼ା ସୁତକେଶ ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ ସୁନାର ଚେର ବାଜି ସୁମତ ଦେବୀଙ୍କୁ ଦେଖାଇଲା ।

“ଦେଖିଲ ଏଇଟା ତୁମ ପାଇଁ ଅଣିଛି । ପସନ୍ଦ ହେଉଛି ତ ?”

ସୁମତ ହାତଟିକୁ ଦେଖି ସୁର ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲା, “ବେଶ୍ ହୋଇଛି ।”

ସୁର ହସି ହସି କହିଲା, “ଆରେ ପିନ୍ଧ ନା”—ଫେରିଲ ଦେଉଳ କଣ ?

ସୁମତ ତଳକୁ ମୁହଁ ଘୋଡ଼ ଚୁପ୍ ବସିଲା ।

ସୁର କହିଲା, “ବସିଲ ପେ, ଆରେ ଦେଖ ନା କପର ଦିଶୁଛି । ଅଛା, ମୁଁ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଉଛି” କହି ଉଠିଯାଇ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଲା ।

ସୁମତର ଗୋଲପି ଅଧରରେ ହାସ୍ୟ ରେଖା ପୁଟି ଉଠିଲା ।

ସୁର କହିଲା, “ବେଶ୍ ତ । କହ ଚମତ୍କାର ! ଆଉଥରେ ଦେଖ ନା କପର ଦିଶୁଛି ।”

ସୁମତ ଅରସିରେ ଲଜର ପ୍ରତିବିମ୍ବ ଦେଖି ମେକି ପଡ଼ିଲା । ସତେ ସେ ଏତେ ସୁନ୍ଦର । ସେ ସୁରକୁ କଣ କହିବ ତାର ପ୍ରତି-
ଦାନରେ କଣ ଦେବ କିଛି ଠିକ୍ କର ପାରିଲା ନାହିଁ । ଲଜ ଲଜ
ହୋଇ କହିଲା, “ଆସନ୍ତୁ ଅଣେଷ ଧନ୍ୟବାଦ ସୁରବାବୁ ।”

କିଛି ସମୟ କଥାବାର୍ତ୍ତା ପରେ ସୁମତ କହିଲା, “ମୁଁ ଯାଉଛି
ସୁରବାବୁ ନମସ୍କାର । ପିଆତେ ଅନେକ କାମ ଅଛି ।”

ସୁର କହିଲା, “ସୁଖି କେବେ ?”

ସୁମତ ହସି ହସି ଚାଲିଗଲା ।

—୧୪—

ସେ ଦିନ ରାତି । ଜଗତ ଲିପ୍ତବ୍ୟ । ଦୟାମାନେ ସୁଖ
ନିଦ୍ରାରେ ନିଦିତ ।

ଏଇ ଠିକ୍ ସମୟ ଭାବି ରବି ଉଠି କହିଲା, “ସୁରବାବୁ ସବୁ
ଠିକ୍ ତ ? ଅଣେକ ବାବୁ କୁଅଡ଼େ ଗଲେ ।”

ସୁର ଉତ୍ତର ଦେଲା, “ସବୁ ଠିକ୍ ଅଛି ।”

ରବି ହାତର ଟେକି ଜଳି ଉଠିଲା । ଅନ୍ଧକାର ମୟ ପେଟି
ଅଲ୍ପତ ହୋଇ ଉଠିଲା, ସମସ୍ତେ ଆଗକୁ ଚାଲିଲେ । ବହୁ ପାଟକ
ଅତିକ୍ରମ କରି ଆସିବା ପରେ କନ୍ଦୀ କୁଟୀର ସମ୍ମୁଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ।

କୁଟୀରର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେଲକ୍ଷଣୀ ପ୍ରହରା ପାଟି କରି ଉଠିଲା,
“କିଏ ଜମିଦାର ପାହେଳ ?”

ସମସ୍ତେ ଦେଖିଲେ କର୍ତ୍ତମାନ ଖୁବ୍ ବିପଦ । କିଛି ଉପାୟ
କରିବାକୁ ହେବ । ରବି ଟେକି ଲାଗିଲା ତେଇ ନରର କାନରେ
କଣ କହିଲା, ତା ପରେ ଅନ୍ଧାର ମଧ୍ୟରେ ଭ୍ରଷ୍ଟ କରି ସଡ଼ିବାର
ଗୋଟାଏ ଶବ୍ଦ ହେଲା ଏବଂ ଦୁଇ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଧସ୍ତା ଧସ୍ତେ
ହେଉଥିବାର ଶୁଣାଗଲା ।

ରବି ମନକୁ ମନ ହସ୍ତକୁ ଲଗିଲା, କିନ୍ତୁ ସମୟ ସରେ
ରବି ହାତ ଟକି ଜଳି ଉଠିଲା, ପ୍ରହରଟି ତୋଟା ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ
ଚାଲେ ପଡ଼ିଲା ।

ଶୀଘ୍ର ତାଲା ପିଟାଇ ସମସ୍ତେ ଭିତରକୁ ସଶିରେ । ରେଣା,
ଭାତା ପ୍ରଭୃତି ତମକ ପଡ଼ିଲେ । କଣ ପୁନର୍ବାର ଜମିଦାର ଅସିଲା,
କିନ୍ତୁ ପଛକୁ ଚାହିଁଲେ । ଏକଣ ? ଅଜି ଏକଣ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ସମସ୍ତ-
କର ଭାରି ଏବ ପିତା ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ମୁଖରେ ।

ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜର ପିତା ଏବ ଭାଇମାନଙ୍କୁ ଅନନ୍ଦରେ
କୁଣ୍ଠାଇ ପକାଇଲେ ।

ଅଶୋକ ବାବୁ ଲତାର ମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସି ଦେଇ ଦେଇ କହିଲେ,
“ଏତେ ନିଷ୍ଠୁର ନା, ତୁ । ବାପା ମାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଅସି ଯାରେ ବଡ଼
ନିଷ୍ଠୁ ଗୁରେ ଅଛୁ ।”

ଲତା ଏହା ଶୁଣି ଚାନ୍ଦି ପକାଇଲା । ଚାନ୍ଦି ଚାନ୍ଦି ସ୍ଵରରେ
ତାଙ୍କର “ବାପା, ମୁଁ ଭୁଲ କର ନାହିଁ । ମୁଁ ତାଣି କର ତୁମକୁ
ଛାଡ଼ି ଅସି ନାହିଁ । ମୁଁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ । ବଡ଼ମାସ୍ ଜମିଦାର ମତେ ଅଣି
ରଖିଛୁ । ଏକା ମତେ ନୁହେଁ ଏ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ” ବଡ଼ ଲତା,
ରେଣା ଏବ ଅଶୋକ ଅଡ଼କୁ ହାତ ବଢ଼ାଇଲା ।

ଅଶୋକ ବାବୁ ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ପ୍ରାଣର
ବନ୍ଧନକୁ ଅନନ୍ଦରେ କୁଣ୍ଠାଇ ଧରିଲେ ଏବ ପିଲାଙ୍କ ସରି ଚାନ୍ଦି
ଉଠିଲେ ।

କି ସ୍ଵନ୍ନର ଏ ମିଳନ । ମେଢ଼ାରେ । ଏସର ମିଳନ ସୁନା
କମ୍ବଳରେ ଶୋଭାପାଏ । ବିଚ୍ଛେଦ ନ ଥିଲେ ମିଳନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ
ଅସିବ କୁଅଡ଼ୁ ।

ଏହିପରି କିଛି ବେଳେ ଚଟିଗଲା ।

ନର କହିଲା, “ଆଉ ତେର କଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ଏପରି ଗୁଲୁଗୁ ଯିବା ।”

ସମସ୍ତେ ହିଁ ଚାଲିଲେ ।

ସୁର କହିଲା, “ଆଉ ଉୟ୍ କର ନା ତୁମେମାନେ । ବାଲି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହାରେ ବନ୍ଦୀ ଭାବରେ ଥାଅ । ବାଲି ତୁମମାନଙ୍କର ମୁକ୍ତର ଦିନ, ସବୁ ଠିକ୍ ହୋଇଯିବ । ଭାବନା କର ନାହିଁ । ହଜି ଥାଅ । ଆମେ ଯାଉଛୁ ।”

ସମସ୍ତେ ଚାଲିଗଲେ, କଦାଚ ବାହାର ବଜରୁ ବନ୍ଦ ହେବାର ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା ।

ଜନି ଉତ୍ତଣୀ ଅଢ଼ିର ମନରେ ବଛଣାରେ ମଡ଼ିଗଲେ ।

ପ୍ରହର ଉଠିବା ଫୁଲୁ ସମସ୍ତେ ପଛାର ଆସିଲେ ।

ତା ପର ଦିନ । ଚୁର ସକାଳୁ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଘଣ୍ଟା ବାଜି ଉଠିଲା ୭, ୭ । ସମସ୍ତେ ଆସି ଜମିଦାରଙ୍କ ପାଖେ ରୁଣ୍ଡ ହେଲେ ।

ଜମିଦାର ମଝିରେ ଠିଆ ହୋଇ କହିଲେ, “ଦେଖ, ଆଜି ଫୁଲର ଦିନ । ସମସ୍ତେ ଯେତେ ସାରୁଛ ସେତେ ଆନନ୍ଦ କର । ଆଜି ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଗରୁ ଆଡ଼ ଖୋଲା । ରାତି ନ’ହା ବେଳକୁ ମୁଁ ପୂଜା କରବି, ବାଉଁଶ ବେଳକୁ ଫୁଟା ସାରବି ଏବଂ ତା ପରେ ବଳିଦାଆ ଯିବ, ଜନି ଜନ୍ୟା । ତୁମେମାନେ ଯାଅ ଆନନ୍ଦ କର ।” ଏତକ କହି ଜମିଦାର ଚାଲିଗଲେ ।

ସମସ୍ତେ ଜୟ ଜୟ ନାଦ କରି ଫେରି ଆସିଲେ । କିନ୍ତୁ ଜମିଦାର ମନରେ ଆନନ୍ଦ ନାହିଁ । ସନ୍ଦେହର ଛାୟା ମନରେ ଘନିଭୂତ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ତାର ଅନୁଚର ଯେପରି କେହି ନାହାନ୍ତି, ସମସ୍ତେ ପରତ, ଏହିପରି ଲାଗୁଛି ।

ସୁମତ ପ୍ରଭୃତି ଏ ସବୁ କଥା ଜାଣି ସାରିଲେଣି । ସେମାନେ ବହୁତ ଅଗାଧ ବାଟ କଟାଇଲେଣି । କିଏ କେଉଁ କାଟେ ଚାଲିଗଲେଣି କେହି ଜଣି ପରିଲେ ନାହିଁ । ଜମିଦାର ବୋବା । ସେ ଚଢ଼ି ବୁଝି-ସାରୁ ନାହିଁ । ତେଣୁ ତାର ଏ ଅବସ୍ଥା । ଯେଉଁ ମନେ ଦ୍ରାବ ଚାଲିବ । ହୋଇ ସେ ଏ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା, ସେମାନେ କୁହନ୍ତେ ଲୋଭ ଯାଲେଣି । ତନ୍ତୁ ଏକଥା ସେ ଜାଣିପାରି ନାହିଁ । କେବଳ ଜମିଦାର ଏବଂ ଜମିଦାରଙ୍କର କେତେକ ଅନୁଚର ବାକି ରହିଛନ୍ତି ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲା । ପୁଷ୍ପହୃତ ଅସିଲ । ସକଳ ବସିଲେ ଜମିଦାର ନିକଟ ।

ଗୋଟିଏ ତପୁ୍ୟ ଅଗା, ଦେଖା ଏବଂ ଲଗାନ୍ତୁ ବନ୍ଦିବନ୍ତୁ ନେଇ ଅସି ଗୋଟିଏ କଥାରେ ଠିଆ କଲା । ଅନ୍ୟ ସାଙ୍ଗରେ ଅଶୋକବେଳୁ ପ୍ରଭୃତି ଏବଂ ଜମିଦାରର ଅନ୍ୟ ଚରଣେ । ମଦ ଖାଇ ସମସ୍ତେ ଭୁଲ୍ । କେବଳ ଅଶୋକ ବାବୁ, ସୁନ, ନର ଏବଂ ରବିନ୍ଦ୍ର ଗୁଡ଼ି । କହାରି ଆଉ କିଛି କରିବାର ସମୟ ନାହିଁ ।

ପୁଲିସ୍ ଏହି ସୁଯୋଗରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଡାକ କଡ଼ି ମକାର ସାରିଲେଣି । କେତେକ ଜମିଦାରଙ୍କୁ ହାତ କଡ଼ି ଧସାଇ ନେଲେ ।

କିନ୍ତୁ ଭବିଷ୍ୟୀ ଏ ସବୁ ଦେଖି କିଏ କିଏ ହେଉ ନାହିଁ । ଅଶୋକ ବାବୁ ମନା କଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେମାନେ ମନୁ ନାହାନ୍ତି ।

ସ. ୧୭୪ । ଜମିଦାର ଉଠିବା ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଅସାଧାରଣ ଭାବେ ତାଙ୍କ ନିଜାଲିସମାନେ ସମସ୍ତ ଗୈରମାନଙ୍କୁ ଧରି ନେଇ ଅନ୍ୟ ସରକାରୀ ଚଳାଚଳରେ ଏବଂ ରେଖା ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରି ଦେଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଚଳାଚଳରେ, ଅଶୋକ ବାବୁ, ସୁନ, ନର ଏବଂ

ବେଳା, ଲଜା ଏବଂ ଅଶ୍ରୁ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର ନାହାନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜ ଦେଶରେ । ତଥ୍ୟ ଦେଶ ଗୁଲିଯାଇଛି । ଜୀବନ ଗୁପ୍ତ ଚଳେ ପାଦ ଦୁଇଟି ଶତ୍ରୁ ଅଣ୍ଟି ଲାଗୁଇ ରଖିଛି ।

ଠିକ୍ ୧୨ଟା । ଭୀଷଣ ସତ । ନିଶା ସାରି, ସାରି ଗର୍ଜୁଛି । କମିତ ରର ଚୁକା ସରିଲା । ପଥର ଖୁଣ୍ଟ ଅଦ ଭୀଷଣ ଦେଖାଯାଉଛି । ମସ୍ତକରେ ମହାତ୍ମା ମାଳା । ତଳ ଭୀଷଣ । କମିତାର ଉଠି ବୁଲି ଚେଲ ।

ଏକଟା । କଣ ମେ ଦେଖୁଛି ଅଜ୍ଞ । ଅଖିକୁ ପ୍ରଥମେ ବଣ୍ଟାସ ବେ ନାହିଁ ନାହିଁ । ସୁନବର ଅଧି ମଳି କର ଗୁଡ଼ିଲ । ଅଗରୁ ଯାହା ଦେଖିଥିଲ ସେଇସା ।

କମଳ ଉଠିଲା । ଗର୍ଜନ କର । ଜୀବନ, ଅଶୋକବାବୁ, ତୁମେ ମୋର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମନେ । ତୁମେ ନା, କନ୍ଦୁ ମୋର ବିଦ୍ୟୁତ୍ କିନ୍ତୁ ଅଦାପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋତେ ହୃଦ୍ ପାରିବ ନାହିଁ । ତୁମେ ମ୍ୟାନେଟରକୁ ଚାରିଛ । ତୁମେ ଏ ସବୁ କାଣ୍ଡ କରେ । ହେଉ, ଦେଖାଯାଉ ।

ଏକକ କହୁ କମିତାର ଗୋଟିଏ କଣରୁ ଖଣ୍ଡାଟିଏ ନେଇ ଅଛି । ଅଳଙ୍କାର କାଜି ଶ୍ରୋଟି ଝରିପି ଉଠୁଛି । ଅଶୋକ ବାବୁ ପିନ୍ଧିଲ ଗୋଟିଲେ । ଜୀବନ ମଳା କର । କହିଲା, “ବନ୍ଦୁ ଚରନ୍ତୁ ଅଶୋକ ବାବୁ । ପିତୃ ମାତୃ ହତ୍ୟାର ପ୍ରତିଶୋଧ ନ ନେଇ ମୁଁ ଅଜ୍ଞ ଏ ଦେଶାତ୍ମକୁ ଛାଡ଼ିନାହିଁ ।”

ଜୀବନ ଶ୍ରୋ ନେଇ ଧାଇଁଲା । ଘର ଭିତରେ ବଢ଼ିଲା ଯୁଦ୍ଧ ଅନ୍ୟମାନେ ଭୟରେ ଗୋଟିଏ କଣରେ ଛଡ଼ା ଦେଇ ଯୁଦ୍ଧ ଦେଖିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

କ ଭୀଷଣ ସେ ଯୁଦ୍ଧ । ଗୁହଁ ହେଉ ନାହିଁ । ଦୁଇଟି ପାଗଳ
ଦୁଃଖୀ, ବେହୁ ବାହୁରକୁ ଚମ୍ପୁ ନୁହନ୍ତି । ଏକାକୀ, ଏକାକୀ ।
ଏକା ? ସମସ୍ତେ ଅଶ୍ରୁଧୀ ।

ଜମିଦାର ଭାବୁଛି, “ଜମିଦାର ଯେଉଁ ଉଦାତ୍ତ, ତାର ମୃତ୍ୟୁ
ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । ସେ ଅନ୍ଧ କଣ୍ଠିକ ନାହିଁ । ଜମିଦାର ନିଶ୍ଚୟ ତାକୁ ହତ୍ୟା
କରିବ ।”

ଜମିଦାର ଭାବୁଛି, “ଜମିଦାର ବୃଦ୍ଧ, ଯେ ଯୁବକ + ଶା
ସପତ୍ନୀର ଏକ ବେଳପାଏ ଠିଆ ହେଉ ପାରୁଛି ।
ଭାବ ପାରୁ ନାହିଁ । ଅଶ୍ରୁଧୀ ଲଗୁଛି ତାକୁ ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ସନ୍ଧ୍ୟା ପରି ଯୁଦ୍ଧ ଚାଲୁଛି । ଦୁଇ ଘଣ୍ଟା ବିଳାସ ଗଲାଣି ।
ଜମିଦାରର ହାତ ଅବଶ ହୋଇ ଅସ୍ଥିର । ଏତିକିବେଳେ
ଜମିଦାର ଶ୍ରୀମତୀ ଜମିଦାରର ବହୁ ଅପାତ କର । ଜମିଦାର
ଅହତ ହୋଇ ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା ।

ତଥାପି ଜମିଦାର କୁହୁ ମୋହନ ନାହିଁ । ସେ ତାକୁ ଶୂଳୀରେ
ସୋପାଡ଼ି ନେଲା । ପ୍ରଥମ ଶୂଳୀରେ । ଦ୍ଵିତୀୟ ସେ ତାକୁ ନିକଟ
ଲଗା କେ ମୋହନକୁ ।

ଜମିଦାରର ମୋହ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ନିରାଶ୍ରୟ ସେ । ଅନ୍ଧ ବହୁ
ପାଲୁ ନାହିଁ । ଶୂଳୀ ଉପରେ ଶୋଇଛି । ସେଣେ କି ମୋହ
ହେବାରୁ ହୁଏ ଗୁଡ଼ାକ ଧୀରେ ଧୀରେ କି ସେ ଅଶ୍ରୁଧୀ ଜମିଦାରକୁ
ହୁଏ ଧରିବାକୁ, ପର ପାରିକୁ ନେଇଯିବ ବୋଲି ।

ଜମିଦାର ଶିଳାର ବର ଇଟିଲ । ଅଣେକ ବାବୁ କ୍ଷମାକର ।
 ଜୀବନରେ ମୁଁ ବଡ଼ ଭୁଲ କଲି, କ୍ଷମା କର । ତୁମର ଦେହର
 ବନ୍ୟାକୁ ଫେରାଇ ଦେବୁଛି । ମୋତେ କ୍ଷମା ଦିଅ । କିନ୍ତୁ ଅଣେକ-
 ବାବୁ ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ ।

ତା ପରେ ଜମିଦାର ଜୀବନକୁ ମିନିତ କରି କହୁଲ, “ଜୀବନ
 ମୁଁ ବଡ଼ ଭୁଲ କଲୁଛି । ତୋର ପିତା, ମାତାକୁ ମୁଁ ହତ୍ୟା କଲୁଛି ।
 ମୁଁ ବଡ଼ ପାପୀ । ମୋତେ କ୍ଷମା କର ।” ଜୀବନ ମଧ୍ୟ କିଛି ଶୁଣିଲ
 ନାହିଁ ।

ଅନ୍ଧ ହାତେ ଅଛି ହୁସାନ ଗଳିବାକୁ ଜନିତରର
 ଦେହରେ ।

ଜମିଦାର କହୁ ଉଠିଲେ, “ରବି, ମୁଁ ବଡ଼ ଭୁଲ କଲୁଛି ।
 କହୁଲ ଭଲ କେବେ ତୁମକୁ ମୁଁ ଏଠି ଖରପରେ ରଖିଛି । ତୁ
 ତୁମର ମାତାଙ୍କୁ ମୁଁ ହତ୍ୟା କଲୁଛି । କିନ୍ତୁ ସତେ କଣ ତୁମେ ମତେ
 କ୍ଷମା କରବ ନାହିଁ । କ୍ଷମା କର । ନୋହୁଲେ ମୁଁ ମରି । ତୁ ବ
 ଶୁଣିଲ ନାହିଁ । ହେଉ, ମୋର ଭାଷା । ରେଖା, ତୁ କଣ ଏ ମୃତ୍ୟୁ
 ଅଞ୍ଚଳେ ଦେଖିବୁ, ତୋ କଣ୍ଠରେ ଦୟା ସ୍ବରାହିଁ । ତତେ କଣ
 ଶୁଣୁ ନାହିଁ । ମୋତେ କ୍ଷମା କର । ମୁଁ ଅନ୍ଧ ଦିନେ ତୋର ଅନିବାର
 କରବ ନାହିଁ । ମତେ କ୍ଷମା ଦେ ।”

ରେଖା କହି କହୁ ସାରଣ ନାହିଁ । ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇ ଠିଆ
 ହୋଇ ରହିଲ ।

ଜମିଦାର ଆଶା ନ ଦେଖି ଲଜାକୁ କହୁଲେ “ଲଜା, ତୋ
 ବାପାଙ୍କ ଫେର ପାଇଲୁ, ତୋର ମାଆ ପାଖକୁ ଫେରାଯିବୁ । ସତେ-

କଣ ଏ ବୃକ୍କକୁ ଏ ଶକ୍ତିରେ ମାର ଦେଇଯିବୁ, ତୋର କଣ ଦୟା ଦେଖିନାହିଁ । ହଉ ତୋର ଇଚ୍ଛା ।”

ଅଉ ଅଳ୍ପ ସମୟ । ପାଣି ମିଳେ ମଧ୍ୟରେ ସବୁ ଶେଷ ହୋଇ-
ଯିବ । କମିଦାର ଶେଷମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ଅଶାକୁ ଶ୍ରମା ମାଗିଲା । “ଅଶା,
ତୋର ବାପା ନାହାନ୍ତି, ମାଆ ନାହାନ୍ତି । ମନେ କର ମୁଁ ତୋର
ବାପା । ବାପାକୁ କଣ ମାରିବାକୁ ହିଁଅଇ ହାତ ଯାଏ, ବେବେ
କୁହେ । ମୁଁ ଯଦି ତୋର ପ୍ରକୃତରେ ବାପା ହୋଇଥାନ୍ତି, ତେବେ
କଣ ମୋତେ ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଦେଖି ସହ୍ୟ ପାରନ୍ତି । ତୋର ଏ
ଅଧମ ପିତାକୁ ଶ୍ରମା କର । ଥରେ ତାଙ୍କ ପିତା ବୋଲି । ମରଣ
ପୂର୍ବରୁ ସେ ତାଙ୍କ ଥରେ ଶୁଣେ । କି ଶାନ୍ତିରେ ମରବ । କାହାରିକୁ
କିଛି କହିବ ନାହିଁ । ଶ୍ରମା କର, ସମସ୍ତେ ରକ୍ଷା କର ।”

ଅଶା ଭାବରେ ଅଶା ପାଟିରୁ ବାହାର ପଡ଼ିଲା “ବାପା” ।
ରବି ପାଟି ଭରି ଉଠିଲା, “ଅଶା କଣ କହିଲା ।” ଅଶା
ସମ୍ପର୍କ ଭାବରେ କହିଲା, “ମୁଁ ବେବେ କାହାରିକୁ ନିଶ୍ଚୟ କର
ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ହୁଏ ହୋଇଛି । ଶ୍ରମା କର ଭାଇ, ଶ୍ରମା
ଦିଅ ସମସ୍ତେ ।”

ଜୀବନ କିଛି କହୁ ପାରିଲା ନାହିଁ । ତା ପାଟିରୁ ବାହାରକୁ
“ବନ୍ଧକର ।”

କମିଦାର ବାହାର ଅସ୍ଥିରେ । ମରଣ ପୂର୍ବରୁ ବସି ଅସ୍ଥିକୁ ।
ଅଶା ଏବଂ ରବିକୁ କୁଣ୍ଡଳ ପକାଇଲେ ।

କି ସ୍ମୃତିର ମିଳନ । ପୃଥିବୀରେ ଏ ମିଳନ କରଇ ।

ରବି କହିଲା, “ମୋତେ ଶ୍ରମା କର ବାବା” ।

କମିତାର ଦୁହଁକୁ ନିଜର ବାଡ଼ି ଉଠିବକୁ ଉଚିତ ଅଟିବେ
 ଏବଂ ଜୀବନର ସହିତ ଅସ୍ତ୍ରକୁ ଚିଲାଇ ଦେଲେ । ଜୀବନର ପିତା
 ମରବା ପୂର୍ବରୁ ରେଖାକୁ ନବ ହାତରେ ସମର୍ପି ଦେଇଥିଲେ ।
 ଜୀବନ ତା ଅବ୍ୟାଧିତ୍ୱ ଅନ୍ତା କପର ? ତା ମଧ୍ୟ ପୁରଣ ହୋଇଗଲା ।
 ଅଶେଷ ବାବୁ ରବି ଏବଂ ଇତାକୁ ନେଇ ତାଙ୍କ ସରକୁ
 ଚାଲିଗଲେ ।

କମିତାର, ଜୀବନ, ଚକ, ରେଖା ଏବଂ ଅସ୍ତ୍ରକୁ ନେଇ
 ସୁଦୂର ମପସାଇକୁ ଫେରି ଆସିଲେ । କମିତାରଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଗୁହଁ ବସି
 ଥିଲେ । ଗ୍ରାମରେ ସମସ୍ତେ ଏମାନଙ୍କୁ ଖାଇ ଅନନ୍ଦ ସାଗରରେ
 ଭାସିଲେ । ସମସ୍ତେ ଅନନ୍ଦ ! ଅକ୍ଷର ଏ ମଧୁର ମିଳନ ରେ
 କିଏ ବା ଅନନ୍ଦ ନ ହେବ ।

ପଢନ୍ତୁ

କୁଟୁମ୍ବିକା ପ୍ରାୟୋଗିକା

୧. ଗୁପ୍ତଦର
୨. ଦୟାବରବନ
୩. ଦୟାବରବର ରବନ
୪. ରବନ ଓ ରାଜପୁତ୍ର
୫. ରବନର ଶତ୍ରୁ (ପଲ୍ଲୀ)
୬. କୁଟୁମ୍ବିକା ପୁରରେ ରବନ
୭. ରବନର ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥାନ
ଓ ପରକୁ ପର ଅବସ୍ଥାନ

ପ୍ରାୟୋଗିକା

ଉତ୍କଳ ମଣି ୩୩ ଶ୍ରୀମତୀ ରବି
ବ୍ୟାପାରୀ, କଟକ